

BIRK-nätverksmöte 9 -10 maj 2023

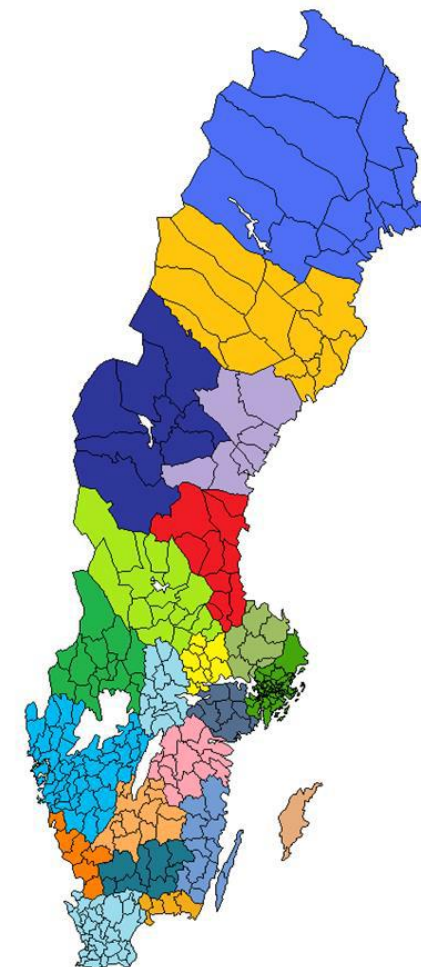

Dagens program – 9 maj

10.00 - 11.30	Välkomna – introduktion med presentationsrunda och läget i landet
11.30 - 12.00	Pilotprojekt för jämställd socialtjänst
12.00 - 13.00	Lunch
13.00 - 13.35	Den svenska narkotikasituationen
13.35 - 14.15	Hjälpsökande och spelproblem
14.15 - 14.45	Fika på Tolvan
14.45 - 15.30	Nyheter i korthet - Nytt SBU-projekt: Effekter av insatser för personer med samsjuklighet - Aktuellt nationellt
15.30 - 15.40	Paus
15.40 - 16.55	Aktuellt på Socialstyrelsen - Regeringsuppdrag att analysera vård och stöd för flickor och kvinnor med missbruks- och beroendeproblematik + dialog frågor bifogas inbjudan - Utvärdering av de nationella riktlinjerna för vård och stöd vid missbruk och beroende - Förstudie LARO - Brukarinflytande - Övrigt aktuellt på myndigheten
16.55 - 17.00	Sammanfattning och avslut

Representanter BIRK-nätverket 2023

Sjukvårdsregion		Region	Kommun
Norra	Jämtland-Härjedalen	Johan Thomas	Mona Nilsson
	Norrbottnen	Ida-Theres Nerell	Helena Asklund
	Västerbotten	Lars Hellgren	Lena Häggström
	Västernorrland	Anna-Karin Rudberg Larsson	Camilla Carpholt
Mellansverige	Örebro	Jenny Jansson	Tarja Nordling
	Gävleborg	Yvette Persson	Maria Eriksson
	Dalarna	Linn Andersson	Marie Edbom
	Uppsala	Åsa Magnusson	Maria Adenhav Lantz
	Värmland	Leif Martinsson	Linda Svensson
	Västmanland	Patrik Kalander	Maria Boman
	Sörmland	Karin Dahlqvist Claesson	Nettan Eliasson
Stockholm-Gotland	Stockholm	Andreas Falk, Helena von Schewen	Daphne Wahlund, Carolina Kjellgren
	Gotland	Malin Hallin	Ia Lönngren
Sydöstra	Kalmar	Maria Minich Karlsson	Sofia Ludvigsson
	Jönköping	Peter Tudén	Liselotte Karlsson
	Östergötland	Jörgen Bergström	Maria Branzell Hermelin
Västra	Västra Götaland	Karina Stein	Kerstin Söderlund, Sara Esbjörnsson
	Halland	Hans Ackerot	Karin Nilsson
Södra	Skåne	Anna-Karin Ekman, Pia Stålbrand	Christina Ek, Emelie Sundén
	Kronoberg	Jenny Blixt	Gustaf Haglund
	Blekinge	Peter Stålhandske	Johanna Andersson

Presentationsrunda

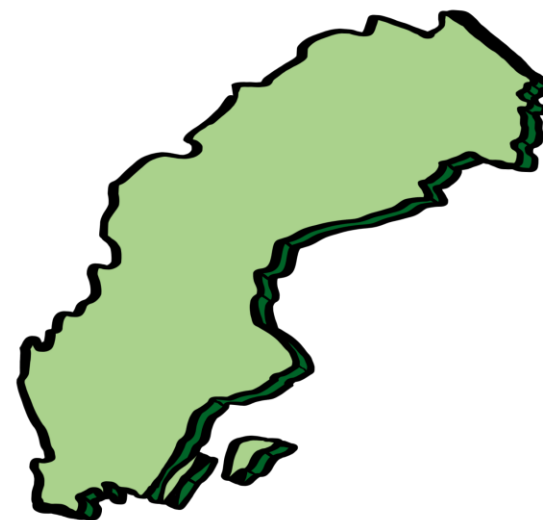
- ✦ Vad heter du?
- ✦ Var jobbar du?

Läget i landet – vad händer i ditt län?

- ✦ Hitta era kollegor sjukvårdsregionalt.
- ✦ Vad upptar din tid just nu på jobbet? (med koppling till området missbruk och beroende)

Pilotprojekt för jämställd socialtjänst

Love Nordenmark, SKR

**Återsamling
kl. 13.00**

Folkhälsomyndigheten

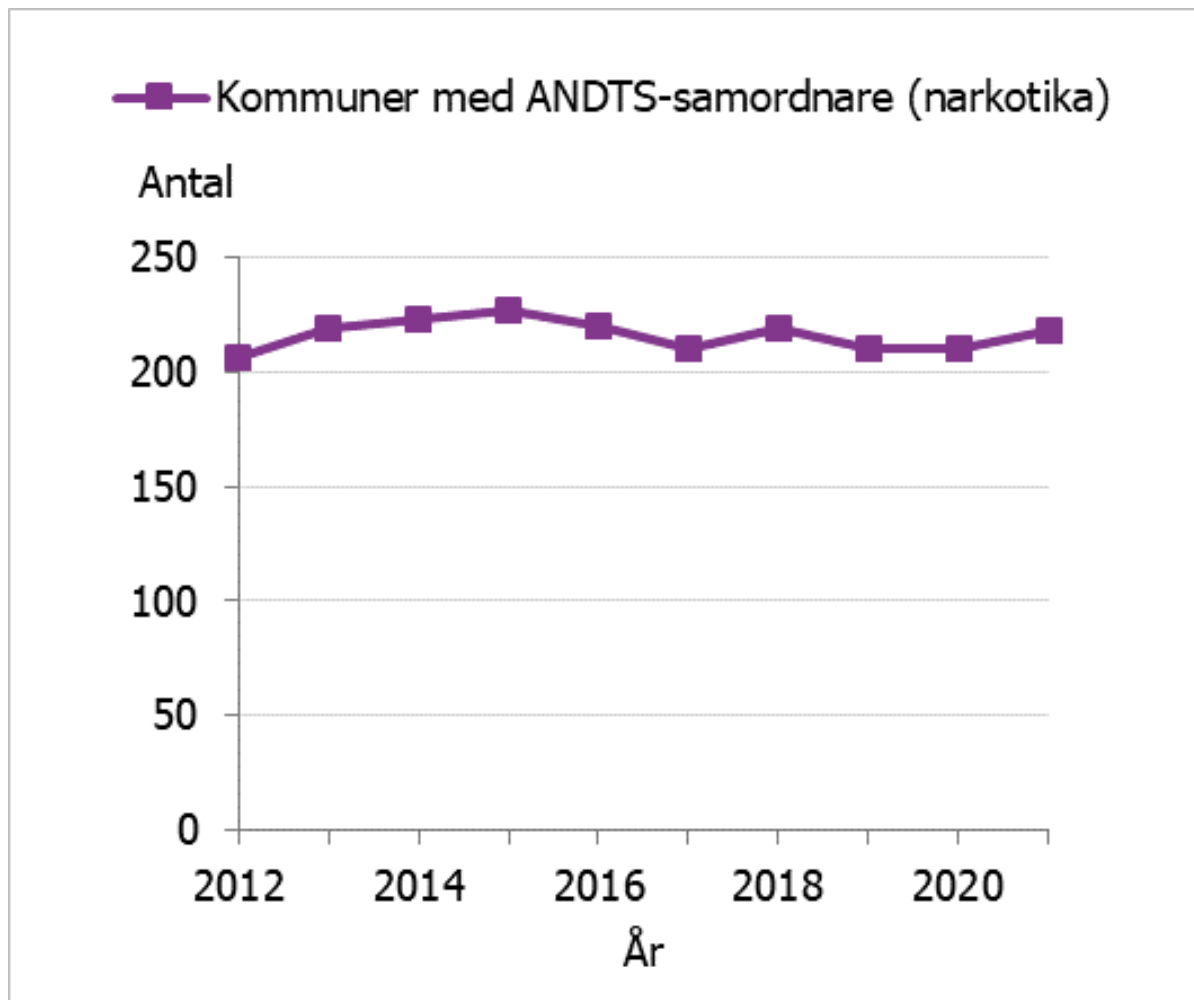
Den svenska narkotikasituationen 2022

Ellinor Lithner, Enheten för drogprevention

2023-05-09

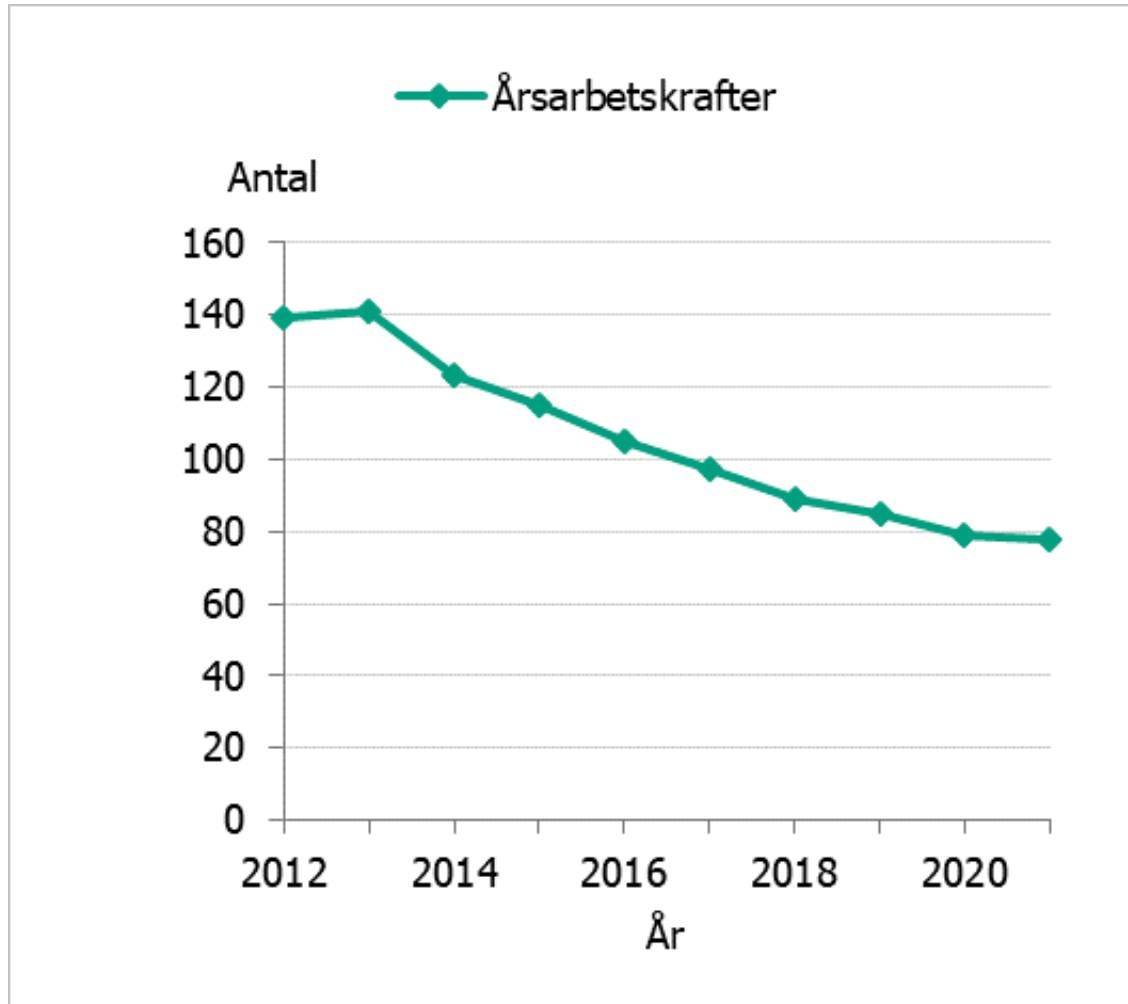

Narkotikaförebyggande arbete i kommunerna

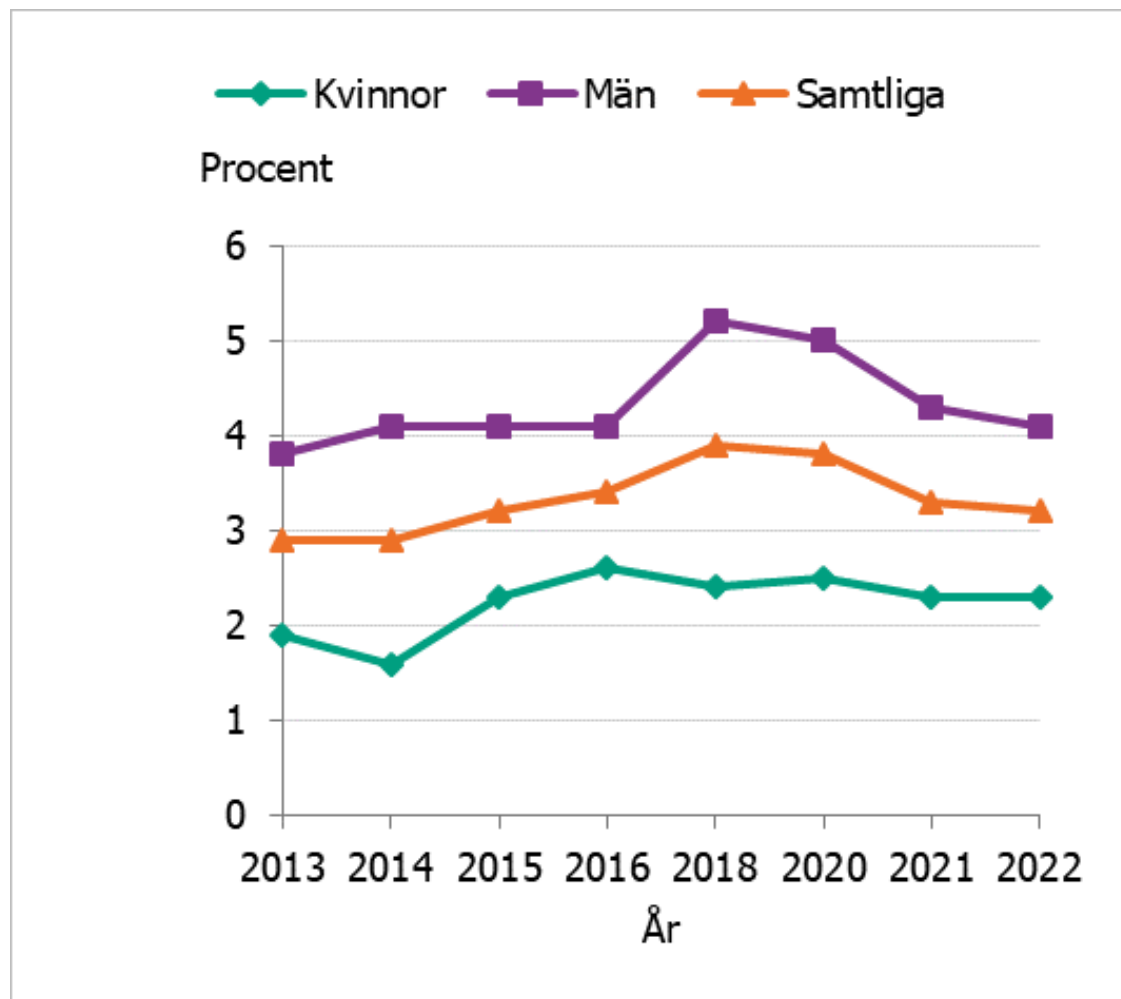
- De flesta kommuner hade en ANDTS-samordnare 2021 (218 st)

Narkotikaförebyggande arbete i kommunerna

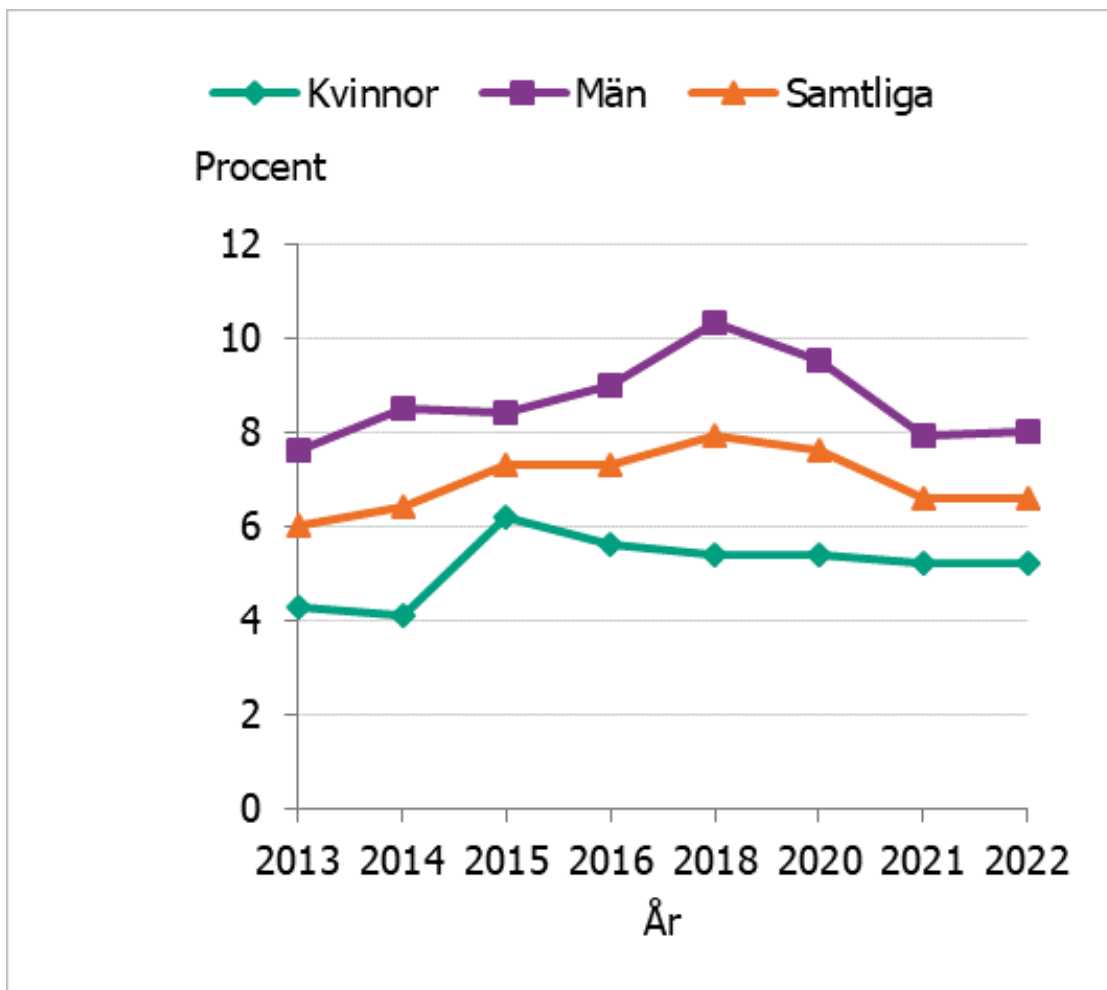
- Årsarbetskraften har sjunkit från 139 till 78 de senaste 10 åren
- Kommuner med mer utsatt situation har mindre ofta ett förebyggande ANDTS-arbete med hög kvalitet

Cannabisanvändning bland befolkningen 16-64 år

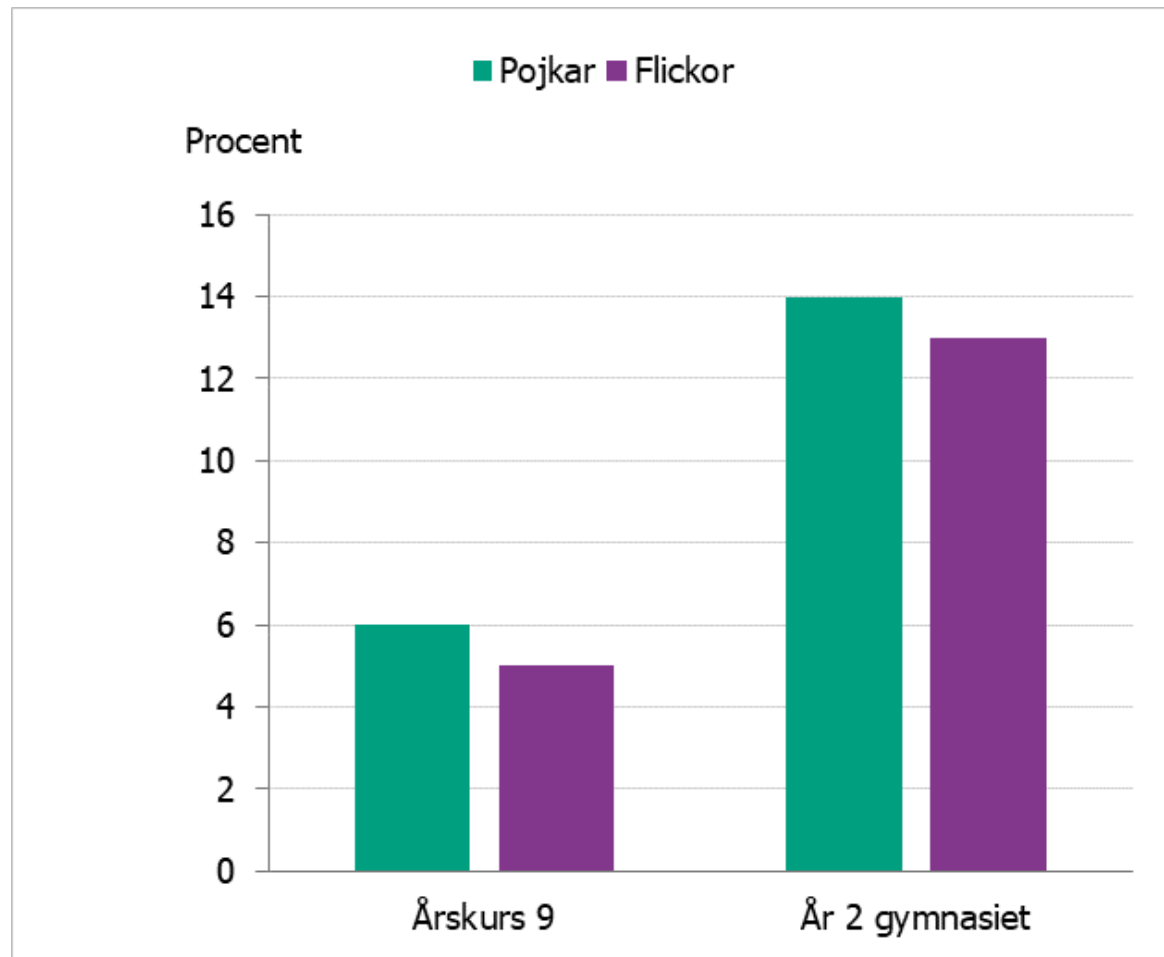
- Cannabis vanligast
- 3,2 % uppgav år 2022 att de använt cannabis någon gång det senaste året
- Vanligare bland män än kvinnor

Cannabisanvändning bland befolkningen 16-34 år

- 6,6 % uppgav år 2022 att de använt cannabis någon gång det senaste året
- 8 % av männen
- 5,2 % av kvinnorna

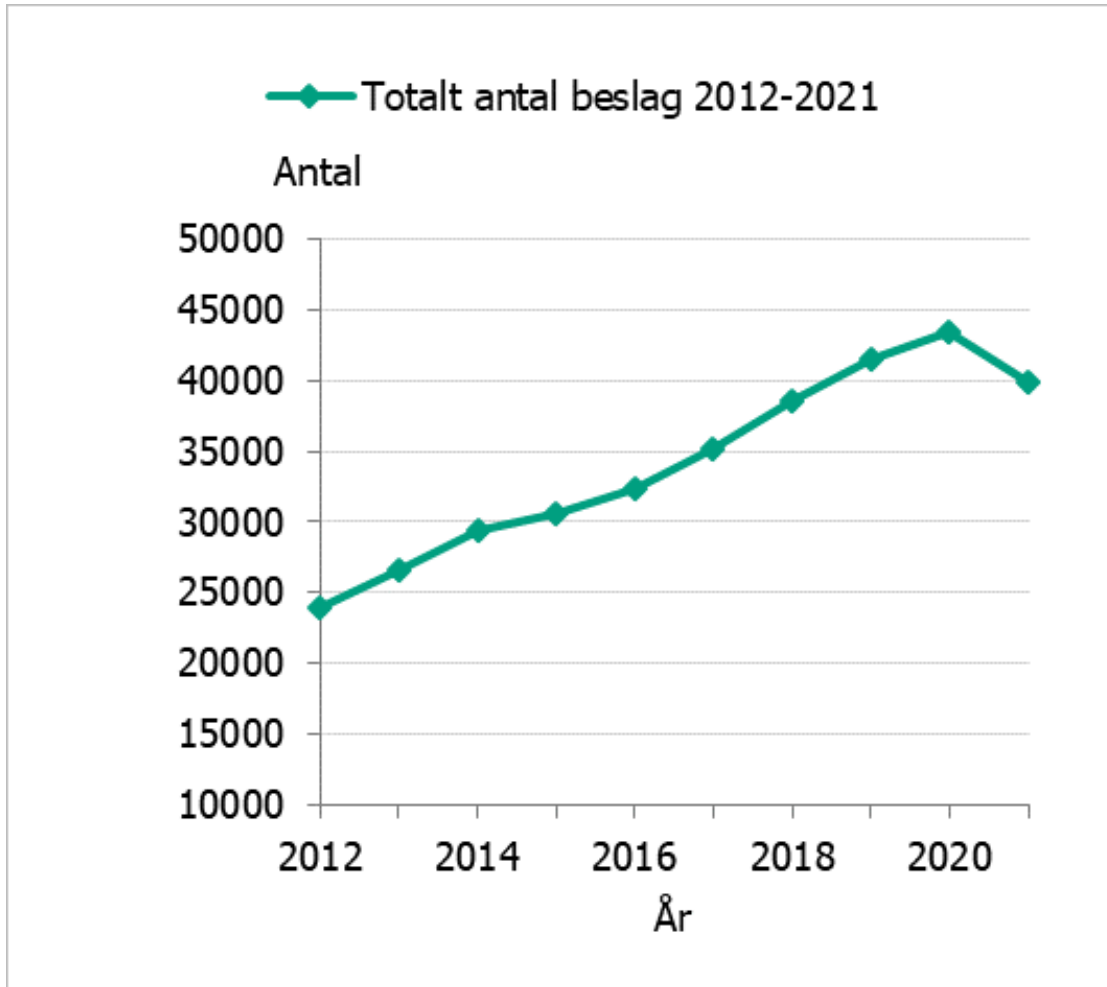
Cannabisanvändning (livstidsprevalens) bland skolelever år 2022

Nya psykoaktiva substanser (NPS)

- NPS är substanser som börjar användas eller säljas i syfte att efterlikna effekterna av reglerade narkotika och psykoaktiva substanser.
- Andra namn är nätdroger och internetdroger
- Folkhälsomyndigheten rapporterade 29 NPS till EMCDDA:s system för tidig varning (EWS) år 2021
- EWS = nätverk som samlar in, bedömer och snabbt sprider information om nya droger inom EU
- 11 substanser reglerades i Sverige år 2021: åtta klassificerades som narkotika och tre som hälsofarlig vara

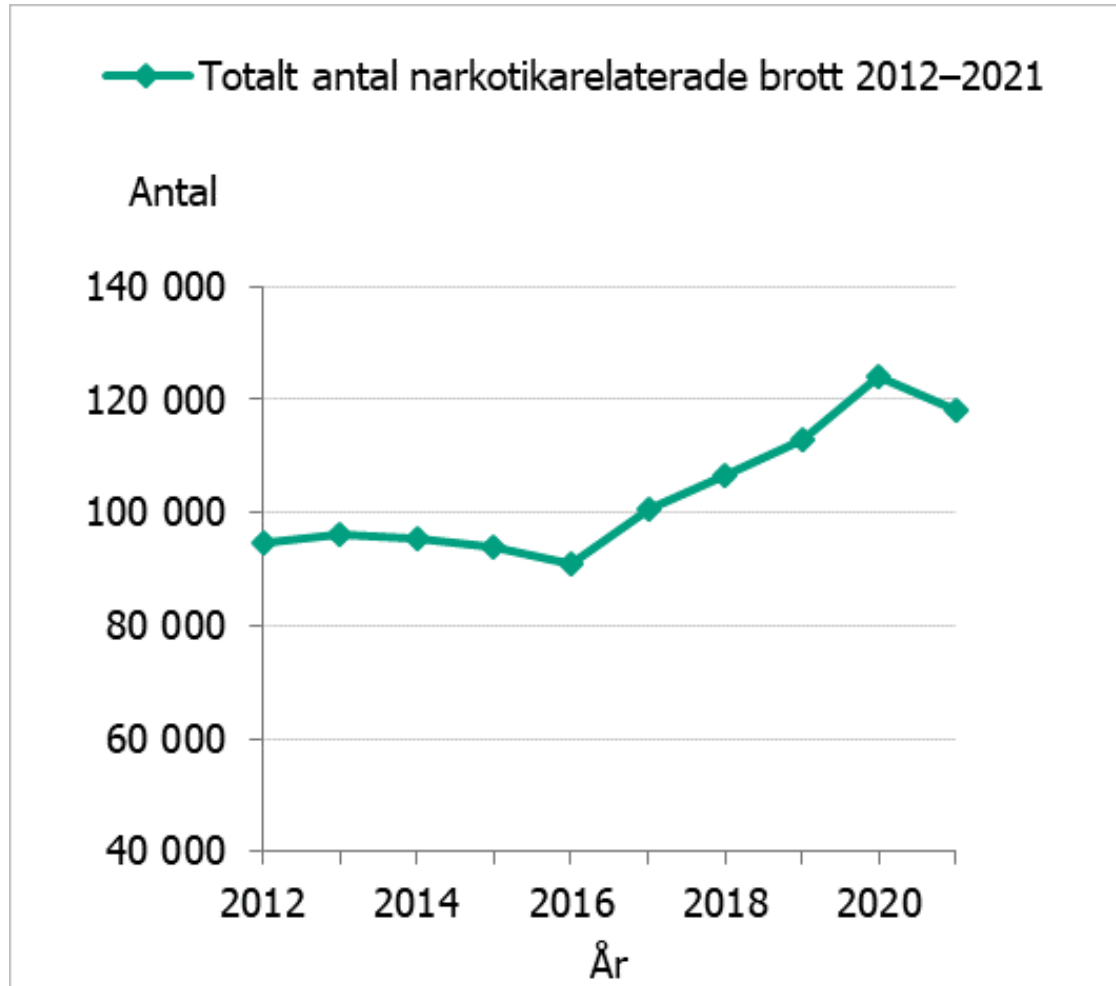
Narkotikabeslag

- Antalet narkotikabeslag har ökat de senaste 10 åren
- Beslagen minskade med 8 % mellan 2020 och 2021
- Färre beslag av de flesta narkotikasorterna förutom hasch som ökade med 23 % 2021
- Cannabis stod för ca hälften av alla beslag 2021

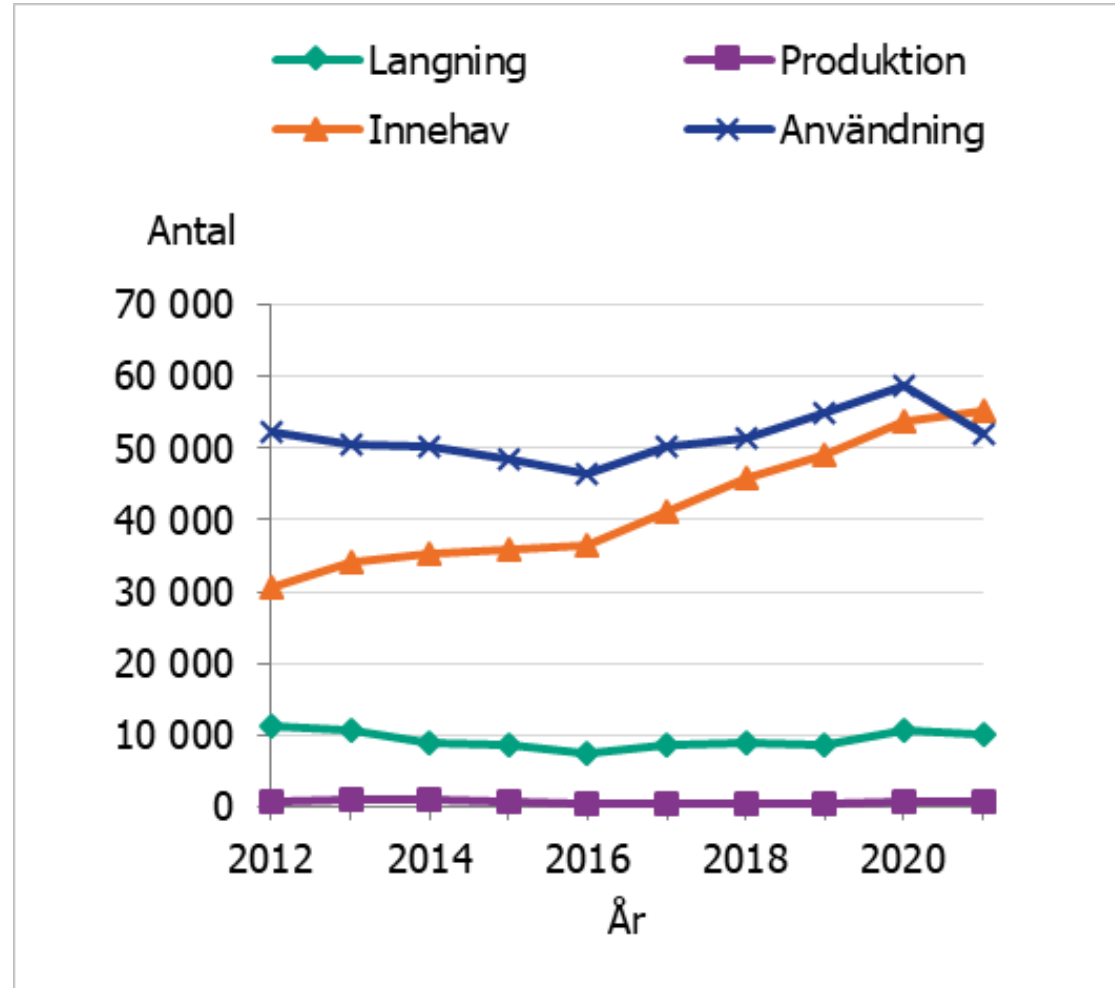

Narkotikarelaterade brott

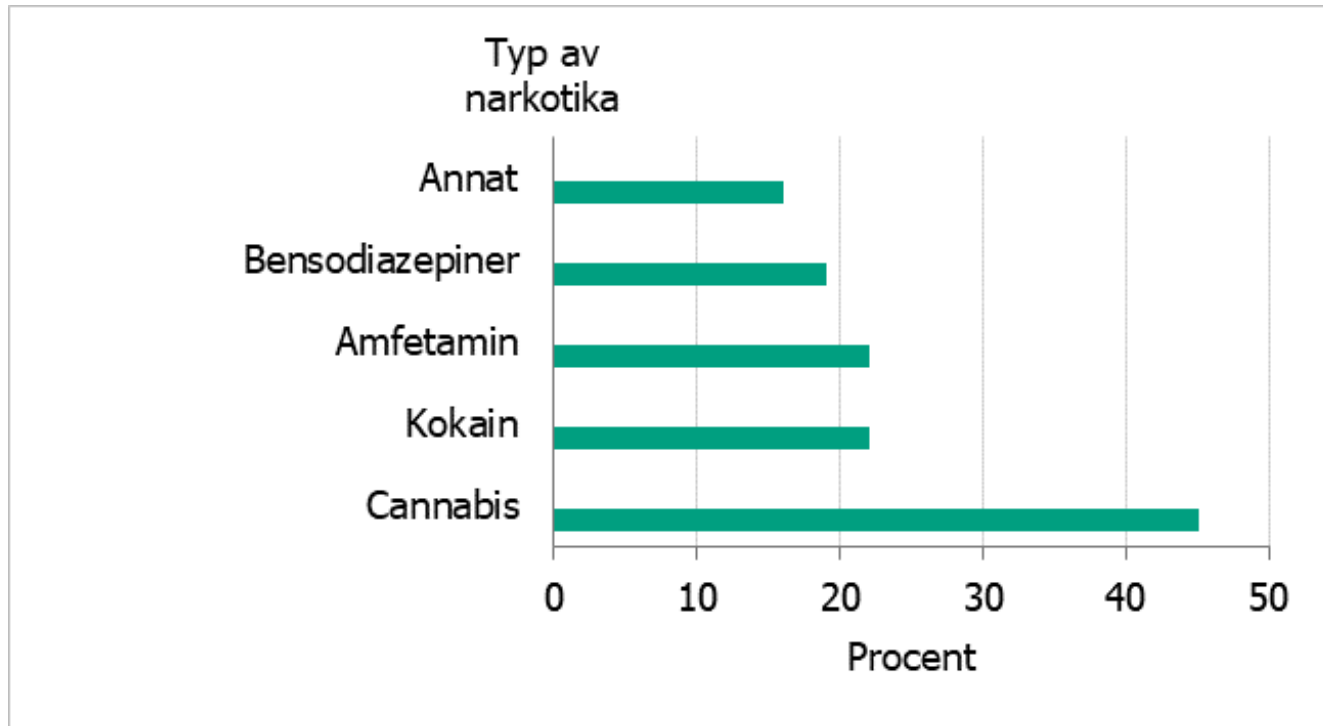
- Relativt oförändrat under 2012-2016, men har sedan dess ökat
- Runt 118 100 brott 2021
- Ökning med ca 25 % sedan 2012 men
- Minskning med ca 5 % jämfört med 2020

Narkotikarelaterade brott

- 91 % av narkotikabrotten 2021 gällde användning och innehav
- En ökning med 30 % jämfört med 2012

Narkotikabrott och användning bland inskrivna på anstalter

- Narkotikabrott näst vanligaste huvudbrottet år 2021 (29 %)
- 62 % hade använt narkotika under de senaste 12 månaderna före anstaltsvistelsen
- Cannabis vanligast

Narkotikarelaterad vård

- Narkotikarelaterad vård har ökat inom specialiserad öppenvård de senaste 10 åren
- 32 826 personer fick vård under 2021. En minskning med 421 personer jämfört med år 2020
- 68 % män

Narkotikarelaterad vård

- Vanligast med flera substanser i kombination år 2021
- Opioider oftast primärdrog inom sjukhusbaserad vård, stimulantia (kokain ej inräknat) inom LVM och cannabis inom kriminalvården

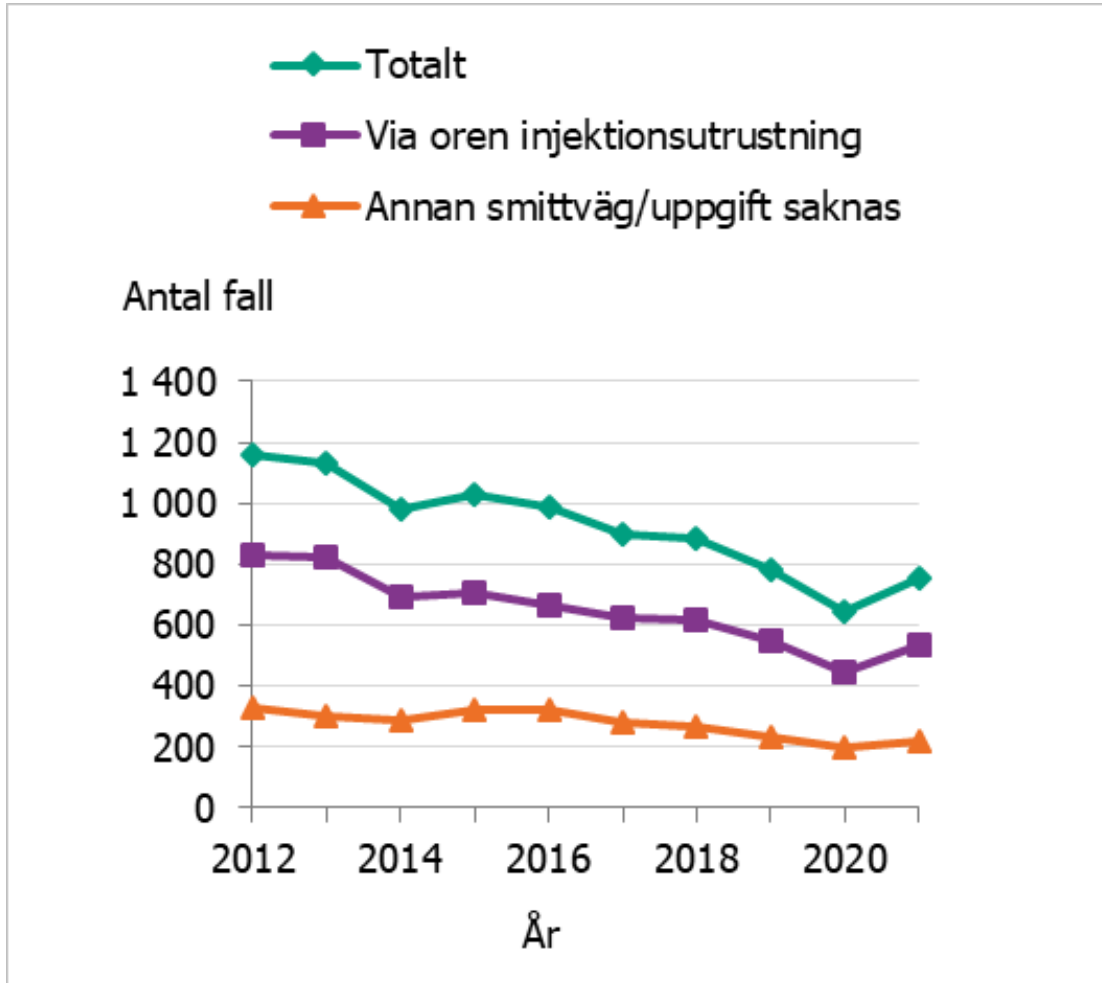
Läkemedelsassisterad behandling vid opioidberoende (LARO)

- Runt 4 300 individer år 2021 (en ökning med omkring 1 700 individer jämfört med 2006)
- Alla regioner erbjuder LARO
- En stor andel LARO-läkemedel ordineras på rekvisition och registreras därför inte i läkemedelsregistret

Sprututbyten

- Syftet med sprututbytesverksamheterna är att personer som injicerar droger kan byta sina använda sprutor mot nya samt få tillgång till basal hälso- och sjukvård
- År 2022 hade 20 av 21 regioner sprututbyten
- Region Västernorrland kvar

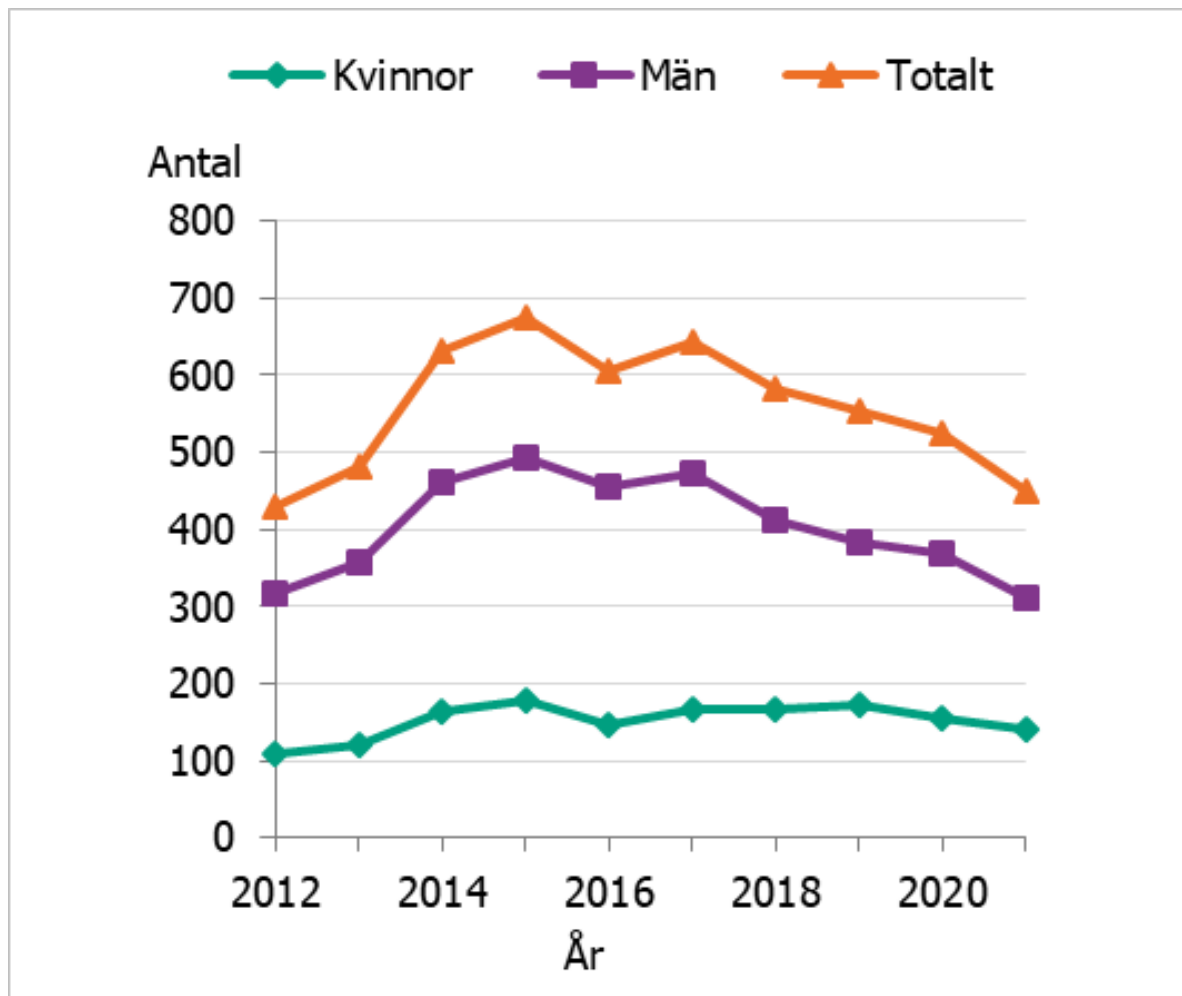
Hepatiter och hiv

- 1 131 fall av hepatit C i Sverige år 2021. Ca 750 av dessa fall hade en rapporterad smittväg
- Injektion med oren injektionsutrustning vanligaste smittvägen (ca 580 fall)
- Inga fall av hepatit B och endast ett fåtal fall av hiv där smittväg var via injektion med oren injektionsutrustning år 2021

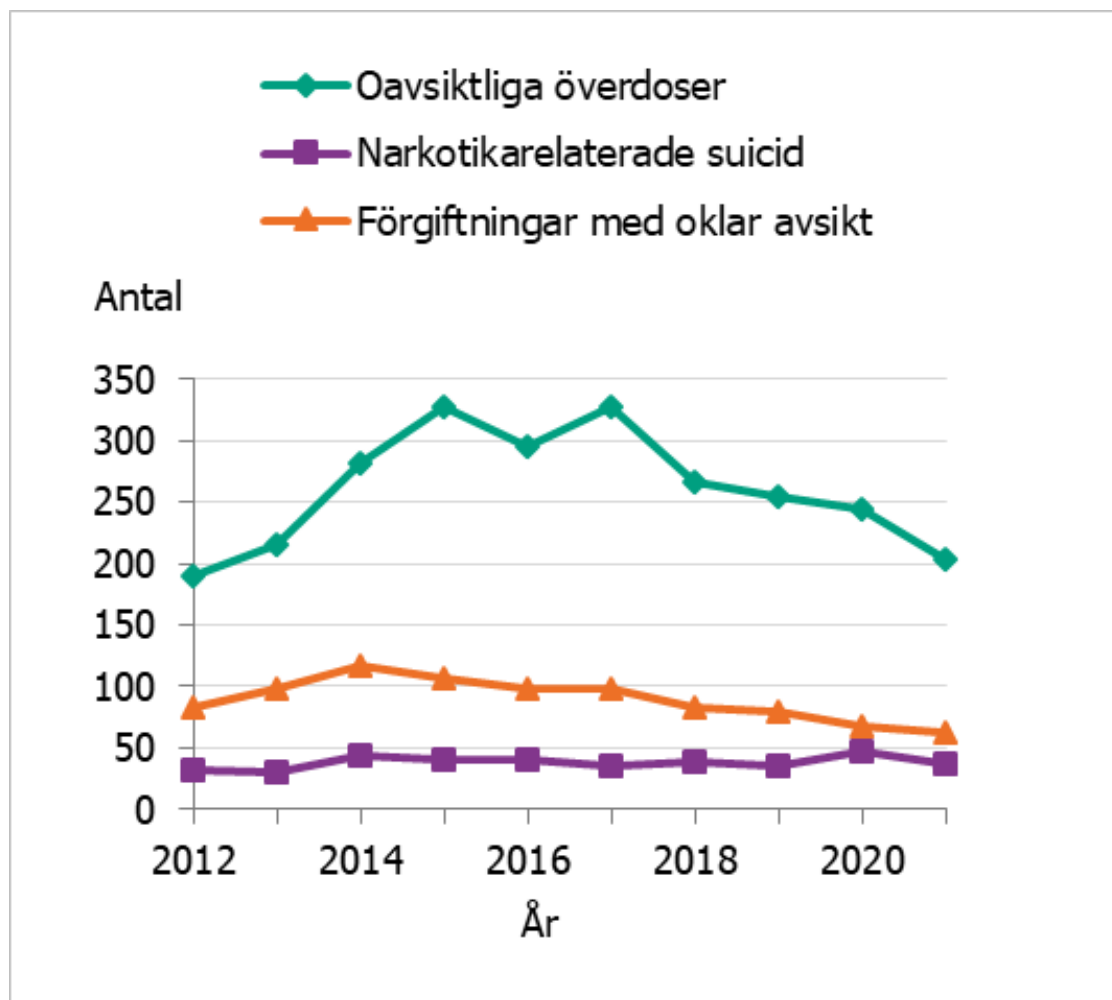

Narkotikarelaterade dödsfall - antal

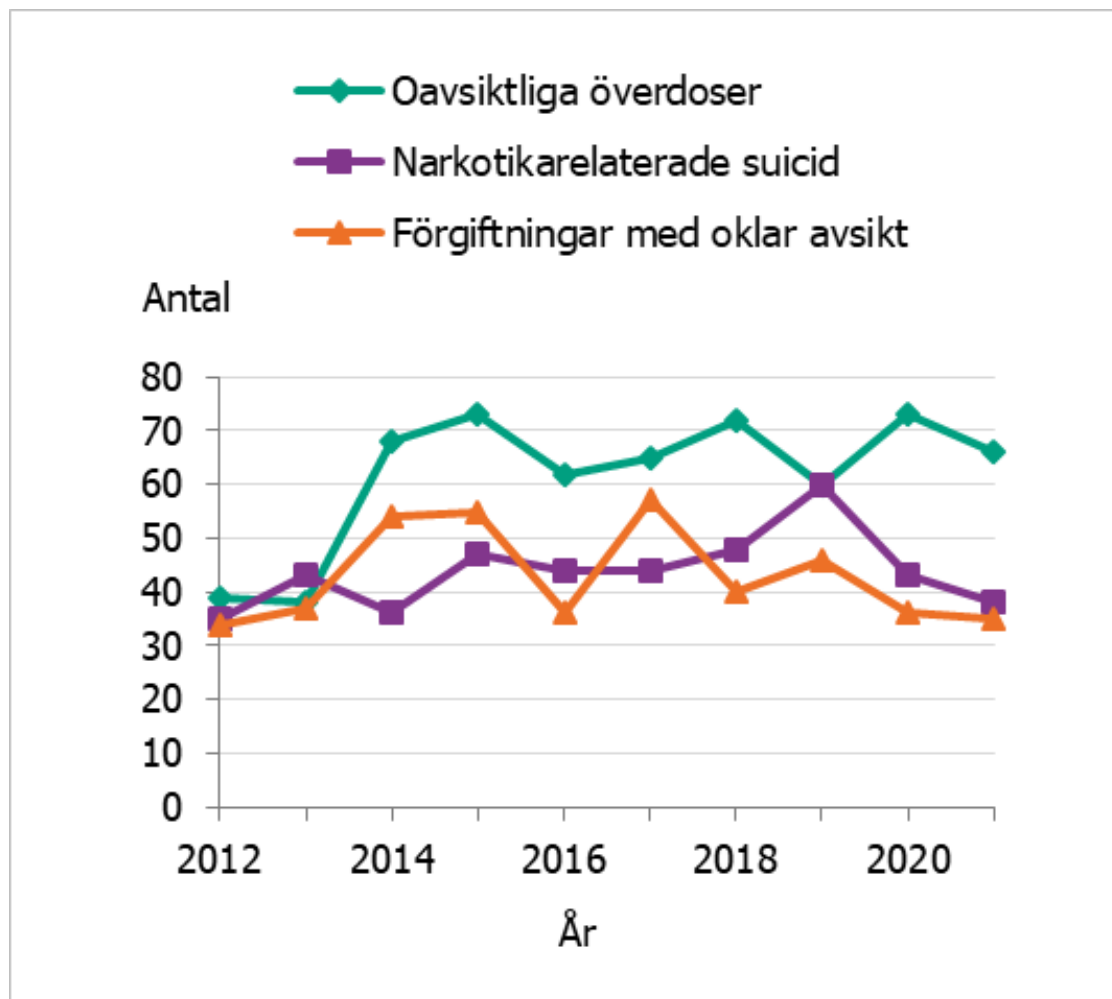
- Under 2021 inträffade 450 narkotikarelaterade dödsfall
- 310 män och 140 kvinnor
- En minskning för fjärde året i rad

Narkotikarelaterade dödsfall – orsaker bland män

- Överdoser var den vanligaste orsaken 2021
- Överdoser stod för 65 % av dödsfallen bland männen år 2021

Narkotikarelaterade dödsfall – orsaker bland kvinnor

- Överdoser stod för 47 % av dödsfallen bland kvinnorna år 2021
- Vanligare med narkotikarelaterade suicid bland kvinnor

Narkotikarelaterade dödsfall högre i nordiska länder

- Nordiska länder har ett högt antal registrerade dödsfall jämfört med andra europeiska länder
- Kan delvis bero att rutiner skiljer sig åt gällande antal obduktioner och toxikologiska analyser som görs, vad som analyseras och hur dödsfallet kodas
- Sverige gör många rättsmedicinska analyser vilket kan påverka antalet
- Alla länder rapporterar inte in data

Åtgärder för att förebygga narkotikarelaterade dödsfall

- Tillgängligheten till naloxon har ökat
- Tillgången till, och kunskapen om, LARO har ökat
- Regionerna har startat fler sprututbytesprogram
- Implementering av VSN
- Utöver dessa åtgärder behövs även ett mer generellt stärkt förebyggande arbete

Tack!

Kontakta gärna mig

ellinor.lithner@folkahslomyndigheten.se

Folkhälsomyndigheten

www.fohm.se • fohm.se/nyhetsbrev • LinkedIn • Facebook • Twitter

Folkhälsomyndigheten

Hjälpökande och spelproblem

Jessika Spångberg, Folkhälsomyndigheten

BIRK-nätverket 2023-05-09

Innehåll

- Spelproblem i Sverige
- Hjälpökande för spelproblem
- Kontakt med hälsocentraler, ungdomsmottagningar, budget- och skuldrådgivning samt familjerådgivning bland personer med spelproblem och anhöriga till personer med spelproblem
- Slutsatser

Folkhälsomyndigheten

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling

Folkhälsomyndigheten bidrar till globala målen för hållbar utveckling.

Spelproblem i Sverige

Källa: Swelogs 2021

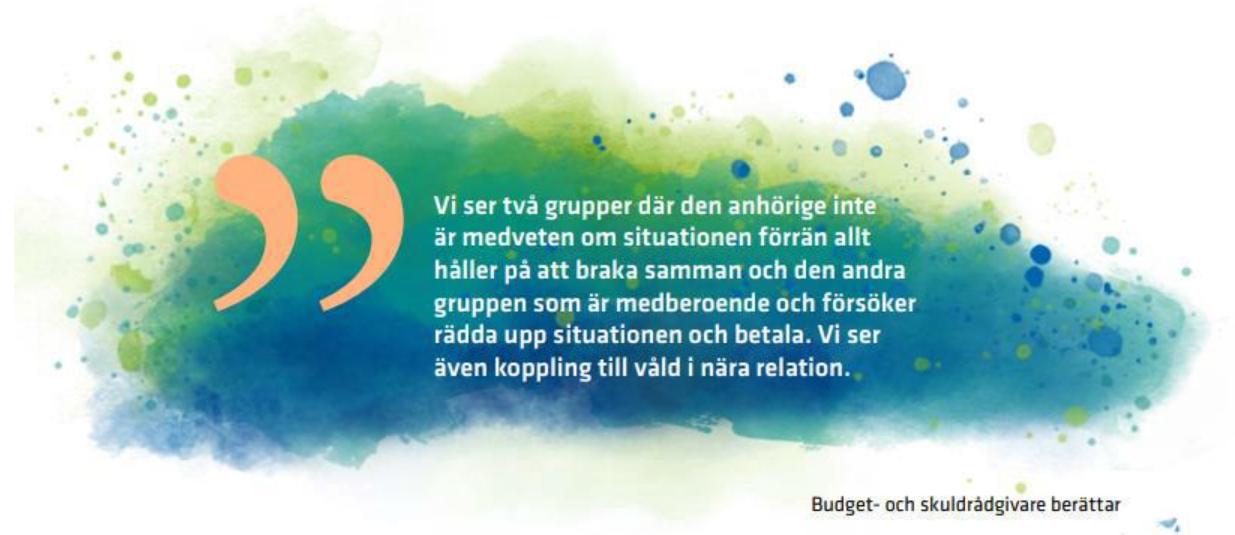
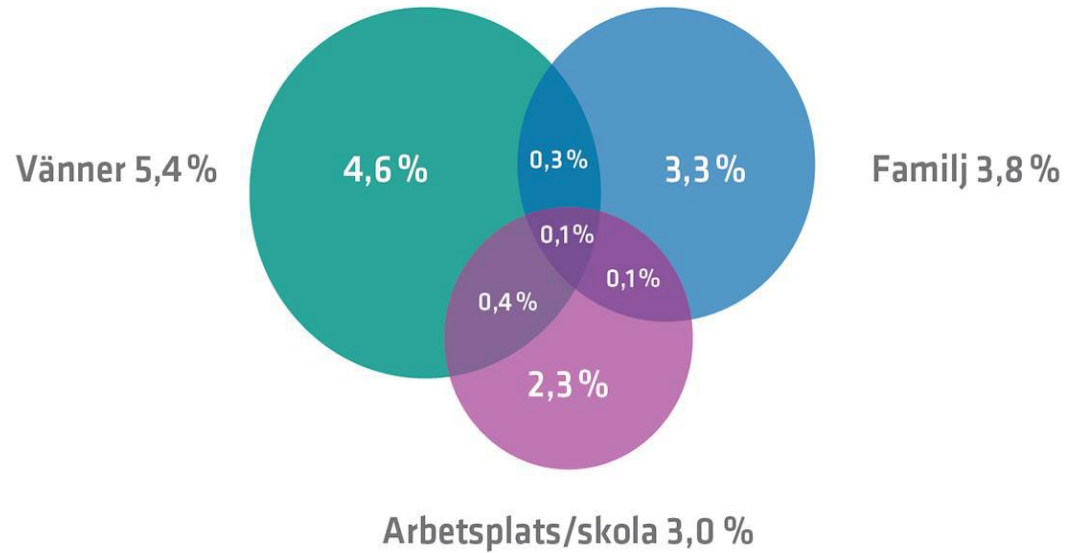
Folkhälsomyndigheten

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling

Folkhälsomyndigheten bidrar till globala målen för hållbar utveckling.

Närstående till personer med spelproblem

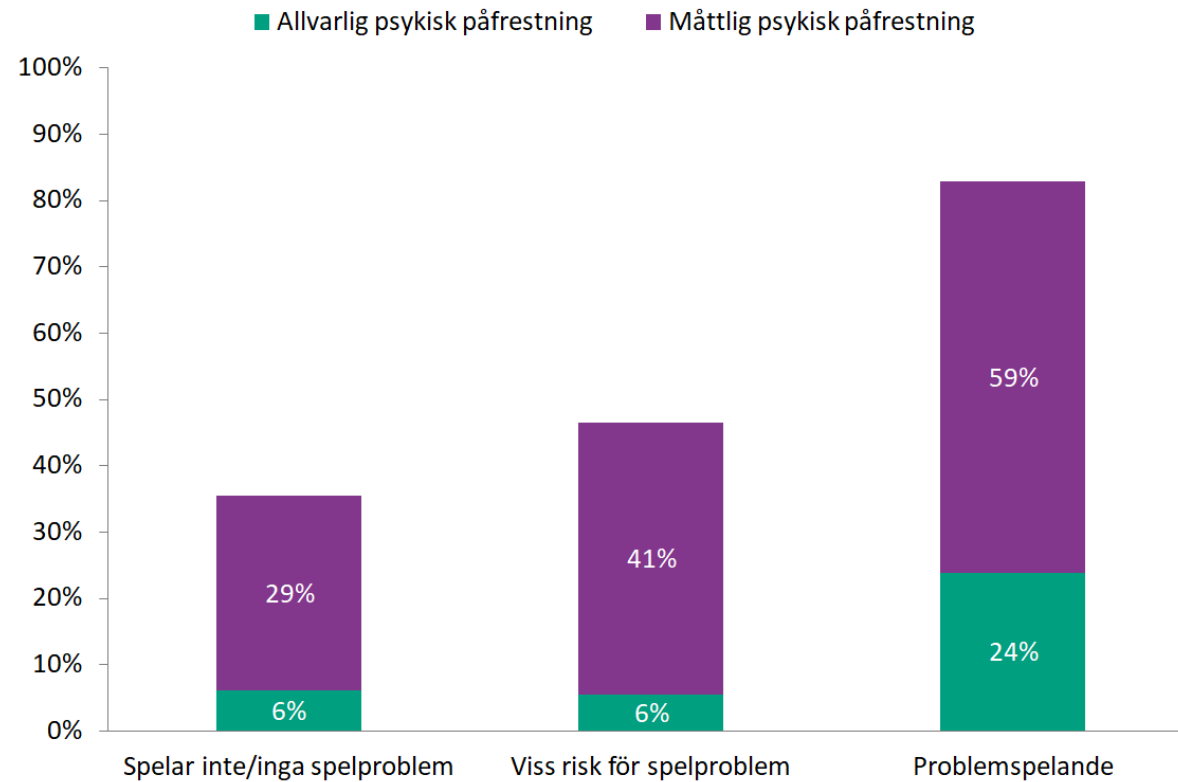
Folkhälsomyndigheten

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling

Folkhälsomyndigheten bidrar till globala målen för hållbar utveckling.

Starka samband mellan psykisk ohälsa och spelproblem

Källa: Swelogs 2021

Folkhälsomyndigheten

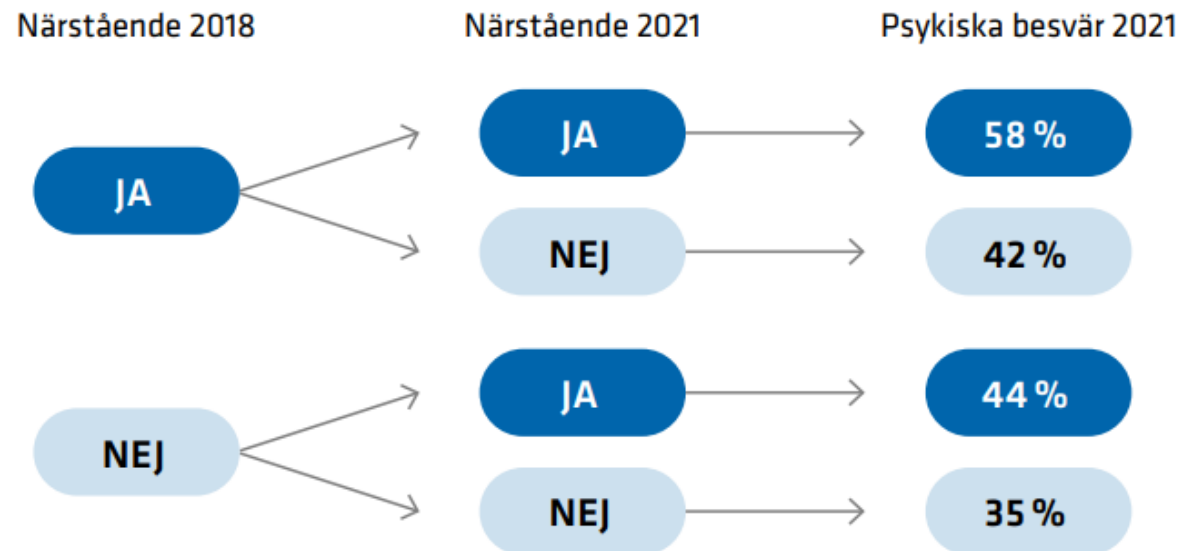

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling

Folkhälsomyndigheten bidrar till globala målen för hållbar utveckling.

Samband mellan psykisk ohälsa och vara närstående till en person med spelproblem

Figur 1. Andel med psykiska besvär bland den som var närstående, respektive inte var närstående till en person med spelproblem 2018 och 2021.

Källa: Swelogs 2021

Folkhälsomyndigheten

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling

Folkhälsomyndigheten bidrar till globala målen för hållbar utveckling.

Unga anhöriga

2 procent
av unga 16–17 år uppger
att de har en förälder
med spelproblem

Källa: USUF 2021

Lagar som berör barn som närstående

HÄLSO- OCH SJUKVÅRDSLAGEN 5 KAP. 7 §

Ett barns behov av information, råd och stöd ska särskilt beaktas om barnets förälder eller någon annan vuxen som barnet varaktigt bor tillsammans med har ett missbruk av alkohol, annat beroendeframkallande medel eller spel om pengar.

SOCIALTJÄNSTLAGEN 14 KAP. 1C §

Alla som får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa bör anmäla det till socialnämnden. Anställda på vissa myndigheter och i vissa verksamheter som berör barn och unga (till exempel skola, hälso- och sjukvård, kriminalvård och tandvård) är skyldiga att genast anmäla om de i sitt arbete misstänker att ett barn far illa.

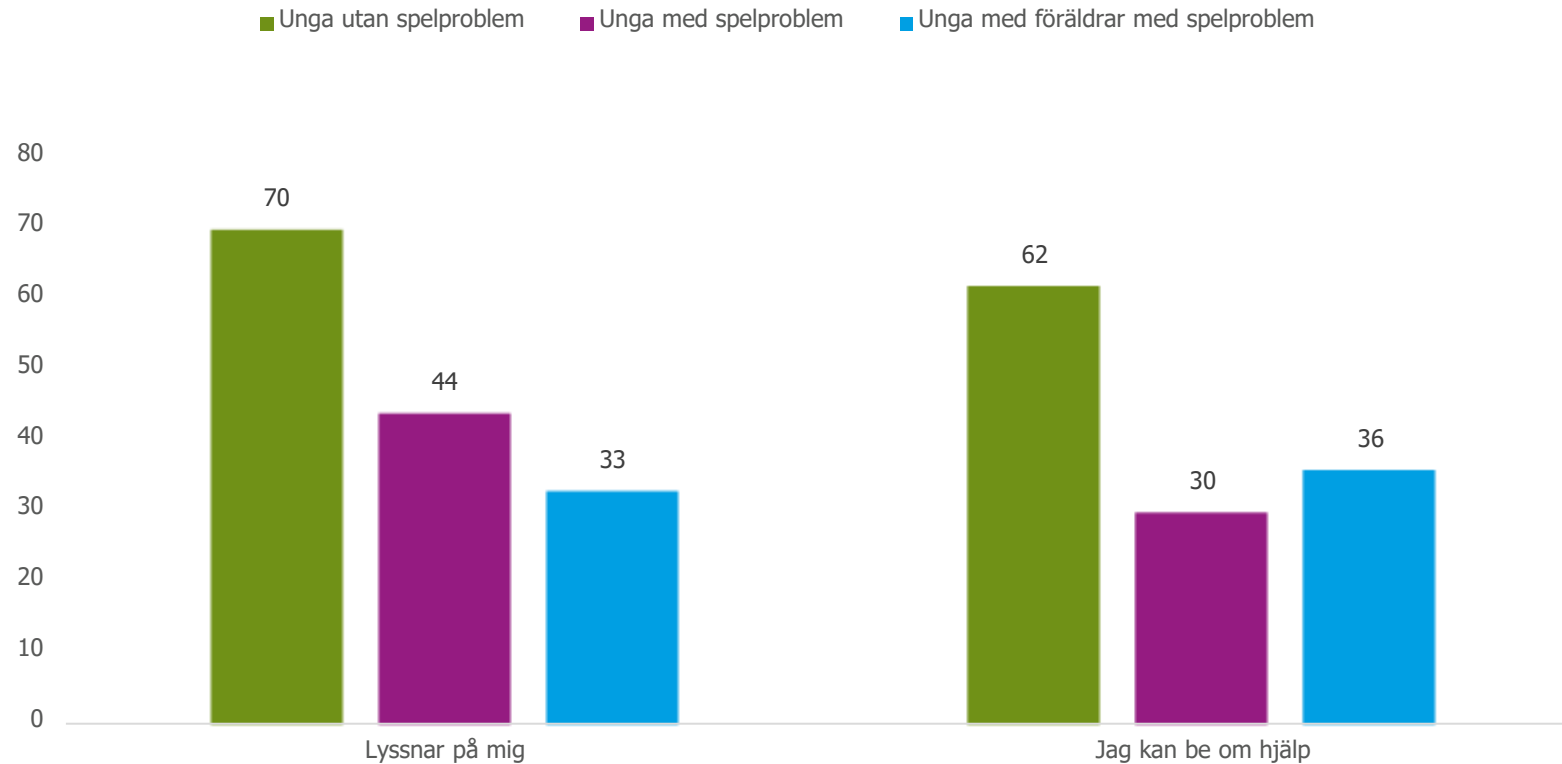
Folkhälsomyndigheten

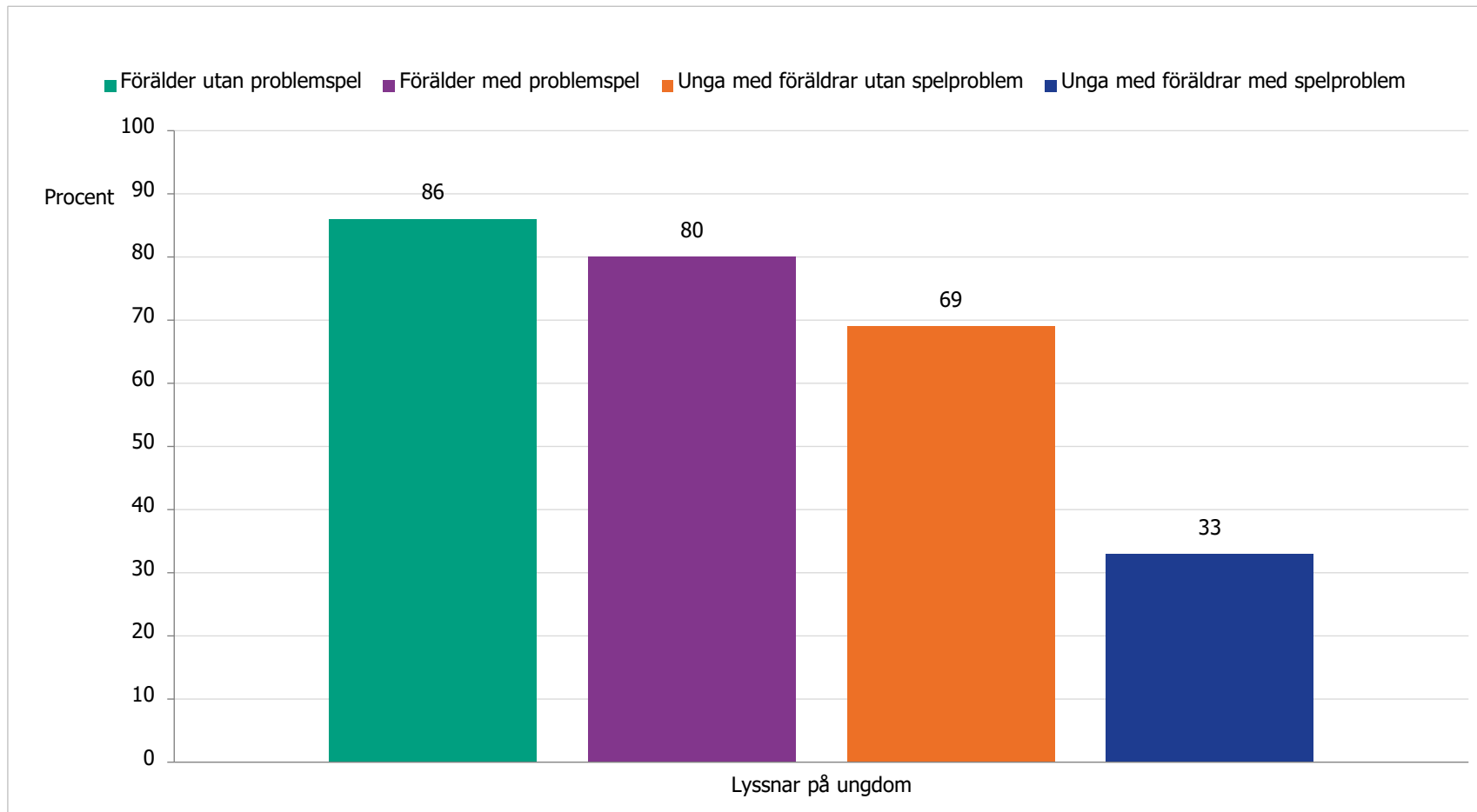
GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling

Folkhälsomyndigheten bidrar till globala målen för hållbar utveckling.

Spelproblem har samband med sämre relationer mellan föräldrar och barn

Föräldrar uppfattar relationen mer positivt än unga

USUF 2021

Folkhälsomyndigheten

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling

Folkhälsomyndigheten bidrar till globala målen för hållbar utveckling.

	Stress	Skola	Föräldrar	Kompisar	Ekonomi	Fritid	Fysisk hälsa	Psykisk hälsa	Framtiden	Livet som helhet
Alkohol	Red	Red	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green
Cigaretter	Red	Red	Light Red	Green	Red	Light Red	Red	Red	Light Red	Light Red
Snus	Light Red	Light Red	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green
Cannabis	Red	Red	Light Red	Light Red	Red	Green	Green	Red	Green	Red
Problem-spel	Light Red	Red	Red	Light Red	Red	Red	Green	Red	Red	Red
Föräldrar med spel-problem	Red	Green	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Light Red	Red

ANDTS-strategin 2022-2025 (Skr.2021/22:213)

1

Tillgången minskar

2

Barn och unga skyddas

3

Färre börjar och
debuterar tidigt

4

Skadligt bruk
minskar

5

Tillgång till god
vård och stöd

6

Skador och död
minskar

7

Folkhälsobaserad
syn på ANDTS
internationellt

Folkhälsomyndigheten

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling

Folkhälsomyndigheten bidrar till globala målen för hållbar utveckling.

ANDTS-strategin 2022-2025 (Skr.2021/22:213)

1

Tillgången minskar

2

Barn och unga skyddas

3

Färre börjar och
debuterar tidigt

4

Skadligt bruk
minskar

5

Tillgång till god
vård och stöd

6

Skador och död
minskar

7

Folkhälsobaserad
syn på ANDTS
internationellt

Folkhälsomyndigheten

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling

Folkhälsomyndigheten bidrar till globala målen för hållbar utveckling.

Hjälpökande spelproblem

- Var femte person med problemspelande har sökt hjälp för detta, 12 procent under de senaste 12 månaderna och 7 procent längre tillbaka i tiden (Swelogs 2021)
- Var tionde som har en familjemedlem med spelproblem har sökt hjälp för detta (Swelogs 2021)

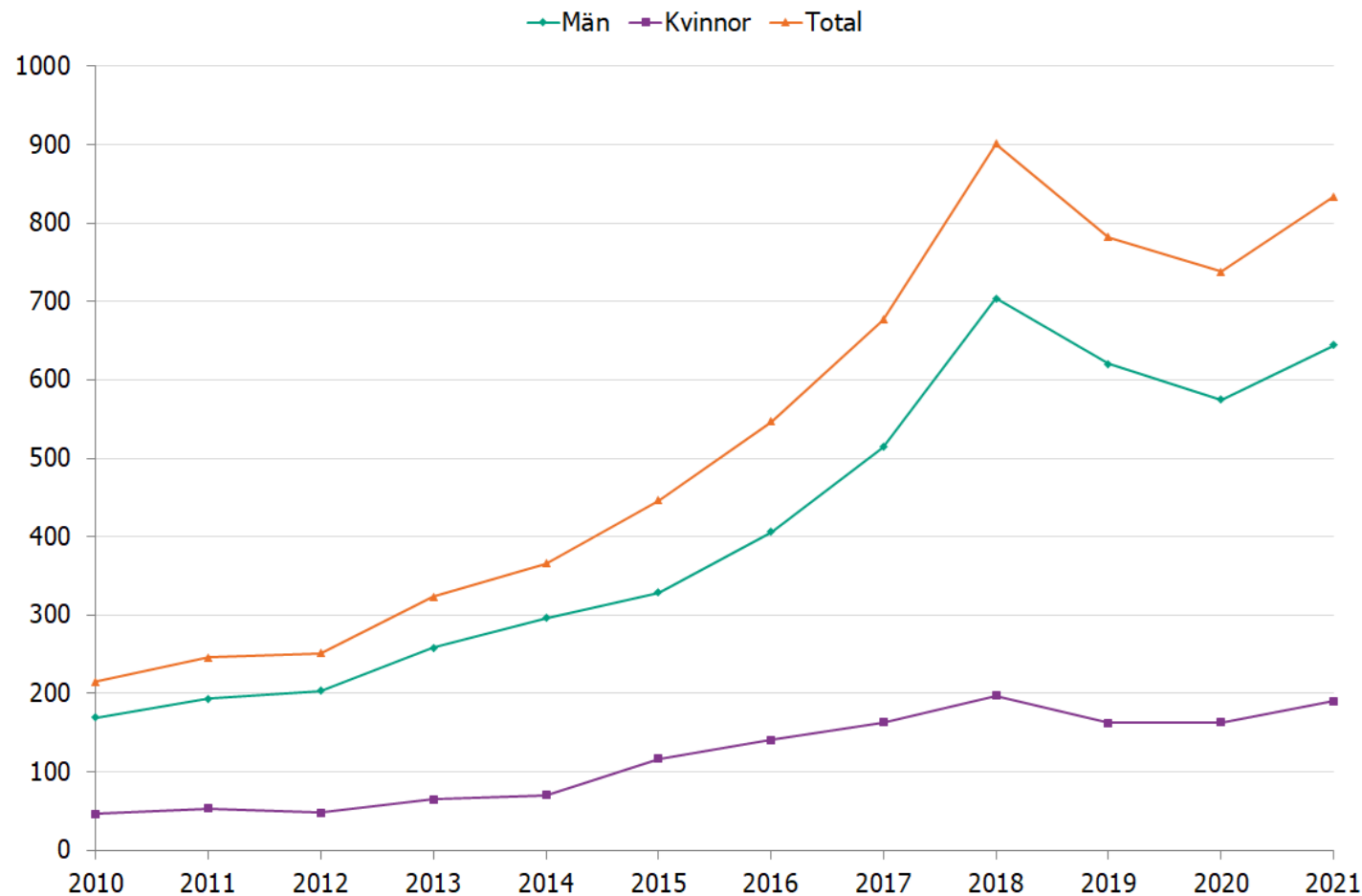
Folkhälsomyndigheten

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling

Folkhälsomyndigheten bidrar till globala målen för hållbar utveckling.

5. Vård inom sluten- respektive öppenvård

Antal personer som vårdats med spelberoende som huvud- eller bidiagnos i sluten- eller öppenvården 2010–2021 (Patientregistret, Socialstyrelsen).

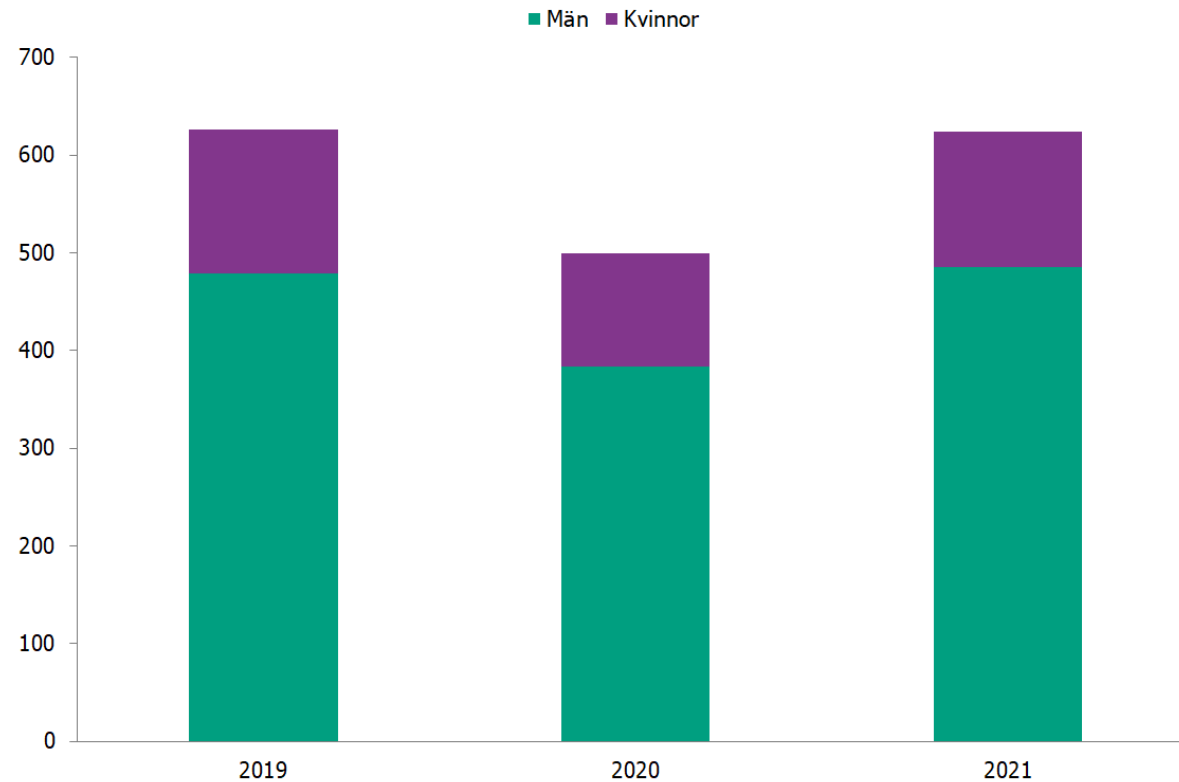
Folkhälsomyndigheten

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling

Folkhälsomyndigheten bidrar till globala målen för hållbar utveckling.

Antal personer som fått insatser för spelmissbruk inom socialtjänsten 2019–2021 (Socialstyrelsen).

Folkhälsomyndigheten

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling

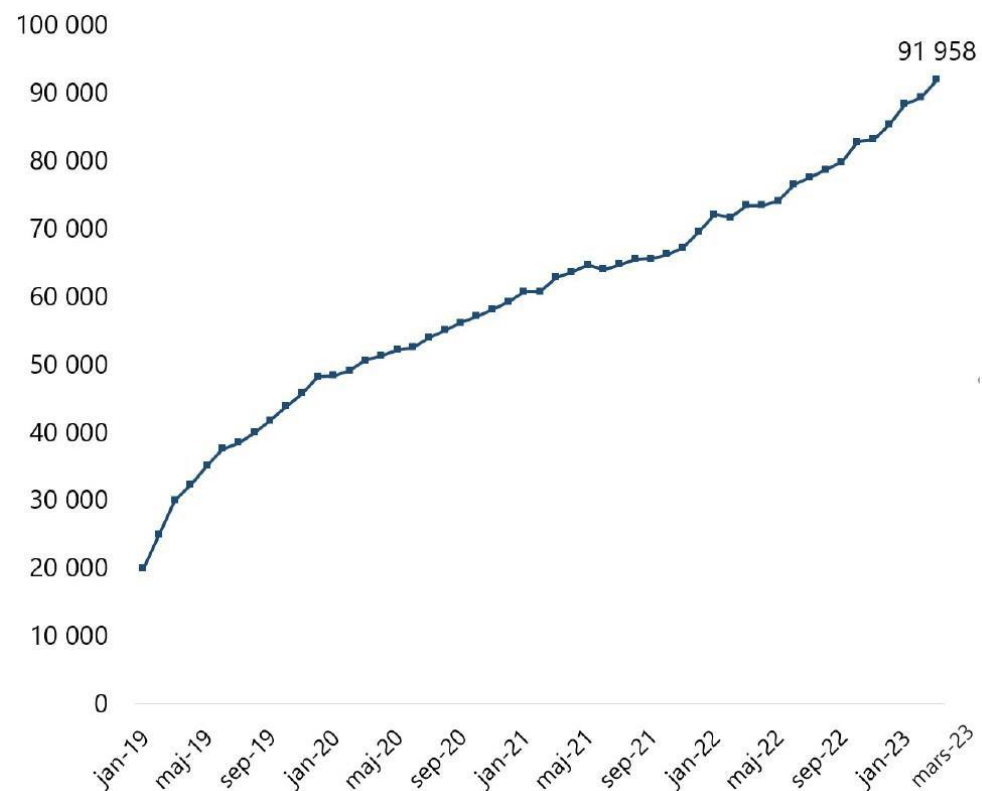
Folkhälsomyndigheten bidrar till globala målen för hållbar utveckling.

Svårt att utveckla sin kompetens i behandling av spelproblem

- Enkät till spelberoendebehandlare. Gick ut till alla kommuner och regioner. 188 besvarade enkäten, främst inom socialtjänst.
- Kön, typ av arbetsplats, utbildning och typ av behandling hade inte någon effekt på gruppnivå på hur behandlarna rankade sig (var trygga i sin roll).
- Det som spelade roll var hur många klienter man träffade
- 72% av de svarande anger att de träffar två klienter eller färre med spelproblem varje månad.
- Endast 6% träffar mer än 10 klienter i månaden.

Månsson, V., Samuelsson, E., Berman, A. H., & Nilsson, A. (2022). Treatment for problem gambling and counselors' perception of their clinical competence: a national web survey in Sweden. *Addiction science & clinical practice*, 17(1), 1-11.

Spelpaus.se - antal avstängda jan 2019-mars 2023

Folkhälsomyndigheten

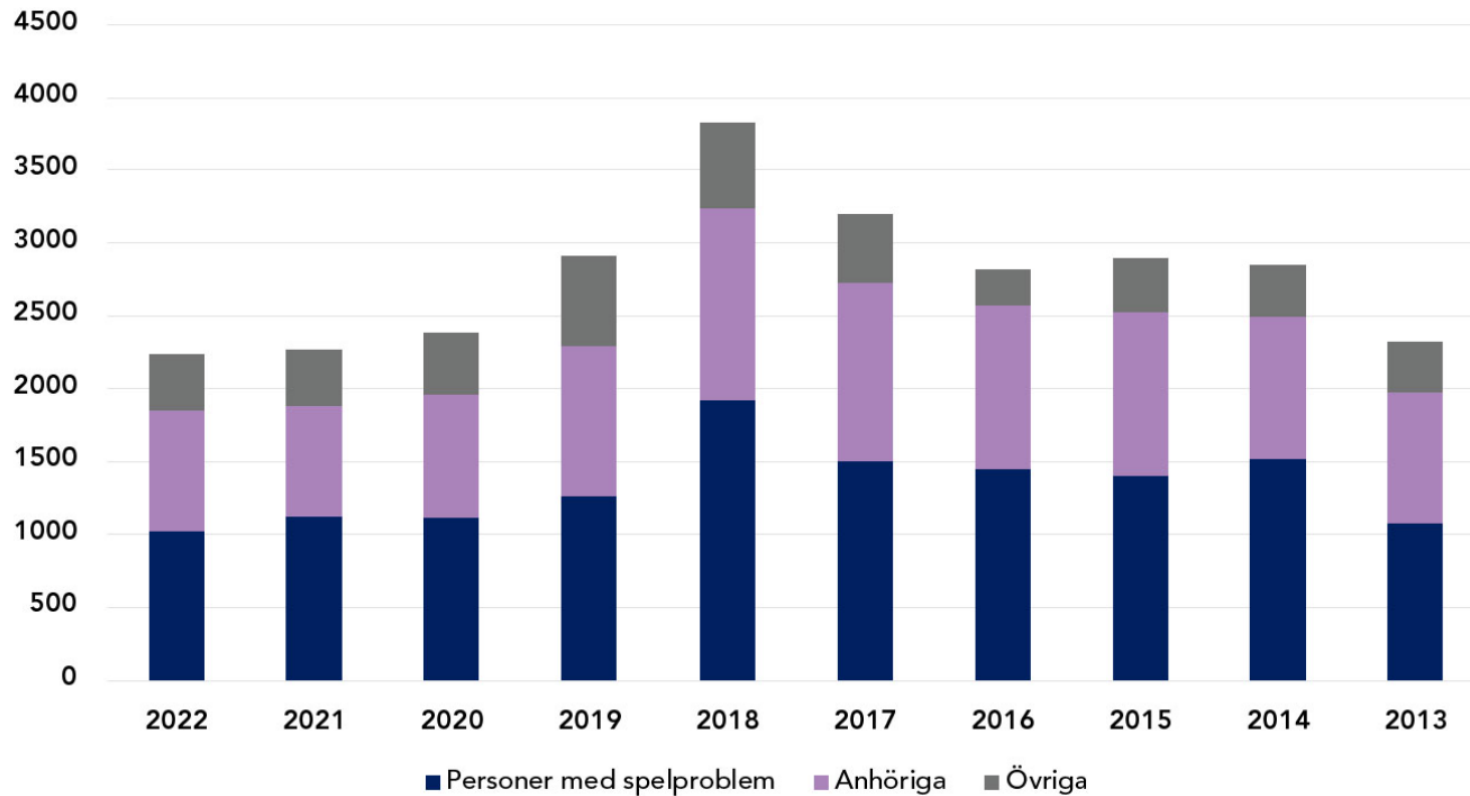

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling

Folkhälsomyndigheten bidrar till globala målen för hållbar utveckling.

Stödlinjen för spelare och anhöriga

Figur 1. Årsjämförelse av antal hjälpsökande kontakter 2013–2022.

2022: 2263 kontakter, varav 1019 spelare, 836 anhöriga och 380 övriga.

Folkhälsomyndigheten

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling

Folkhälsomyndigheten bidrar till globala målen för hållbar utveckling.

Familjerådgivning

- Bland de som har ett problemspelande eller har en familjemedlem med spelproblem är andelen som varit på familjerådgivningen 3 gånger så hög jämfört med andra.
- Av dem som varit hos familjerådgivning är 16 procent personer med problemspelande (5 procent) eller familjemedlem till en person med spelproblem (12 procent)
- I ett vidare förebyggande perspektiv har 35 procent någon grad av spelproblem eller har en närstående med spelproblem

Folkhälsomyndigheten

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling

Folkhälsomyndigheten bidrar till globala målen för hållbar utveckling.

Budget- och skuldrådgivning och ungdomsmottagningar

- Budget- och skuldrådgivning: 30 procent av besökarna är antingen närstående till en person med spelproblem eller har själv någon grad av spelproblem (15 procent bland dem som inte varit i kontakt med budget- och skuldrådgivare).
- Ungdomsmottagningar: främst tjejer kontaktar ungdomsmottagningarna (83 procent), men bland de killar (16–24 år) som kontaktat ungdomsmottagningen har en större andel någon grad av spelproblem (14 procent) jämfört med killar i samma ålder som inte kontaktat ungdomsmottagningen (9 procent).

Folkhälsomyndigheten

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling

Folkhälsomyndigheten bidrar till globala målen för hållbar utveckling.

Hälsocentraler (HC)

- Andel som besökt hälsocentraler (HC) skiljer sig inte mellan personer med problemspelande eller som har personer med spelproblem i familjen och de som inte har ett problemspelande eller har ett spelproblem i familjen.
- Då de flesta i befolkningen har besökt en HC senaste året är det ändå 67 procent av de med problemspelande som besökte en HC, stor könsskillnad där över procent av kvinnorna med problemspelande varit på HC jämfört med 60 procent av männen med problemspelande.

Folkhälsomyndigheten

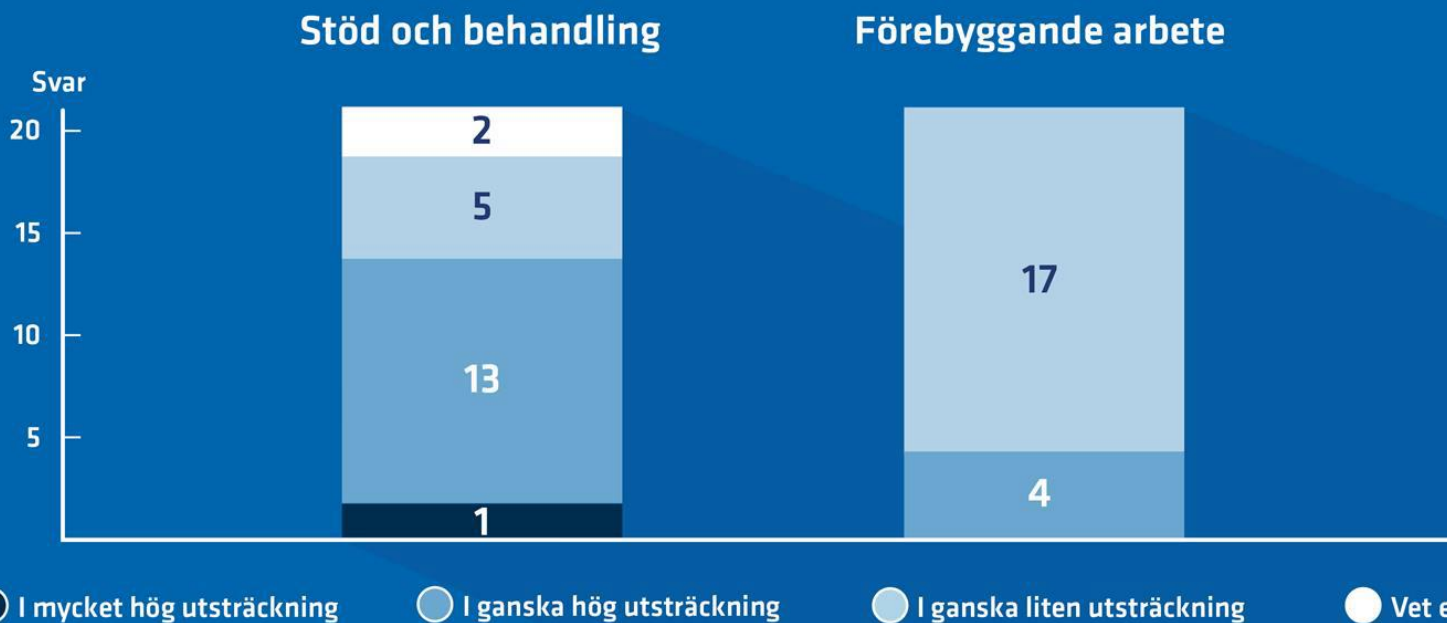

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling

Folkhälsomyndigheten bidrar till globala målen för hållbar utveckling.

Det spelförebyggande arbetet behöver utvecklas

I vilken utsträckning anser de 21 länsamordnarna att spelfrågan är implementerad i sina län.

Källa: Kartläggning gjord av Folkhälsomyndigheten 2019

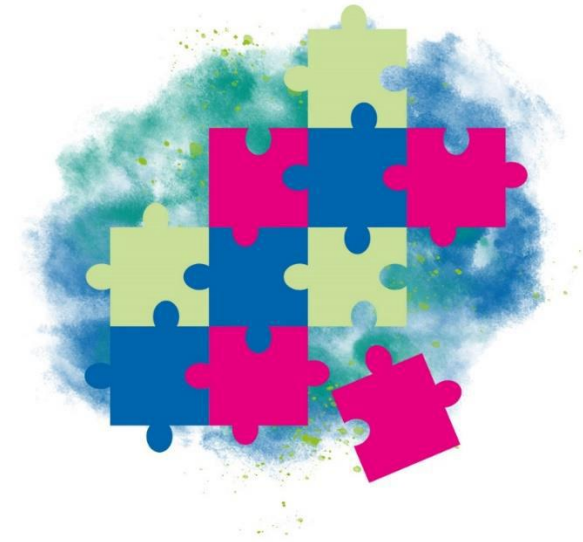
Folkhälsomyndigheten

Folkhälsomyndigheten bidrar till globala målen för hållbar utveckling.

Insatser för tidig upptäckt (Länsrapportens undersökning 2021)

- Insatser som bygger på samverkan (polis, öppenvård, socialtjänst, skola och föräldrar) för tidig upptäckt
  - av narkotikaanvändning bland unga/unga vuxna – 78%
  - av problem med spel om pengar bland unga/unga vuxna – 29%
- Insatser inom socialtjänst kopplade till tidig upptäckt
  - av riskbruk av alkohol – 58%
  - av problem med spel om pengar – 22%

Folkhälsomyndigheten

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling

Folkhälsomyndigheten bidrar till globala målen för hållbar utveckling.

Sammanfattning

- Även om många med spelproblem inte söker hjälp så har 20 procent av de med problemspelande gjort detta och var tionde som har en person med spelproblem i familjen.
- Hälsocentraler är en viktig arena för tidig upptäckt även om det inte finns en överrepresentation av problemspelande där
- Familjerådgivningen är en viktig arena då det finns en stark överrepresentation av personer med problemspelande och närstående
- Det behövs fortfarande arbetas med tidig upptäckt inom många verksamheter
- Kompetens när det gäller stöd och behandling behöver underhållas

Folkhälsomyndigheten

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling

Folkhälsomyndigheten bidrar till globala målen för hållbar utveckling.

spelprevention.se

- ger kunskap och vägledning
- underlättar beslut och insatser på lokal, regional och nationell nivå
- följ oss på Twitter @spelprevention

Fika på Tolvan

Nyheter i korthet

Effekter av behandling och sociala stödinsatser vid substansbruks- och hasardspelsyndrom och samtidig psykisk sjukdom

MEDARBETARE I PROJEKTET

Sakkunniga

Professor Agneta Öjehagen, Lund University

Docent Anders Hammarberg, Karolinska Institutet

Dr Annika Nordström, Region Västerbotten

Dr Joar Guterstam, Karolinska Institutet, Beroendecentrum Stockholm

Dr Sara Wallhed, Karolinska Institutet

Dr Åsa Magnusson, Karolinska Institutet, Beroendecentrum Stockholm

SBU:s kansli

Dr Nils Stenström - projektledare

Dr Marie Österberg - biträdande PL

Dr Idha Kurtsdotter - biträdande PL

Ms Irini Åberg - projektadministratör

Ms Hanna Olofsson - informationsspecialist

Mr Carl Gornitzki - informationsspecialist

Dr Johanna Wiss - hälsoekonom

Ms Nanna Isaksson - kommunikatör

Ansvarig chef

Dr Sofia Tranæus - avdelningschef

Externa granskare

Johan Franck, Professor i psykiatri KI, chef för beroendecentrum i Stockholm

Mikael Sandlund, Professor i psykiatri, Umeå universitet

Arne Gerdner, Professor i socialt arbete, Hälsohögskolan Jönköping

Kriterier för att starta ett SBU-projekt

- Berör många – vanligt problem
- Stor betydelse för hälsa och livskvalitet
- Stor praxisvariation
- Stora ekonomiska konsekvenser
- Viktig etisk eller social eller legal betydelse
- Stor betydelse för organisation eller personal
- Kontroversiellt eller uppmärksammat

Bakgrund

- Förstudie
  - Identifierade systematiska översikter
  - Smala frågeställningar, gamla översikter, generellt låg kvalitet
- Egeninitierat projekt
  - Bred ansats

PICO och avgränsningar

Population: Vuxna personer (≥ 18 år) med samtidig skadligt bruk eller beroende av alkohol eller narkotika, eller med hasardspelsyndrom och någon annan psykisk sjukdom/tillstånd

Intervention: Psykologiska, psykosociala eller farmakologiska behandlingsinsatser

Control/Jämförelse: Annan aktiv behandling, inklusive standardbehandling (TAU), väntelista eller annan obehandlad grupp

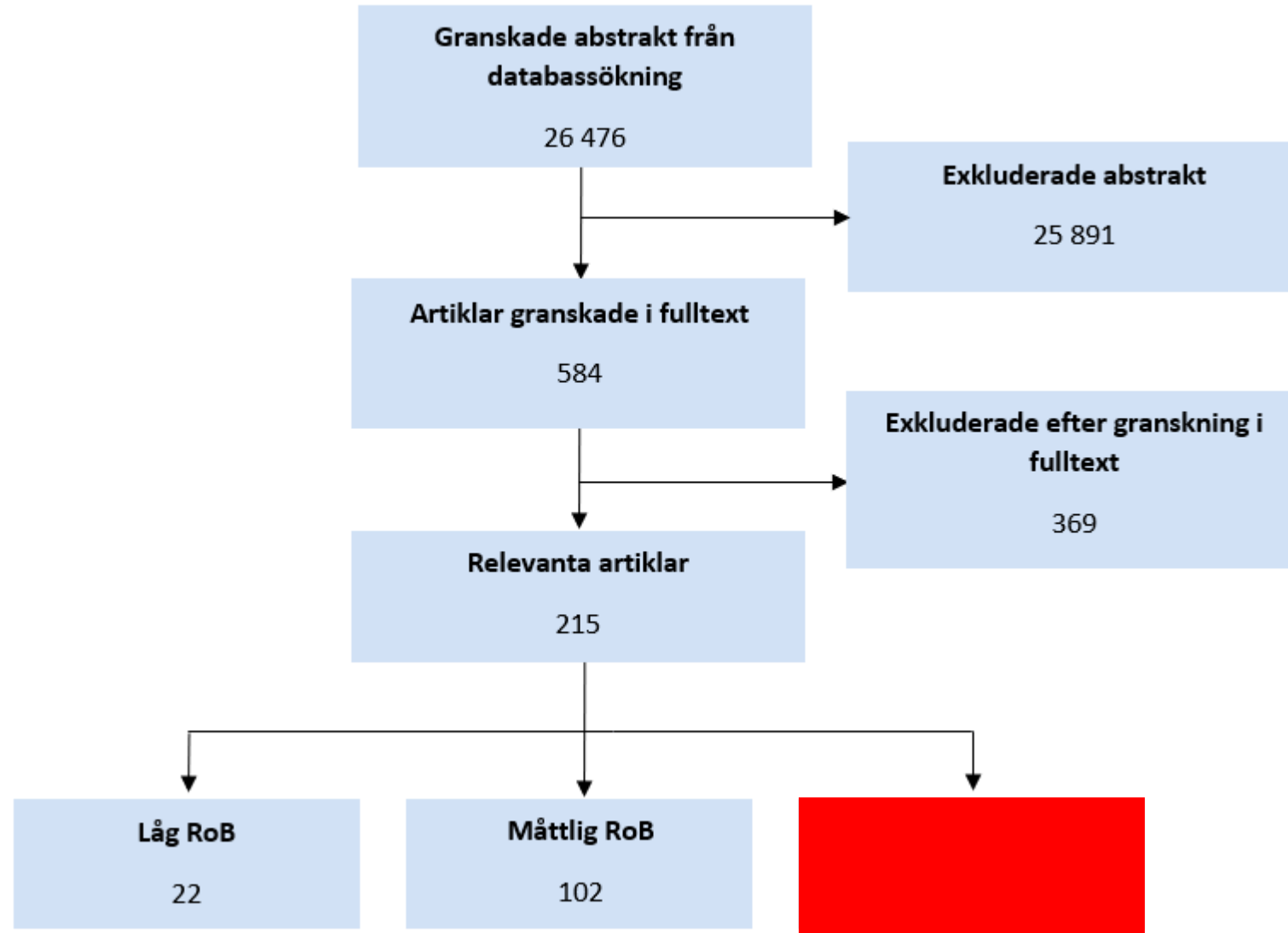
Outcome: Mortalitet, generell funktionsförmåga och livskvalitet, förändring av psykiatriska sjukdomssymptom, förändring av substansanvändning eller spelande, kvarstannande i insatsen

Avgränsningar: RCT, >30 deltagare, kriterier för diagnos (inga avgränsningar för uppföljningstid)

Frågeställningar

- Delrapport 1:** Vilka effekter har läkemedel vid SUD i kombination med annan psykisk sjukdom
- när olika preparat för samma typ av samsjuklighet jämförs sinsemellan, eller
  - när olika preparat jämförs med placebo
- Delrapport 2:** Vilka effekter har specifika namngivna psykologiska och psykosociala insatser jämfört med standardbehandling (alternativt ingen behandling) vid substansanvändning i kombination med mild/måttligt svår psykisk sjukdom
- Delrapport 3:** Vilka effekter har psykologisk/psykosocial behandling vid SUD & svår psykisk sjukdom?
- Vilka effekter har kombinationsbehandling (psykologisk/psykosocial behandling & läkemedelsbehandling) vid SUD & svår psykisk sjukdom?
- Utfall:**
- Förändring av alkohol- och substansanvändning
  - Förändring av psykiatriska sjukdomssymptom
  - Kvarstannande i insatsen
  - Mortalitet
  - Ökad generell funktionsförmåga och/eller livskvalitet

Från initial litteratursökning till inkluderade studier

Studier som inkluderats i relation till typ av insats och typ av psykisk sjukdom

		Intervention			
Population		Läkemedel 52 studier	Psykologisk/psykosocial 67 studier		Kombinerad behandling 30 studier
		Behandling	Behandling	Stödinsats	Läkemedel/Psykologisk/psyko-social behandling/Psykosocial stödinsats
	Depression	11 AUD 8 SUD	3 AUD 3 SUD		5 AUD 5 SUD
	PTSD	5 AUD	5 AUD 12 SUD		4 AUD
	ADHD	1 AUD 5 SUD	1 SUD		5 SUD
	Ångest	3 AUD 1 SUD	2 AUD 2 SUD		1 AUD
	Psykos		1 AUD 6 SUD	2 SUD	1 SUD
	Schizofreni	5 AUD 1 SUD	6 SUD		3 AUD 1 SUD
	Bipolär	5 AUD 3 SUD	3 SUD		3 AUD
	Various mental disorders	2 AUD	3 AUD 10 SUD	3 SUD	1 AUD 1 SUD

Klart?

- 1) Effekter av läkemedelsbehandling – rapport kommer i höst.
- 2) Psykologisk/psykosocial behandling vid Lätt till måttligt svår psykisk sjukdom i kombination med substansanvändning – rapport kommer vid årsskiftet 2023/2024.
- 3) Svår psykisk sjukdom i kombination med substansanvändning – rapport kommer innan sommaren 2024.

Referensgrupp

- **Berörda yrkesgrupper:** Svensk förening för beroendemedicin, Svenska föreningen för alkohol och drogforskning, Svenska Psykiatriska Föreningen, Föreningen Sveriges Socialchefer
- **Aktuella myndigheter:** (SKR), Socialstyrelsen, SiS, Folkhälsomyndigheten, IVO, Kriminalvården, Kommunala Utvecklingsledare, Länsamordnare ANDTS
- **Fackförbund:** Vårdförbundet, SSR, Läkarförbundet, Läkaresällskapet, Psykologförbundet
- **Brukarorganisationer:** NSPH, RSMH, Nationellt kompetenscenter Anhöriga, Attention, Bisam BC Stockholm, Brukarföreningen
- **Intresseföreningar/övriga:** FoU Välfärd, CAN, RISE

Tack!

nils.stenstrom@sbu.se

Webbplats: sbu.se

Twitter: twitter.com/SBU_se

Aktuellt nationellt

Zophia Mellgren och Mikael Malm SKR

Aktuellt från NAG

Missbruk och beroende

Victor Lindfors, ordförande

Nationellt system
för kunskapsstyrning
Hälsa- och sjukvård

SVERIGES REGIONER I SAMVERKAN

Lägesrapport

Bemanning - Saknas kommunrepresentant från Norra Sjukvårdsregionen

Status - Aktiviteter under 2023

Slutfört arbete: Arbete med diagnostext. Deltagit i SPK och talat om kunskapsstyrning och samarbetet mellan vårt kvalitetsregister, Bättre Beroendevård, och vår NAG.

Pågående arbete Arbete med att lyfta fram unga-perspektiv i VIP påbörjat. Ser över texterna utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Framtida arbete: Utveckling av samarbete mellan NAG:ar

Representanter

Företräder	Huvudman	Namn	Hemorganisation
Ordförande		Victor Lindfors	Region Stockholm
Brukarrepresentant		Vakant	
Processtöd/Processledare		Gunnar in de Betou	Region Stockholm
Primärvårdsrepresentant	Region	Vakant	
1. Norra sjukvårdsregionen	Region	Anna-Karin Rudberg-Larsson	Region Västernorrland
1. Norra sjukvårdsregionen	Kommun	Vakant	
2. Mellersta sjukvårdsregionen	Region	Spyridon Kilaidakis	Region Örebro
2. Mellersta sjukvårdsregionen	Kommun	Maria Adenhav Lantz	FOU Socialtjänst, Region Uppsala
3. Stockholm Gotland sjukvårdsregion	Region	Helena von Schewen	Region Stockholm
3. Stockholm Gotland sjukvårdsregion	Kommun	Hanna Lennartsson	Värmdö kommun
4. Sydöstra sjukvårdsregionen	Region	Peter Tudén	Region Jönköpings län
4. Sydöstra sjukvårdsregionen	Kommun	Victoria Häggerud	Kalmar kommun
5. Västra sjukvårdsregionen	Region	Hans Ackerot	Region Halland
5. Västra sjukvårdsregionen	Kommun	Andreas Ericson	Göteborgs stad
6. Södra sjukvårdsregionen	Region	En på G	
6. Södra sjukvårdsregionen	Kommun	Malin Gunnarsson	Trelleborgs kommun

Avdelningen för vård och omsorg

Nationellt system
för kunskapsstyrning
Hälsa- och sjukvård

SVERIGES REGIONER I SAMVERKAN

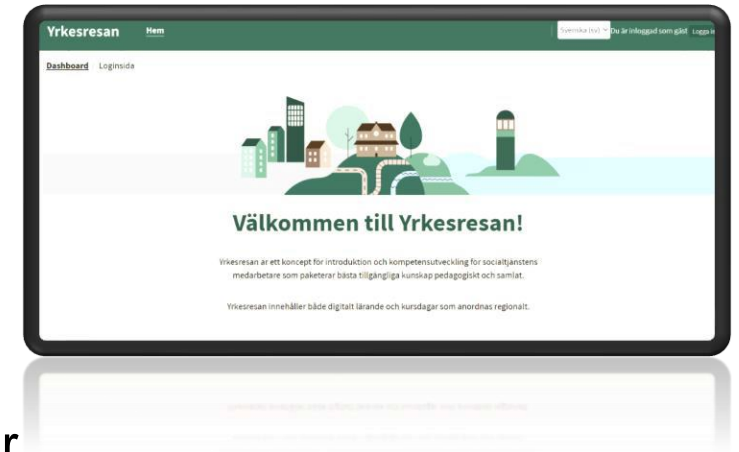
Nyheter i korthet

□ Yrkesresan missbruk och beroende

- Den 15 februari 2023 fattade den Nationella styrgruppen för Yrkesresan beslut om att producera en yrkesresa inom området missbruk och beroende med utgångspunkt från förstudiens resultat.
- Produktionen inleds 2023 med målsättning att första kursen ska lanseras för medarbetarna under hösten 2024
- RSS i Jönköpings län får ett nationellt uppdrag att producera och förvalta Yrkesresan Missbruk och beroende.

□ Arbetet med ASI indikatorer

- ca 100 kommuner är med i nuläget, databeställning på g

Nytt försök: Save the date **20 september** digital temadag för flera SKR nätverk – Fokus Barn och unga – skadligt bruk beroende

Temadag nära vård

Inom ramen för omställningen till Nära vård pågår utveckling runt om i kommunsvärige under dagen presenteras exempel på av nya stöd och arbetssätt för socialtjänstens olika målgrupper.

- **Datum och tid:** 13 september kl. 10-16
- **Målgrupp:** Chefer verksamhetsutvecklare inom socialtjänstens alla delar, procesledare nära vård m.m.
- **Digitalt**

Vi kommer att försöka ge en bild av alla socialtjänstens olika perspektiv tex arbetet inom verksamheter inom ramen för LSS, funktionshinder, socialpsykiatri, våld i nära relationer, missbruk och beroende, liksom barn och unga.

Psykiatrin i siffror

UPPDRAG Psykisk Hälsa PROJEKT & ÄMNER KALENDER OM OSS

[Start](#) - [Kalender](#) - Psykiatrin i siffror 2022

Psykiatrin i siffror 2022

Gemensam ledning och styrning

Datum: 23 maj 2023, kl 13:00 - 16:00
Organisatör: Uppdrag Psykisk Hälsa vid Sveriges Kommuner och Regioner
Pris: Kostnadsfritt
Plats: Digitalt
Målgrupp: Chefer inom psykiatrin, politiker, verksamhetsutvecklare och ansvariga för datainsamling

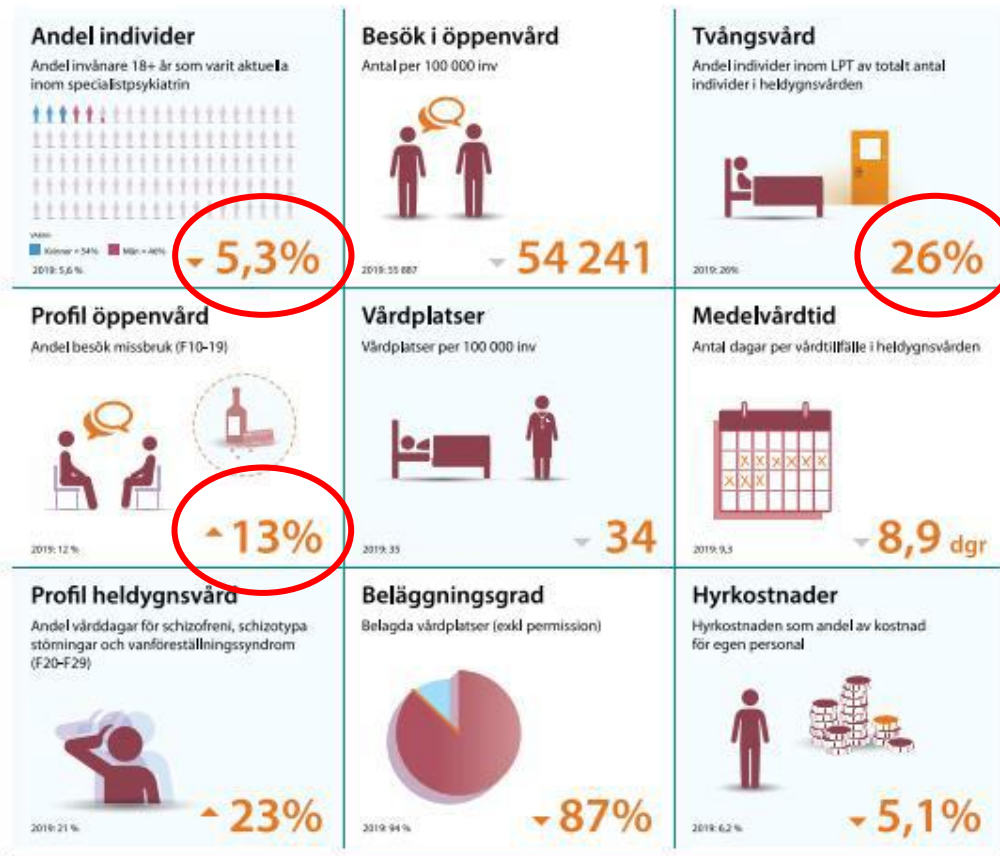
Inom ramen för konferensen Psykiatrin i siffror arrangerar UPH även tre webinarier via Zoom inriktade på BUP, VUP och RPV där vi går djupare in på respektive område.

- Workshop 1 – tisdag 23 maj kl 10-12, rättspsykiatri
- Workshop 2 – onsdag 24 maj kl 10-12, vuxenpsykiatri
- Workshop 3 – torsdag 25 maj kl 10-12, barn- och ungdomspsykiatri

Läs mer och anmäl dig [via SKR:s hemsida](#).

[Mer information och anmälan](#)

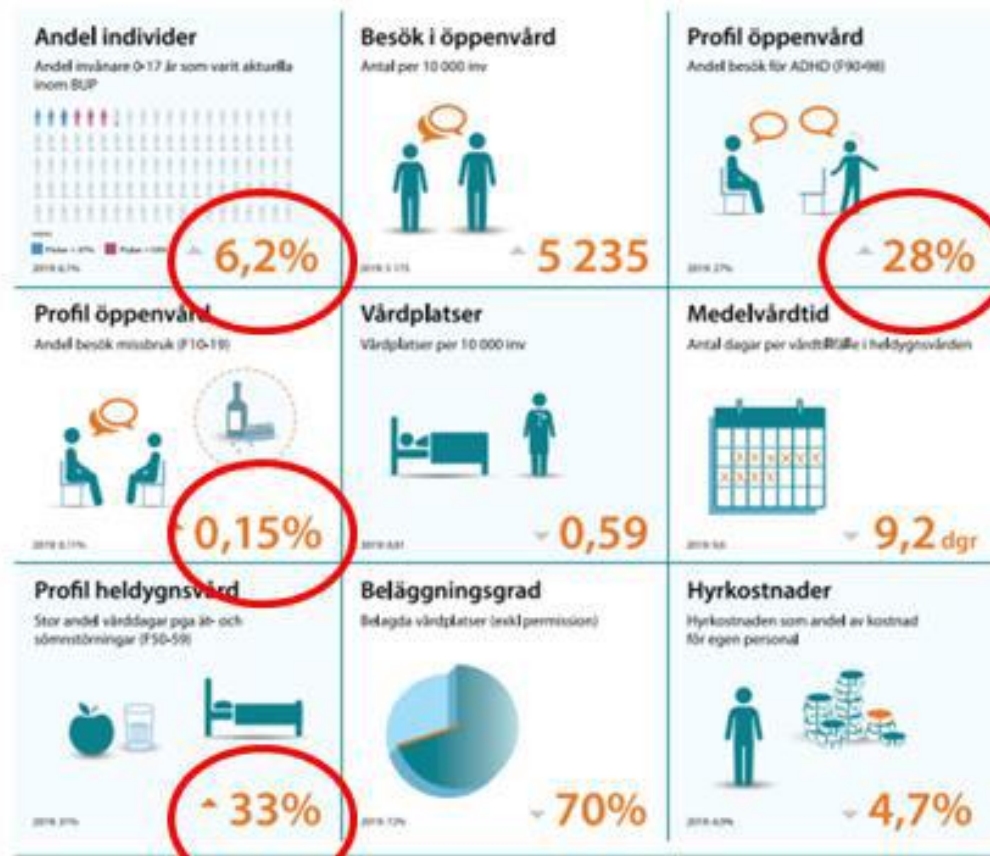
Vuxenpsykiatri

2021

▲ Ökning eller minskning med < 5% jämfört med 2019 års data
▲ Ökning eller minskning med 5% eller mer jämfört med 2019 års data

Barn- och ungdomspsykiatri

2021

▲ Ökning eller minskning med < 5% jämfört med 2019 års data
▲ Ökning eller minskning med 5% eller mer jämfört med 2019 års data

Psykiatri i siffror 2021 – BUP

- 2017-2021 antalet aktuella barn ökat med 14% (+17 700 patienter)
- Antalet årliga besök ökade med 16% (+160 000)
- 2021 6,2% av alla barn och unga i kontakt med BUP (2017 5,5%)
- Hög andel jmf internationellt.
- Ffa ökning ät- och sömnstörningar (vanligaste orsak till heldygnsvård)
- Andel ÖV besök för adhd 28%, 0,15% missbruk.

[Psykiatri i siffror](#)

Paus

Socialstyrelsen BIRK 2023-05-09

2023-05-09

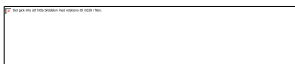

Regeringsuppdrag att inhämta kunskaper om och analysera vården och stödet för flickor och kvinnor med missbruk och beroendeproblematik

Karin Blomgren
Analysavdelningen
Enheten för socialtjänst 1
Socialstyrelsen

Uppdragets omfattning

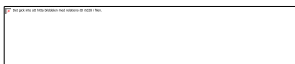
- Inhämta kunskaper om och analysera vården och stödet för flickor och kvinnor med missbruk och beroendeproblematik, inklusive insatser vid fysiska och psykiska vårdbehov samt vid våldsutsatthet.
- Redogöra för vård- och omsorgsinsatser som erbjuds målgruppen, dvs. flickor och kvinnor med missbruk och beroende, samt målgruppens upplevelse av dessa insatser när det gäller tillgänglighet och bemötande.
- Komplettera analysen med registerdata, om och när det bedöms vara relevant.

Målsättningen är att projektet bidrar till:

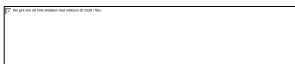
Ökad kunskap om hur vården bedrivs och upplevs, samt synliggöra eventuella behov av förbättringsåtgärder.

- Beskriva och konkretisera behov som är utmärkande för målgruppen flickor och kvinnor med missbruk och beroende
- Redogöra för de insatser som erbjuds målgruppen samt för målgruppens upplevelser av vårdens tillgänglighet och bemötande
- Identifiera utmaningar respektive möjligheter i förhållande till målgruppens behov och kapacitet/förutsättningar inom vård och omsorg.
- Vid behov, lämna förslag på åtgärder som kan bidra till en vård och omsorg vid missbruk och beroendeproblematik som är mer anpassad efter de behov målgruppen har.

Frågeställningar

- Vilka behov ser ni som utmärkande för målgruppen (flickor/kvinnor med missbruk/beroende)?
- Goda exempel på stöd/vård som ges i er region?
- Vilka utmaningar ser ni relaterat till målgruppens behov och tillgänglig kunskap/resurser i er region?
- Har ni genomfört någon form av kartläggning av målgruppen och/eller insatser? Är det möjligt att få ta del av den i så fall?

Kontakt:

Karin Blomgren, projektledare

karin.blomgren@socialstyrelsen.se

Utvärdering av följsamheten till nationella riktlinjer för missbruks- och beroendevården

BIRK-nätverket

Ehline Larsson

2023-05-09

Utvärdering – vad ingår?

- **Resultat** för indikatorer som finns framtagna för området (där det är möjligt)
- **Information om strukturen** som beskriver förutsättningarna för att bedriva vård och stöd, till exempel hur har bemanningen sett ut eller tillgången till fortbildning
- **Regionernas och kommunernas insatser för att implementera riktlinjerna**, till exempel ekonomiska eller organisatoriska förändringar
- **Resultat som beskriver andra viktiga delar** av vården och stödet inom riktlinjeområdet
- **Analys och bedömning** av resultaten tillsammans med experter
- **Förbättringsområden** förslag där regioner och kommuner behöver göra insatser för att nå en god vård och omsorg
- **Socioekonomiska analyser**

Socialstyrelsens modell för att stödja utveckling av god hälsa, vård och omsorg

Tidsplan och projektorganisation

Preliminär tidplan

- start hösten 2022 och publicering våren 2024

Arbetsgrupp

- arbetsgrupp bestående av utredare på Socialstyrelsen och externa experter

Projektorganisation

Expertstöd

Helena von Schewen

Sektionschef Maria Ungdom, Beroendecentrum Stockholm

Nils Stenström

Fil dr socionom, Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU)

Härje Widing

Statistiker, Nationellt kvalitetsregister Bättre beroendevård, Beroendecentrum Stockholm

Anders Hammarberg

Docent klinisk beroendeforskning, Leg. psykoterapeut, Karolinska institutet

Anette Skårner

Professor i socialt arbete, Göteborgs universitet

Anders C Håkansson

Överläkare och professor i beroendemedicin, Lunds universitet

Mikael Dahlberg

Fil dr (PhD) socionom, professor i socialt arbete, Linnéuniversitetet

Socialstyrelsen

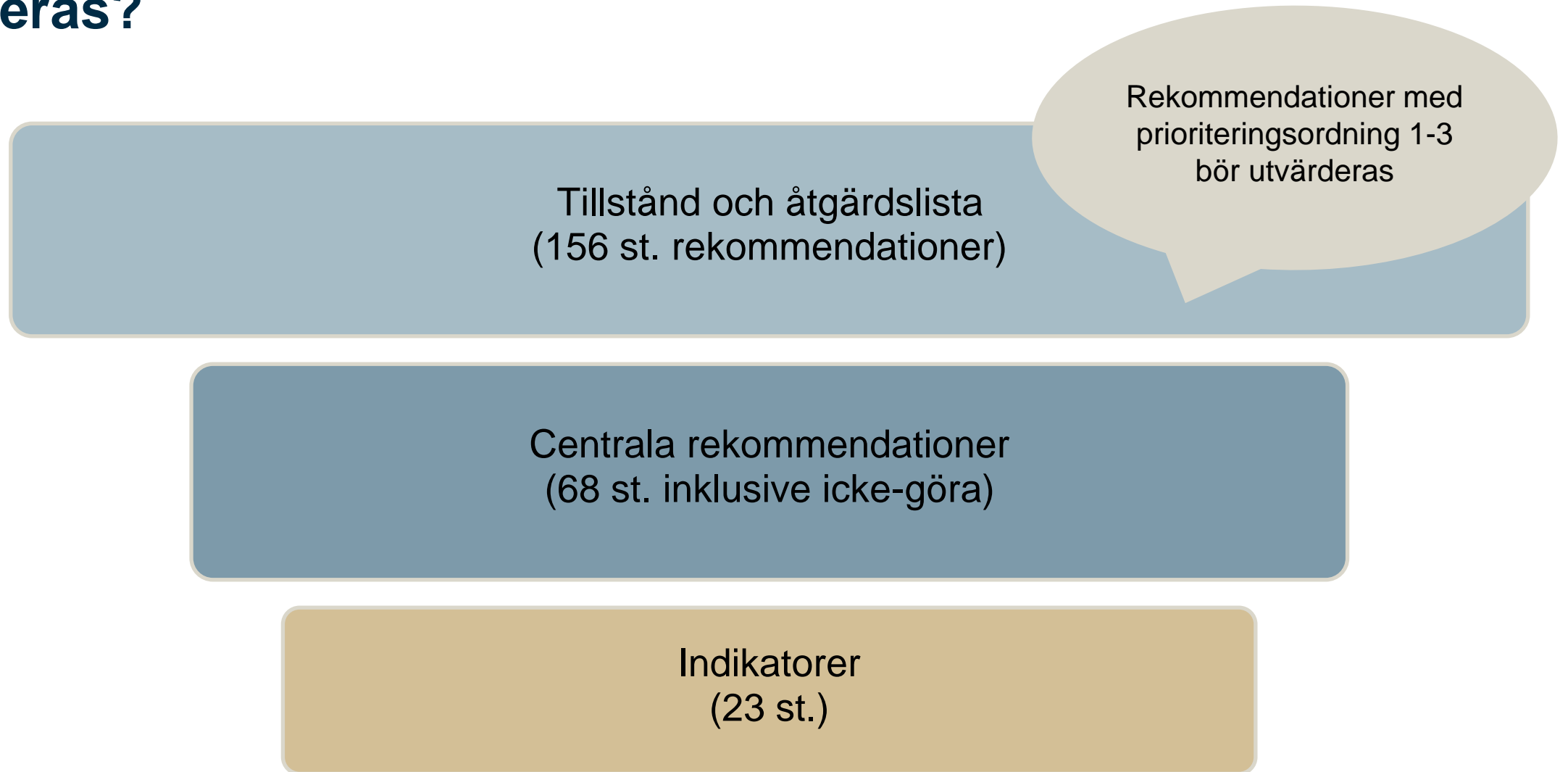
Ehline Larsson (utredare, projektledare)

Madelene Barboza (utredare, projektmedarbetare)

Britt Eriksson (utredare, projektmedarbetare)

Heval Beydogan (statistiker)

Rekommendationer missbruk och beroende – vad ska utvärderas?

Register

Läkemedelsbehandling
Övergripande indikatorer (såsom dödlighet,
inrapportering till Bättre beroendevård etc.)

Enkäter

Vilka metoder används? Om inte det som rekommenderas i NR – vad görs istället?

Sorteras enligt områdena för rekommendationerna:

- 1) Bedömningsinstrument
- 2) Medicinska test
- 3) Läkemedelsbehandling som rör LARO
- 4) Psykologisk- och psykosocial behandling vuxna
- 5) Psykologisk och psykosocial behandling ungdomar
- 6) Psykosociala stödinsatser
- 7) Behandling vid samsjuklighet

Struktur och förutsättningar

- Hur ser uppdraget ut för den aktuella kliniken/enheten som svarar?
- Hur är vården och stödet organiserat?
- Vilka målgrupper/diagnoser ingår i verksamheten/verksamheternas uppdrag?
- Vilka yrkesgrupper arbetar i verksamheten?
- Osv.

Intervjuer/fokusgrupper/intressentdialoger

Inspel till eller frågor om utvärderingen

Kontakt:

Ehline Larsson projektledare

ehline.larsson@socialstyrelsen.se

Fortsatt arbete med brukarinflytande

Sara Lundgren

2023-05-09

Förstudie om kunskapsstöd för patient- och brukarinflytande

Hinder för ökat patient- och brukarinflytande, behov av nya kunskapsstödjande produkter samt uppdatering och spridning av befintligt stöd

Förslag att Socialstyrelsen går vidare med följande:

- Revidering av vägledningen Att ge ordet och lämna plats
- Ett nytt kunskapsstödjande material med fokus på uppföljning, utvärdering och verksamhetsutveckling
- Nytt tema på Kunskapsguiden för att sprida befintligt material och kunskap.

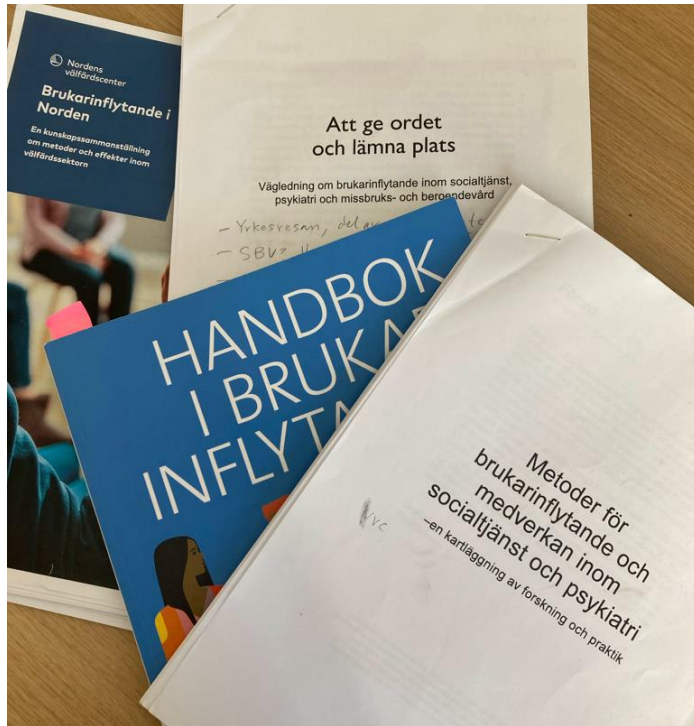

Vad gör Socialstyrelsen nu?

- 1. Påbörjar arbetet med att uppdatera vägledningen**
- 2. Ta fram ett tema på kunskapsguiden**
- 3. Arbeta in brukarinflytande i yrkesresan missbruk och lärstöd EBP**
- 4. Ta fram en del som handlar om uppföljning och utvärdering**

Uppdatering av vägledning brukarinflytande

- Avgränsning mot socialtjänsten?
- Fråga till SBU för en uppdaterad kunskapsöversikt?
- Vägledningens form?

På gång - Socialstyrelsen

Maria Branting

22023-05-09

På gång på Socialstyrelsen

- **Uppdrag att stödja införandet av ANDTS-politiken – planer för 2023**
  - uppföljning och utvärdering av de nationella riktlinjerna för vård och stöd vid missbruk och beroende
  - förslagen från förstudien om brukarinflytande
  - LARO-konferens och förstudie om uppföljning av LARO
  - årlig återrapportering slutet av mars med lägesbild

Vårdens och omsorgens förebyggande insatser (mål 4) inte tillräckligt omfattande

- I både primärvården och den specialiserade öppen- och slutenvården är antalet rådgivande samtal låga, och det gäller både alkoholvanor och tobaksbruk
- Användningen av screeninginstrument såsom AUDIT och DUDIT är låg både inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten
- Inom äldreomsorgen och den kommunala hälso- och sjukvården är det få kommuner och verksamheter som har aktuella rutiner för att hantera misstanke eller upptäckt av skadligt bruk eller beroende

För uppföljning av tillgång till vård av god kvalitet (mål 5) saknas mycket uppgifter

- Saknas mycket uppgifter för att kunna följa upp vården på ett bra sätt
- Vård på hem för vård eller boende (HVB) har minskat över tid
- Få personer får insatser vid spelproblem
- Andelen kommuner som erbjuder viktiga stödinsatser så som arbetslivsinriktad rehabilitering, Bostad först, samordning i form av case manager samt anhörigstöd, har inte haft någon positiv utveckling

På gång på Socialstyrelsen

- Revidering av nationella riktlinjer för prevention och behandling av ohälsosamma levnadsvanor
- Uppdrag att sammanställa och tillgängliggöra kunskap om olika tobaks- och nikotinprodukters skadeverkningar, tillsammans med FoHM och SBU
- Stöd om systematisk uppföljning (ASI) för socialtjänstens missbruksvård
- Uppdrag att stödja ökat tillgängliggörande Naloxon
- Uppdrag att inhämta kunskaper om och analysera vården och stödet för flickor och kvinnor med missbruk- och beroendeproblematik

På gång på Socialstyrelsen

- Uppdrag barn som anhöriga
- Uppdrag att ta fram stöd för att stärka anhörigperspektivet inom vård och omsorg, samt uppdrag att ta fram stöd till kommunerna för mer individanpassat och likvärdigt stöd till anhöriga
- Uppdrag att stödja omställningen till god och nära vård för att förbättra primärvårdens omhändertagande av psykisk ohälsa
- Uppdrag att vidta insatser för att sprida och implementera nationella riktlinjer inom området psykisk hälsa
- Uppdrag att stimulera och stärka arbetet med personcentrerad vård för personer med komplex psykiatrisk problematik
- Uppdrag kopplade till hemlöshetsstrategin

Nytt uppdrag att förhindra att barn och unga dras in i gängkriminalitet

- föreslå hur en systematisk och effektiv samverkansstruktur kan organiseras, inriktas och ledas,
- föreslå vilka myndigheter och aktörer på nationell, regional och lokal nivå som ska ingå i en samverkansstruktur och i vilken utsträckning dessa aktörer ska delta,
- lämna en bedömning av hur många barn och unga i ålderskategorierna under 15 år, 15-18 år samt 18-21 år som är aktiva i kriminella miljöer och hur fördelningen ser ut över landet,
- redogöra för insatser och åtgärder som vidtas när barn och unga är inblandade i grov kriminalitet och hur de kan förbättras och effektiviseras, samt redogöra för eventuella hinder för effektiv samverkan

Nationell hemlöshetskartläggning 2023

Ett uppdrag inom hemlöshetsstrategin

Anna Lindskog

Genomföra en nationell hemlöshetskartläggning 2023

Regeringsuppdraget:

Enklare genomförande med färre variabler

Undersökningen ska utformas så att det går att:

- jämföra hemlösheten över tid
- visa ev. skillnader mellan kvinnor och män
- se omfattningen av hemlösa barnfamiljer
- belysa utrikes föddas situation

Hemlöshetskartläggningen 2023 – två olika enkäter

- Boverkets Bostadsmarknadsenkät (BME)
  - Detta samlades in via 7 extra frågor i BME med sista svarsdatum 31 januari 2023 (hemlöshetssituation 3)
- Enkäter som avser vecka 16
  - Sista svarsdatum för kommunerna är **12 maj** (hemlöshetssituation 1, 2 och 4)

När kan vi ta del av resultaten?

- **Hela kartläggningen** dvs. frågorna i BME som gällde situation 3 och frågorna i enkäten som avser situation 1, 2 och 4 **publiceras 1 februari 2024**
- **Läs mer på**

<https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/hemloshet/kartlaggning-av-hemloshet-2023/>

- **Vid frågor maila**

hemloshet@socialstyrelsen.se

Regeringsuppdrag

Uppdrag att stödja ett ökat tillgängliggörande av naloxon

Gudrun Lundgren, projektledare
Anna Lindskog, projektmedarbetare

Delredovisning 2

Uppdrag att aktivt stödja ett ökat tillgängliggörande av naloxon

- Delredovisningen avser perioden april 2022 till mars 2023
- Slutrapporten lämnas in senast sista mars 2024

Vad innehåller delredovisningen?

1. Möjligheter till receptfritt naloxon
2. Tillgång till naloxon utanför hälso- och sjukvården
3. Möjlighet att göra naloxon kostnadsfritt
4. Öka tillgången till naloxon på häkten och kriminalvårdsanstalter
5. Översyn av kunskapsstödande material och systematiskt implementeringsarbete

Möjligheter till receptfritt naloxon

- Socialstyrelsen i samarbete med Läkemedelsverket undersökt möjligheter att klassificera naloxon som receptfritt

Slutsats

- Utifrån rådande regelverk ej rättsligt möjligt att klassificera som receptfritt
- För receptfrihet behövs ytterligare effekt- och säkerhetsdata och utbildning i användandet måste kunna säkerställas
- FDA, Food and Drug Administration i USA, beslutat att godkänna läkemedlet Narcan för försäljning över disk utan recept
- Socialstyrelsen tillsammans med Läkemedelsverket kommer att följa upp detta inom ramen för regeringsuppdraget

Tillgång till naloxon utanför hälso- och sjukvården

- Socialstyrelsen i samarbete med Läkemedelsverket och TLV undersökt möjlighet att öka tillgänglighet utanför hälso- och sjukvårdens verksamheter

Slutsats och fortsatt arbete

- Det finns ingen lösning inom befintligt regelverk
- Socialstyrelsen eller LMV kan inte legalisera en avvikelse från regelverket
- Behövs en lagändring för att tillgängliggöra naloxon till verksamheter utanför hälso- och sjukvården.
- Socialstyrelsen överlämnar det fortsatta arbetet till utredningen om svensk narkotikapolitik

Möjlighet att göra naloxon kostnadsfritt

- Kostnadsfritt naloxon medför sannolikt att enskilda personer i högre utsträckning har tillgång till preparatet
- Socialstyrelsen ställt frågan till TLV (Tandvård och läkemedelsförmånsverket) om det är möjligt att tillhandahålla Naloxon kostnadsfritt för den enskilde

Slutsats och fortsatt arbete

- TLV, identifierat olika sätt att erbjuda läkemedlet kostnadsfritt
- Ytterligare utredning krävs för att avgöra vilket förfarande som är mest lämpligt
- Socialstyrelsen kommer att undersöka frågan vidare

Befintligt informationsmaterial

Känn igen en opioid-överdos – fyra typiska tecken

- Medvetslös, vaknar inte även om du ropar högt och gnuggar hårt med knogarna på bröstbenet.

- Mycket långsam andning, eller snarkande andning, eller så har personen slutat andas helt.

- Pyttesmå pupiller, som små prickar.

- Blå eller lila läppar och naglar.

Överdos? Gör så här:

1. Öppna andningsvägarna

Lägg personen på rygg och lyft hakan uppåt. Kontrollera att andningsvägarna är fria.

2. Ring 112

Berätta att en person är medvetslös.

3. Ge naloxon

Sätt in pipen i ena näsborren och spreja. Nässprejen innehåller bara 1 dos, så testspreja **inte** i luften.

4. Ingen andning?

Gör 2 inblåsningar var tionde sekund.

5. Andas personen normalt?

Lägg personen i stabilt sidoläge. Stanna kvar hos personen och övervaka.

6. Ingen effekt?

Ge mer naloxon om du har. Fortsätt med inblåsningar.

Nytt material som vi jobbar med just nu

- En kortfattad juridisk vägledning som beskriver möjligheterna inom nuvarande regelverk
- Ett kortfattat förtydligande av sjuksköterskors förskrivningsrätt
- Presentationsmaterial för arbetsplatsträffar
  - För personal både inom och utanför hälso- och sjukvården

Statsbidrag till kommuner för att stärka arbetet med att motverka hemlöshet enligt metoden Bostad först

Anna Lindskog

Ansökningar 2023

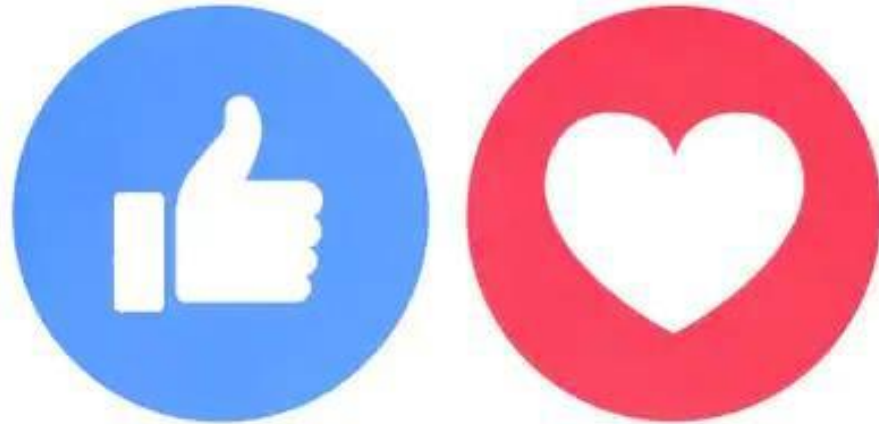
- Regeringen gav Socialstyrelsen i uppdrag att under 2023 fördela statsbidrag till kommuner för insatser enligt metoden Bostad först.
  - Det fanns 70 000 000 att fördela
  - 106 ansökningar lämnades in (37 förbereda, 33 starta, 10 utöka och 26 förbättra).
  - Det totala sökbeloppet var 123 898 093 kronor.
- Prioriteringar har gjorts mellan inkomna ansökningar. Förhållandet mellan tillgängliga medel och ansökta medel har varit en viktig del av bedömningen.

Utlysning 2024

- Ansökan kommer att öppna i e-tjänsten under hösten.
- För att stärka kommunernas arbete med att motverka hemlöshet genom Bostad först avser regeringen att rikta ett flerårigt statsbidrag till kommunerna under strategiperioden 2022–2026.
- Regleringsbrev för 2024 i slutet av december.

Tack för idag!

BIRK-nätverksmöte 10 maj 2023

Dagens program – 10 maj

08.30 - 09.30	Aktuellt nationellt II - SKR yttrande Samsjuklighetsutredningen - Dialog BIRK arbetssätt med förberedelser Samsjuklighetsutredningens förslag
09.30 - 09.45	Paus
09.45 - 10.45	Framtidens socialtjänst - Dialog BIRK arbetssätt med framtidens socialtjänst
10.45 -11.00	Paus
11.00 - 12.00	Regeringsuppdrag kring personcentrering vid komplex psykiatrisk problematik och att implementera nationella riktlinjer inom området psykisk hälsa
12.00 - 13.00	Lunch
13.00 - 13.40	Aktuella CAN rapporter
13.40 - 14.00	Paus
14.00 - 14.30	Aktuellt nationellt III - Nationellt arbete med suicidprevention - Nationell strategi för psykisk hälsa och - SKR positionspapper psykisk hälsa
14.30 - 14.55	Dialog BIRK program för hösten
14.55 - 15.00	Sammanfattning och avslut

Aktuellt nationellt del II

SOU 2023:5 Från delar till helhet – Tvångsvården som en del av en sammanhållen och personcentrerad vårdkedja

Zophia Mellgren och Mikael Malm

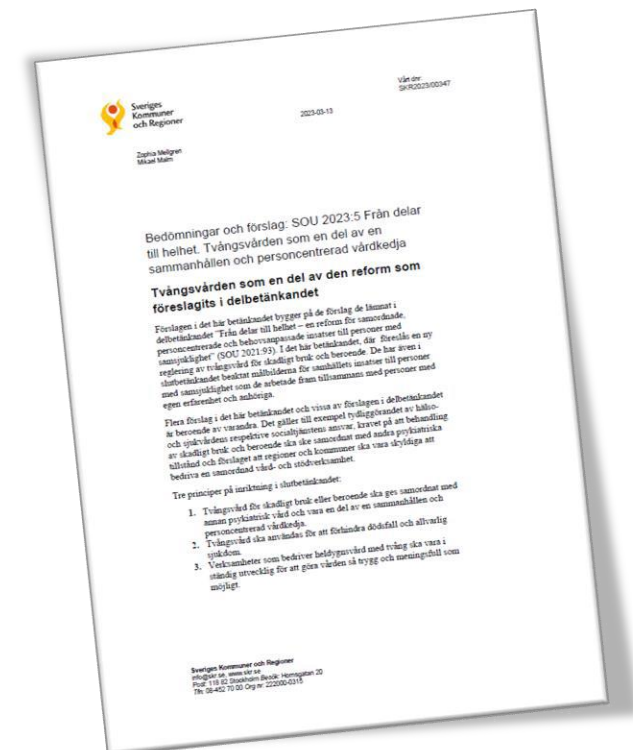
Slutbetänkandet bygger på tre principer

1. Tvångsvård för skadligt bruk eller beroende ska ges samordnat med annan psykiatrisk vård och vara en del av en sammanhållen och personcentrerad vårdkedja.
2. Tvångsvård ska användas för att förhindra dödsfall och allvarlig sjukdom.
3. Verksamheter som bedriver heldygnsvård med tvång ska vara i ständig utveckling för att göra vården så trygg och meningsfull som möjligt.

Bedömningar och förslag

- Kap. 6 Ansvar och huvudmannaskap
- Kap. 7 Syfte och förutsättningar för slutna och öppna psykiatrisk tvångsvård
- Kap. 8 Tvångsvård som en del av en sammanhållen och personcentrerad vårdkedja
- Kap. 9 Trygg och meningsfull heldygnsvård
- Kap. 10 Konsekvensbeskrivning
- Kap. 11 Utgångspunkter för reformens genomförande
- Kap. 12 Ikraftträdande och stegvis genomförande

Särskilt fokus på följande i kap. 6

6.4 Förslag: I socialtjänstlagen förtydligas att socialtjänsten aktivt ska arbeta för att en patient som skrivs ut från LPT och LRV får boende och sysselsättning.

6.7 Bedömning: Hälso- och sjukvårdsansvaret för barn och unga på SiS särskilda ungdomshem behöver utredas i en särskild ordning.

6.8 Förslag: Hälso- och sjukvårdens ansvar för personer som omhändertas enligt lagen om omhändertagande av berusade personer m.m. (LOB) ska förtydligas.

Särskilt fokus på följande i kap. 7

- **7.2 Förslag:** Förutsättningarna för tvångsvård enligt LPT kompletteras så att tvångsvård även får ges om patienten lider av *ett allvarligt skadligt bruk eller beroende*. Vid bedömningen av vårdbehovet ska det även beaktas om patienten till följd av den psykiska störningen eller det skadliga bruket eller beroendet är farlig för annans personliga säkerhet eller fysiska eller psykiska hälsa.
- **7.4 Förslag:** I en ny paragraf i LPT, vilken genom hänvisning också gäller enligt LRV, införs en ny bestämmelse om skyldigheten för en patient att underkasta sig provtagning för alkohol- och drogkontroll.

Särskilt fokus på följande i kap. 8

- **8.3.5 Förslag:** Nya bestämmelser i samverkanslagen för att förbättra den samordnade vårdplaneringen – att den ska påbörjas tidigare och att kommunen ska vara skyldig att delta. Socialstyrelsen föreslås få i uppdrag att stödja samverkan inför utskrivning från psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård.

Särskilt fokus på följande i kap.10

▣ 10.1 Konsekvensbeskrivningar i delbetänkandet SOU 2021:93 Från delar till helhet

Bedömning: Konsekvensbeskrivningarna i detta kapitel ska läsas tillsammans med konsekvensbeskrivningarna i delbetänkandet Från delar till helhet (SOU 2021:19).

▣ 10.10 Ekonomiska konsekvenser

▣ 10.11 Kostnader och intäkter och andra konsekvenser för regionerna

10.11.1 Regionernas kostnader för psykiatri

10.11.2 Övriga konsekvenser för regionerna

▣ 10.12 Kostnader, intäkter och övriga konsekvenser för kommunerna

10.12.1 Kommunernas kostnader för LVM och frivilliga insatser samt överföring av medel

10.12.2 Övriga konsekvenser för kommunerna

Särskilt fokus på följande i kap. 12

- **12.2 Tidsplan, stödfunktion, stimulansmedel och resursöverföringar.** I delbetänkandet föreslår de att reformen ska genomföras under en femårsperiod och att det ska inrättas en stödfunktion på SKR som är verksam under genomförandet. De föreslår också att det årligen under en femårsperiod ska utgå stimulansmedel till regioner och kommuner.
- **12.4 Uppdrag till Socialstyrelsen och andra myndigheter** att stödja reformens genomförande.
- **12.5 Förslag:** Reformen ska genomföras stegvis under femårsperioden.

Tid för frågor och klargöranden

BIRK-nätverket VP 2023

Under 2023 kommer BIRK-nätverket att tillsammans med nätverkets representanter

- **identifiera behov av utvecklingsstöd** för att kunna genomföra Samsjuklighetsutredningens förslag.
- **att öka kunskapen om nära vård, omsorg** med fokus på målgruppen personer med skadligt bruk eller beroende. Det kan gälla samspelet mellan sjukvårdens olika vårdnivåer och socialtjänstens olika verksamheter.
- **genomföra aktiviteter på nätverksträffar som bidrar till att stärka förutsättningarna för utvecklingen** av en personcentrerad nära vård och omsorg.

Dialog BIRK arbetssätt med förberedelser

Samsjuklighetsutredningens förslag

- Vad kan regionerna göra själva?
- Vad kan kommunerna göra själva
- Vad kan kommuner och regioner göra tillsammans?
- Mål 2023?
- Hur kan nätverket stödja/arbota med frågan?

Paus

Framtidens socialtjänst

Niklas Eriksson, SKR

Reformering av socialtjänsten

Implementering av ny lagstiftning, anpassade och utvecklade arbetsätt och satsning på kompetens

Socialtjänsten idag

Verksamhet under press från flera håll:

Personal- och kompetens

Ekonomi

Utmanande samhällsutveckling

Nya ansvar

En hållbar socialtjänst behöver nya förutsättningar och nytänkande i arbetssätt

Ny lagstiftning

Nya och anpassade arbetssätt

Kulturförändring – nytt uppdrag

Mycket på gång...

- En ny socialtjänstlag
- En ny äldreomsorgslag
- Huvudmannaskapsförändringar
  - Samsjuklighetsutredningen
  - Statligt huvudmannaskap för personlig assistans
- Förändrad sekretesslagstiftning
- Ansvaret för barn och unga som begår brott
- Reformen skyddat boende
- Osv.

Hållbar socialtjänst

En ny socialtjänstlag

SOU 2020:47

[Slutbetänkandet på regeringens hemsida](#)

[SKR:s remissyttrande](#)

Lagens inriktning på vissa grupper

- Målgruppsindelningen tonas ned
  - Utgångspunkten ska i stället vara vilken insats socialtjänsten ska erbjuda.

Socialtjänstens mål och inriktning

Jämställdhet

Portalparagrafen utökas till att socialtjänsten ska främja ”*jämställda* och jämlika levnadsvillkor”.

Förebyggande och lätt tillgänglig

Socialtjänsten **ska** ha ett *förebyggande perspektiv* och *inriktas på att vara lätt tillgänglig*.

Framtidens socialtjänst – på väg mot en hållbar socialtjänst

De större förslagen - en helhet där samtliga delar är beroende av och förutsätter varandra.

- Främja jämlika *och jämställda* levnadsvillkor
- Förebyggande perspektiv och vara lätt tillgänglig
- Samhällsplanering och planering av insatser för enskilda inom alla verksamhetsområden
- Kunskapsbaserad – vetenskap och beprövad erfarenhet
- Möjlighet att tillhandahålla insatser utan behovsprövning
- (En ny lag om socialtjänstdataregister – ska utredas)

Insatser utan behovsprövning – ett nytt verktyg

Nytt sätt att tillhandahålla insatser

- Komplement till nuvarande ordning med biståndsbeslut.
- *Befogenhet* för socialnämnden att besluta att en eller flera insatser kan tillhandahållas utan föregående individuell behovsprövning.
- Skyldighet att informera om rätten att ansöka om bistånd.
- Omfattas av socialtjänstlagens krav på dokumentation.

Medverkan i samhällsplaneringen

- Socialtjänstens medverkan i samhällsplaneringen ska stärkas.
  - Ingen ändring i SoL, däremot i plan- och bygglagen (PBL)
- Avsikten är att tillföra social sakkunskap och underlag till samhällsplaneringen, bl.a. avseende hemlöshet, segregation, ungdomskriminalitet.

Planering av insatser

- Nytt åtagande: Krav på att kommunen ska planera sina insatser för enskilda – särskilt beakta behovet av tidiga och förebyggande insatser.
- *Vid behov* samverka med regionen, andra samhällsorgan och organisationer.
- De särskilda avgifterna tas bort.

Nationell statistik

- Ny lag om socialtjänstdataregister
  - Socialstyrelsen får med stöd av lagen utföra automatiserad behandling av personuppgifter i socialtjänstdataregister.
  - Det primära ändamålet för behandlingen ska vara framställning av statistik.
  - Sekundära ändamål
    1. Uppföljning och utvärdering
    2. Forskning inom socialtjänsten och verksamhet enligt LSS.
    3. Utlämnande till den som ska använda uppgifterna enligt punkt 1 och 2 eller för framställning av statistik.
  - Den som bedriver verksamhet inom socialtjänsten eller enligt LSS ska lämna uppgifter till socialtjänstdataregister för framställning av statistik (uppgiftsskyldighet).

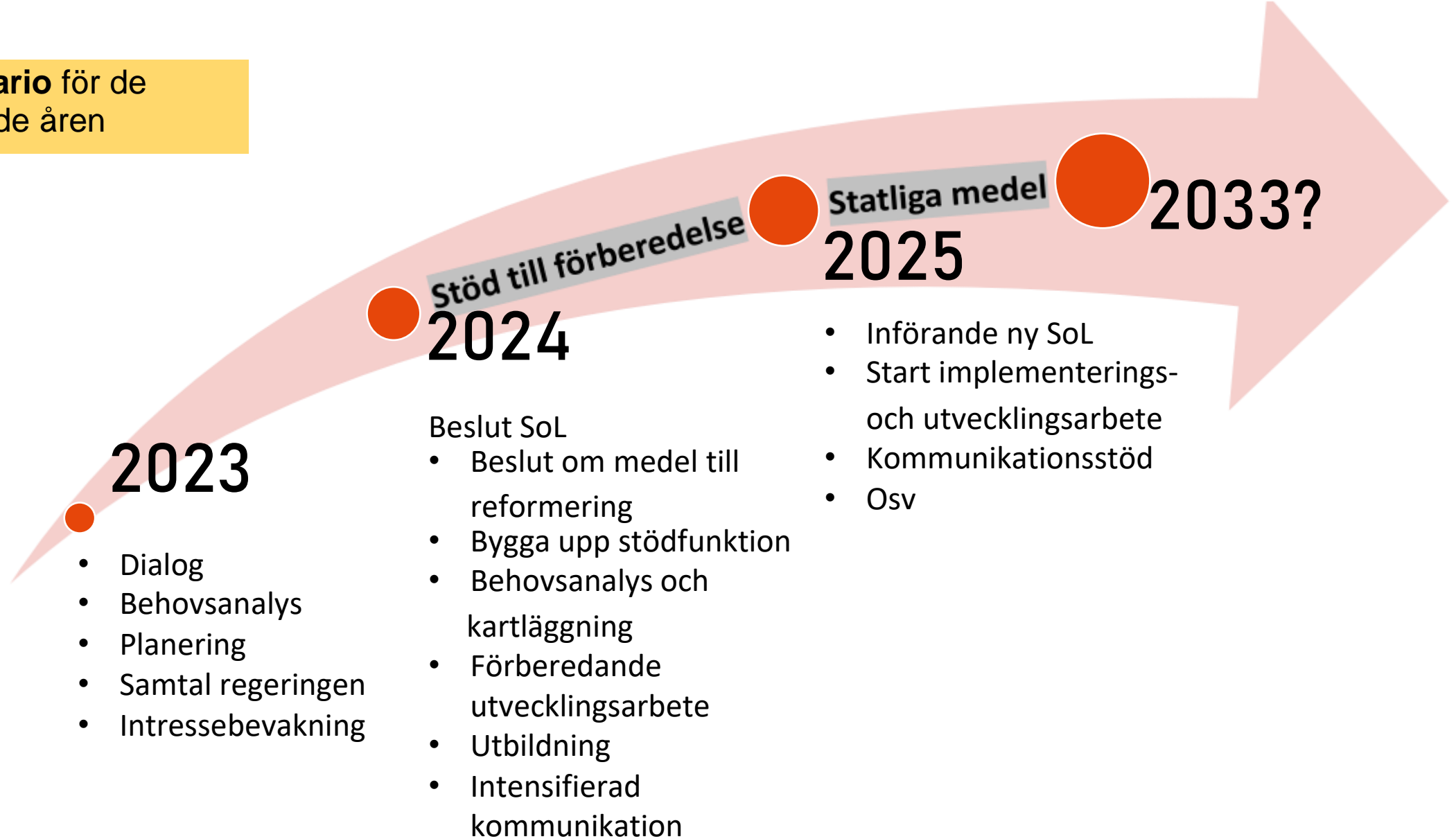
Förebyggande och lätt tillgänglig socialtjänst

Behov av utveckling

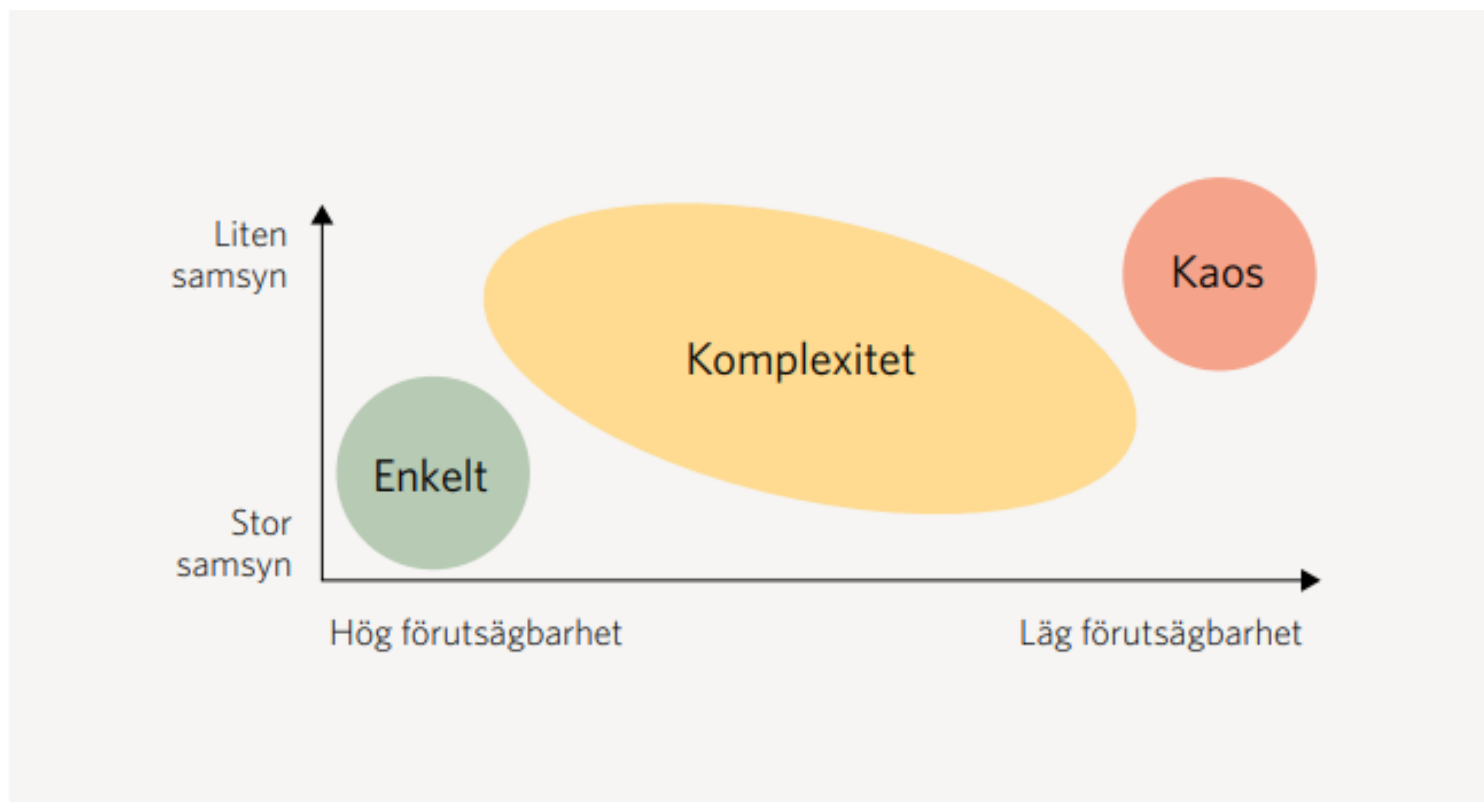
Mer forskning och framtagande av kunskaps- och metodstöd

- Utvecklad verksamhet (nya och anpassade arbetssätt, processer, stödfunktioner, kultur...) och organisation (anpassade arbetstider, kompetens...)
- Stärkt analys, planering av insatser, uppföljning (SU/ISU)
- Utveckling av digitala stödprocesser – digital "första linje"?
- Utveckling av helhetsperspektiv runt det förebyggande arbetet i kommun tillsammans med region (skola, elevhälsa, kultur och fritid, planering, hälso- och sjukvård, psykiatri osv)
- Utökad samordning runt insatser (ökad grad ansökan kontra anmälan?)
- Förflyttning från reaktiv myndighetsutövning till mer proaktiva insatser (insatser utan behovsprövning utgör ett nytt verktyg)

Ett **scenario** för de kommande åren

Enkelt, komplicerat, komplext?

I alla situationer som vi fattar beslut så finns det två parametrar, förutsägbarhet (x-axeln) och samsyn (y-axeln). När graden av förutsägbarhet och samsyn varierar så blir frågor komplexa. (Stacey, 1996)

ENKELT

Använda recept

KOMPLICERAT

Tillverka tvättmaskiner

KOMPLEXT

Uppfostra barn

Resultat från
workshops i
framtagande av
målbilder

SoL – nya förutsättningar:

- Lätt tillgänglig
- Förebyggande
- Kunskapsbaserad
- Jämställd
- Planering

Kulturförändring

- Proaktiv
- Effektiv
- Nyttänkande
- Tillgänglig
- Invånarperspektiv
- Systemperspektiv
- Osv

Reformering Delar

Effektivisering genom nya och anpassade arbetssätt:

- Digitalisering
- Samverkan kommuner – avtal
- Prioritering i verksamhet
- Stärkt individuell förmåga

Önskat resultat Hållbar, effektiv socialtjänst som bidrar till en god samhällsutveckling

- Rätt stöd, rätt nivå, rätt tid
  - Proaktiv/tidig/förebyggande
    - Samordnad
    - Flexibel
    - Mer Jämställd/jämlik
    - Ökad tillit
  - Preventiv
  - Stärkta individer/nätverk
  - Uteblivet/uppskjutet behov
  - Digitalt först
  - Resurser där de behövs mest
- Hållbar ekonomi

Förberedelse under 2024

- Investeringar i förberedelser under 2024 lägger grunden för en snabbare implementering av lagstiftningen från 2025
  - Gemensam målbild – stöd till lokala behovsanalyser, planering och förberedelse inför 2025
  - Utbildningsinsatser under 2024 – riktning i reformering, stärkt kompetens inför ikraftträdande och förbereda samverkanspartners
  - Utveckla processer för
    - en lätt tillgänglig socialtjänst med tidiga insatser
    - stärkta förutsättningar för samordnade insatser för de med omfattande behov
  - Kunskap om förflyttningen - forskningsprojekt att följa effekterna av förflyttningen under reformeringen utifrån en uppsättning indikatorer – pilotprojekt med Karlstads universitet
  - Bygga upp en samordningsfunktion på SKR

Nationellt stödpaket från 2025

- Behov av omfattande tillskott till sektorn under en tioårsperiod
  - Verksamhet i parallella system under utmanande förutsättningar
  - Stora behov av utveckling och anpassning av verksamhet och organisation
  - En stabil stödfunktion

Niklas Eriksson, Avdelningen för vård och omsorg, 08-452 77 73, niklas.eriksson@skr.se

Dialog BIRK arbetsätt med framtidens socialtjänst

Gruppdiskussion

- Mål 2023?
- Hur kan nätverket stödja/arbete med frågan?

Paus

Regeringsuppdrag kring personcentrering vid komplex psykiatrisk problematik och stöd för att implementera nationella riktlinjer inom området psykisk hälsa.

Louise Kimby,
Avdelningen för kunskapsstyrning för hälso- och sjukvården
Enheten för psykisk ohälsa
Socialstyrelsen

Kunskapsstyrning för hälso- och sjukvården enheten för psykisk ohälsa

- Ansvar för genomförande av flera längre
regeringsuppdrag
- Medicinskt sakkunniga i psykiatri
- Sakingång för psykisk hälsa och suicidprevention
  - Samordning intern och externt
  - Överblick över helheten
  - Samordnad kommunikation med verksamheter kring behov

Uppdrag att vidta insatser för att stimulera och stärka det nationella arbetet med att utveckla en personcentrerad vård och omsorg för personer med komplex psykiatrisk problematik

Förkortning: Personcentrering vid komplex psykiatrisk problematik

- Uppdraget kan innefatta, men behöver inte begränsas till, att **föreslå åtgärder för att förbättra vård och stöd** till dessa grupper samt **spridning av relevant och aktuell kunskap om metoder och arbetssätt** till hälso- och sjukvårdspersonal och personal inom socialtjänst, habilitering och andra relevanta verksamheter.
- Uppdraget omfattar **såväl barn som vuxna**.
- Vid genomförandet av uppdraget ska den pågående **omställningen till god och nära vård beaktas**.
- Ge förslag på **fortsatta utvecklingsbehov** vid **slutredovisning den 1 september 2025**.

Projektets syfte

Att personer med komplex psykiatrisk problematik ska få en mer personcentrerad och kunskapsbaserad vård och omsorg som ger förutsättningar för återhämtning och ett meningsfullt liv

Målsättningen är att projektet bidrar till:

Att öka kunskapen om personer med komplex psykiatrisk problematik och hur vård och omsorg kan möta målgruppens behov:

- Definiera begreppet **komplex psykiatrisk problematik**, beskriva och avgränsa målgruppen och/eller specificera undergrupper.
- Beskriva och konkretisera **begreppet personcentrerad vård och omsorg** samt identifiera utmaningar respektive möjligheter i förhållande till målgruppen
- Utifrån aktuellt kunskapsläge **identifiera metoder, insatser och arbetssätt** som bidrar till en mer personcentrerad och kunskapsbaserad vård och omsorg för målgruppen

Målsättningen är att projektet bidrar till:

Att personer med komplex psykiatrisk problematik i högre utsträckning än idag ska få vård- och stöd som möjliggör återhämtning och ett meningsfullt liv genom att:

- **Sprida kunskap** om målgruppen samt rekommenderade metoder, insatser och arbetssätt till beslutsfattare på olika nivåer.
- Sprida och **ge personal** i socialtjänst, habilitering, hälso- och sjukvård och andra relevanta verksamheter **tillgång till kunskap samt verktyg** som stödjer dem att arbeta med rekommenderade metoder, insatser och arbetssätt.

Angränsande regeringsuppdrag

- Uppdrag att vidta insatser för att **sprida och implementera nationella riktlinjer inom området psykisk hälsa** inom hälso- och sjukvård och socialtjänst
- Uppdrag att genomföra en **registerbaserad kartläggning av hälsoläget** bland personer med psykisk funktionsnedsättning som får stöd enligt socialtjänstlagen (2001:453) eller lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.
- Uppdrag att inventera **behovet av kunskapsstöd eller nationella riktlinjer** inom området psykisk hälsa och suicidprevention avseende hälso- och sjukvård och socialtjänst (PSY)
- Uppdrag att se över **nuvarande system med personligt ombud** till vissa personer med psykiska funktionsnedsättningar
- Uppdrag att genomföra insatser för att **främja, stödja och följa omställningen till en god och nära vård** för att förbättra primärvårdens omhändertagande av psykisk ohälsa (PSY)
- **Nationell strategi** inom området psykisk hälsa och suicidprevention (PSY)
- **Kartläggning** av den psykiatriska tvångsvården respektive den rättspsykiatriska vården

Komplex psykiatrisk problematik?

Målgruppen ska omfatta personer som har **behov av omfattande insatser** från olika delar av samhällets vård och stödsystem med en **psykisk funktionsnedsättning** av sådan art att det är nödvändigt med särskild **samordning** under längre tid.

Samsjuklighetsutredningen, delbetänkande Från delar till helhet (SOU 2021:93)

Personer med psykisk funktionsnedsättning och omfattande behov

- Intellektuell funktionsnedsättning eller autism i kombination med psykiatriska sjukdomar eller syndrom
- Barn och unga med komplexa psykosociala problem
- Saknar hem, sysselsättning, nätverk och kontakt med myndigheter
- Äldre, multisjuka och ensamma
- Föräldrar med psykiatriska tillstånd
- Mångringare SOS, mångbesökare akut, primärvård
- Samtidigt beroende, skadligt bruk
- Personer i frivård/kriminalvård med psykisk ohälsa

Från delar till helhet – en reform för samordnade, behovsanpassade och personcentrerade insatser till personer med samsjuklighet

- Tillgänglighet
- Samordnad vård och omsorg
- Välkomnande, respektfull och flexibel
- Stärka den egna förmågan
- Samarbete med närstående

Målbilder för vård och stöd ur ett patient- och brukarperspektiv

Samsjuklighetsutredningen, delbetänkande *Från delar till helhet* (SOU 2021:93)

Tidig hjälp med psykisk ohälsa och skadligt bruk

Bli lyssnad på, få förståelse och bli behandlad med samma respekt som andra

Stöd och vård som är lätt att hitta, komma i kontakt med och som är tillgänglig när jag behöver den

Bli stärkt i min egen förmåga att hantera min situation och ha inflytande över min vård och omsorg

Tillgång till fungerande behandling och möjlighet att välja utifrån det som passar mig

En fungerande vardag och ett meningsfullt sammanhang

Stöd och vård som hänger ihop som en helhet

En person som jag kan lita på och som följer med i hela processen

Inte bli utestängd från stöd och vård och få hjälp med både beroende och psykisk ohälsa

Att vården och omsorgen lyssnar på, involverar och ger stöd till mitt nätverk

Aktiviteter

- Dialogmöten med forskare och expertgrupp
- Dialogmöten med angränsande regeringsuppdrag, utredningar och samarbetspartners
- Dialogmöten med professions, patient, brukar, och anhörigföreningar
- Studiebesök hos relevanta verksamheter som möter målgruppen
- Fokusgrupper med egnerfarna

Förslag på områden viktiga för att utveckla en personcentrerad vård och omsorg till personer med komplex psykiatrisk problematik

- Vård och stödsamordning – organisation, funktion och arbetssätt
- Uppsökande arbete och krisinterventioner
- Verktyg för att motivera, stödja och skapa relationer
- Verktyg som stödjer självbestämmande och delaktighet i olika planerings och beslutsprocesser
- Funktioner som stödjer och företräder personen i mötet med relevanta samhällsaktörer (god män, förvaltare, personligt ombud)

Frågor

- Reflektioner kring uppdragets mål och fokusområden utifrån presentationen.
- Vilka behov av utveckling är särskilt stora inom de fokusområden vi identifierat?
- Vad ser ni främst för brister avseende personcentrerad vård och omsorg idag för målgruppen (arbetssätt, metod, organisation)?

Uppdrag att vidta insatser för att sprida och implementera nationella riktlinjer inom området psykisk hälsa inom hälso- och sjukvård och socialtjänst 2023-2025

Socialstyrelsen ska vidta **insatser för att bidra till spridning och implementering av nationella riktlinjer** som riktar sig till **hälso- och sjukvård och socialtjänst** för

- vård vid depression och ångestsyndrom
- vård och stöd vid missbruk och beroende
- vård och stöd vid schizofreni och schizofreniliknande tillstånd
- vård och stöd vid adhd och autism

Socialstyrelsen ska föra dialog med **berörda aktörer** såsom **Sveriges Kommuner och Regioner, kommuner och regioner** samt **professionsorganisationer**

Tidplan

- Delredovisning 1: 1 jun 2023 – med plan för det fortsatta arbetet
- Delredovisning 2: 1 jun 2024
- Delredovisning 3: 1 jun 2025
- Slutredovisning 31 mar 2026 – inklusive förslag på fortsatt utvecklingsinsatser

Om de nationella riktlinjerna

Riktlinje	Indikat.	Utvärd.	Nat. vård & insatspro.	Perssoncentrerat och sammanhållet vårdförlopp
Adhd & autism	Ja	Nya 2022	Ja adhd kommande autism	
Depression & ångestsyn.	Ja	2019	Ja	Klar 2023
Missbruk & beroende	Ja	Plan 2024	Ja	
Schizofreni & liknande	Ja	2022	Ja	Förstagångsinsjuknad och Fortsatt vård & stöd

Frågor

- Vilka är orsakerna till att följsamheten till NR inte är större?
- Vilka typer av stöd behövs för att följsamheten till NR ska öka?
- Hur kan förutsättningarna i verksamheterna förbättras?
- Exempel på verksamheter där någon/några rekommendationer har införts och det har fungerat bra?

TACK

[Välkomna 31 maj 13 –16.00 SKR/Socialstyrelsens webinarium Personcentrerad vård och omsorg vid komplex psykiatrisk problematik](#)

Kontakt:

- Louise Kimby, projektledare personcentrering vid komplex psykiatrisk problematik: louise.kimby@socialstyrelsen.se
- Anna Dahlberg, projektledare RU Stöd för implementering NR psykisk hälsa, Anna.Dahlberg@socialstyrelsen.se

Mer information finns på:
www.socialstyrelsen.se

**Återsamling
kl. 13.00**

Aktuella rapporter från CAN

Presentation för BIRK-nätverket
2023-05-10

Rapportsläpp våren 2023

- Vem kan man lita på? Undersökning om unga, media och känsliga frågor (19/1)
- Utsatthet för andras användning av alkohol, narkotika och tobak (1/2)
- Spel om pengar bland vuxna (21/2)
- Monitormätningarna - Alkoholanskaffning PM (14/3)

Rapporter våren 2023

- Norsk gränshandel med alkohol (18/4)
- Kortfakta ANDTS-prevention i Sverige (28/4)
- Narkotikaprisrapport (23/5)
- Kort tobaks-/nikotinrapportering (31/5)

Kommande disputationer

Disputation

Disputation

- 26 maj: Siri Thor, doktorand vid KI, försvarar sin avhandling "*Alcohol-related harm among youth in Sweden*"
- 9 juni: Isabella Gripe, doktorand vid KI, försvarar sin avhandling "*Cannabis use in adolescence*"

CAN:s nationella skolundersökning

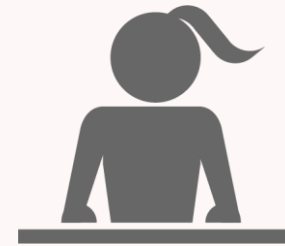
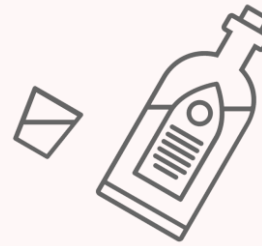
CAN Rapport 215

Syfte

Att årligen följa ungas erfarenheter av alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar

Belysa skillnader i användningsmönster mellan pojkar och flickor och mellan de yngre och äldre ungdomarna

CAN:s nationella skolundersökning

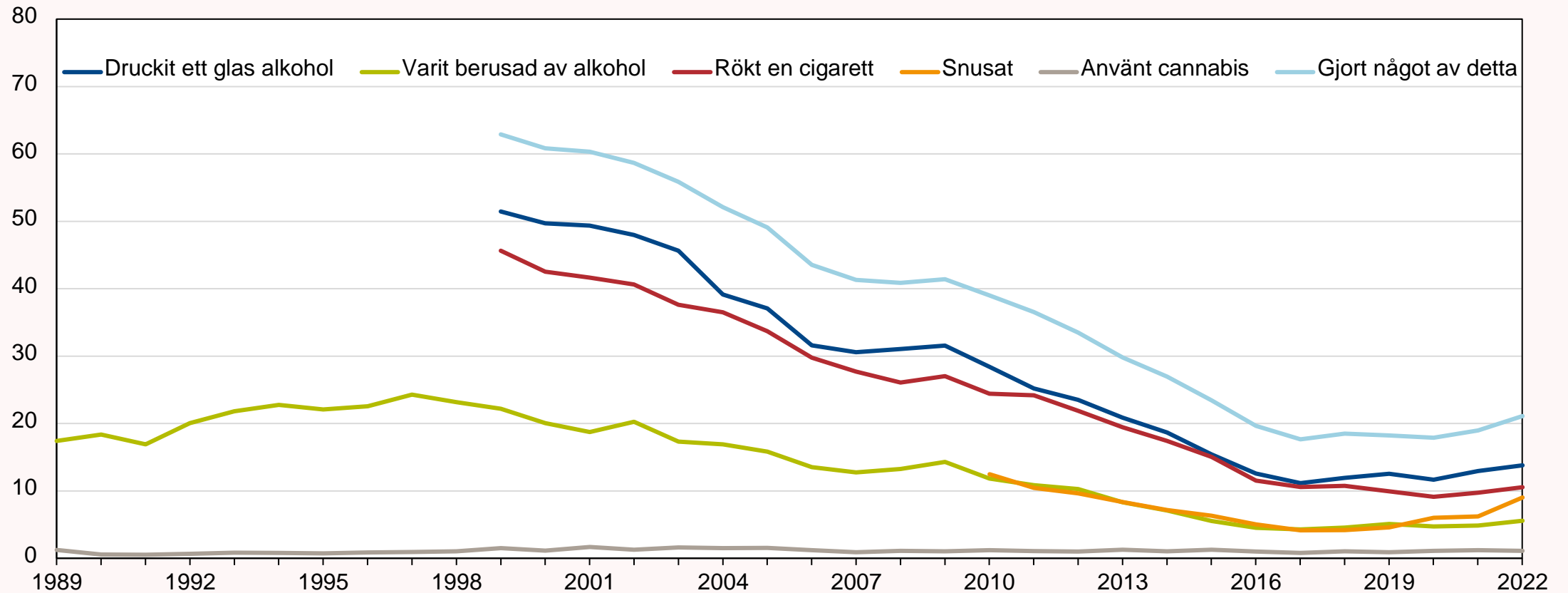

- Nationellt urval
- Genomförs årligen i Åk 9 och Gy 2
- Webbenkät i skolan
- Anonym
- I resultatredovisningen ingår år 2022:
  - 5224 niondeklassare
  - 4829 gymnasielever

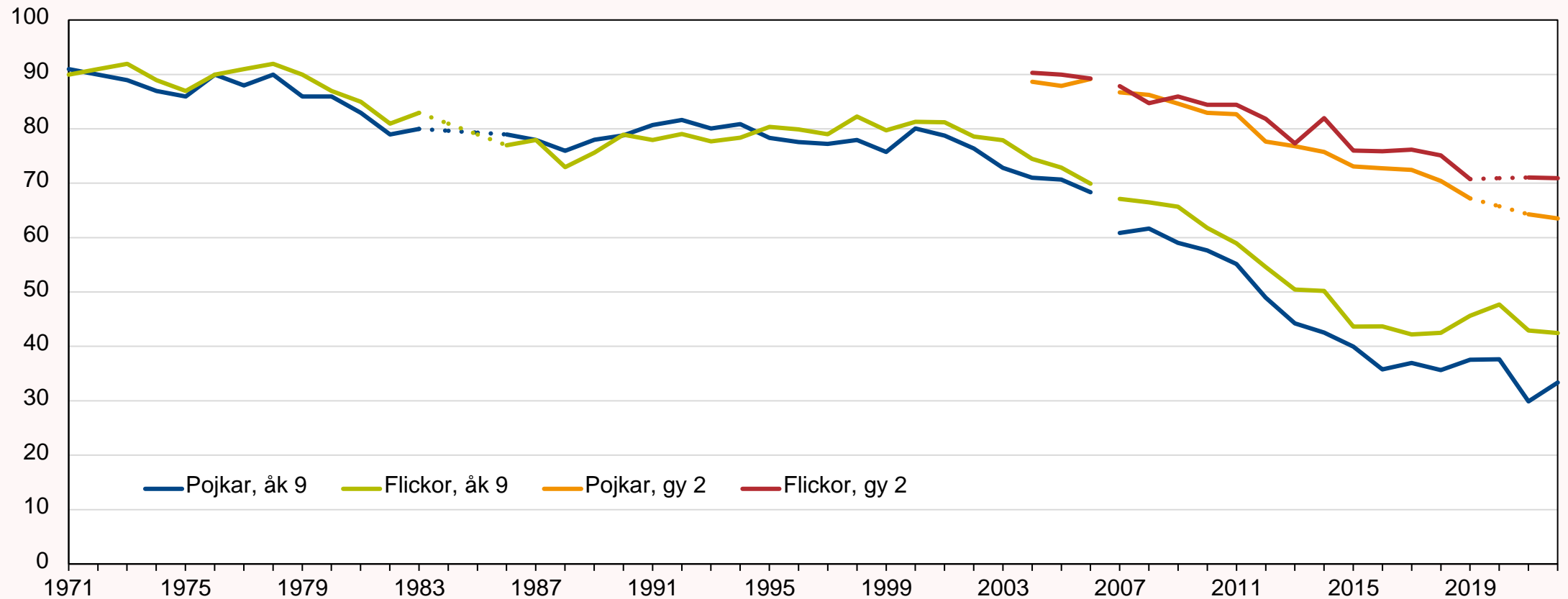
Andelen elever i årskurs 9 som debuterat med respektive beteende vid 13 års ålder eller tidigare. 1989–2022.

Procent

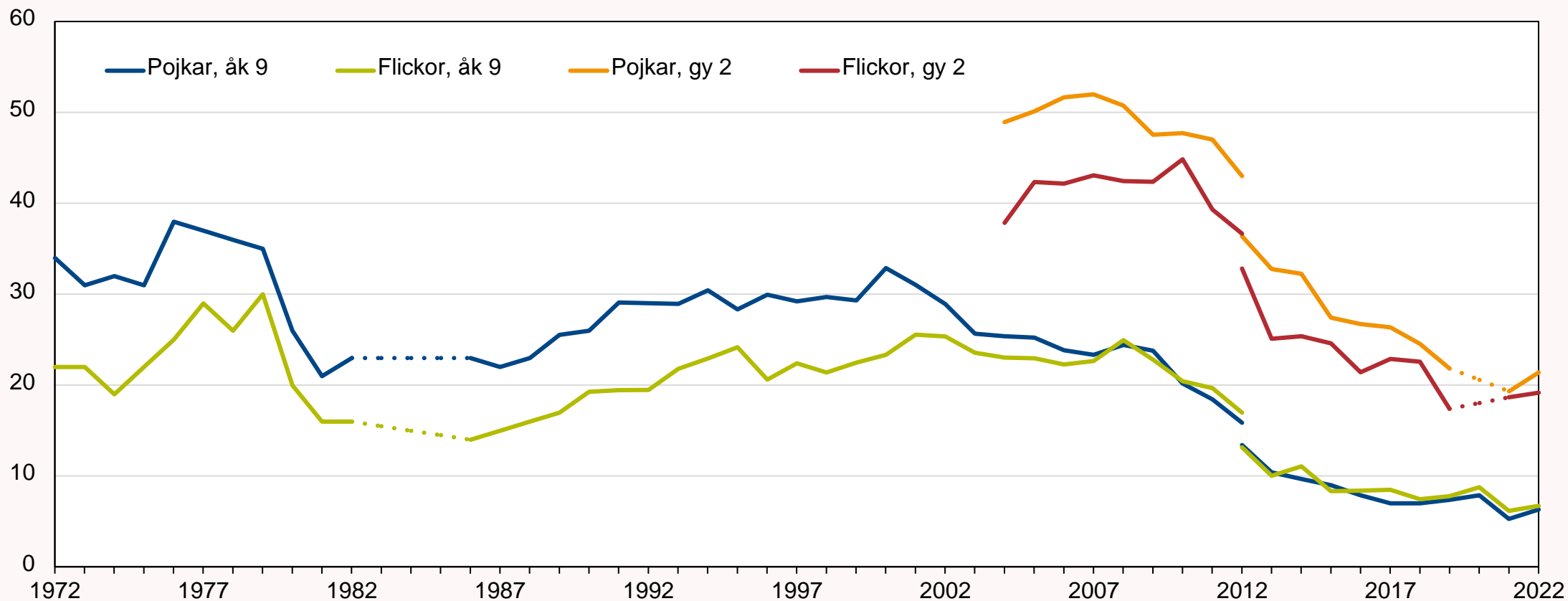
Andelen alkoholkonsumenter, efter kön och årskurs. 1971–2022.

Procent

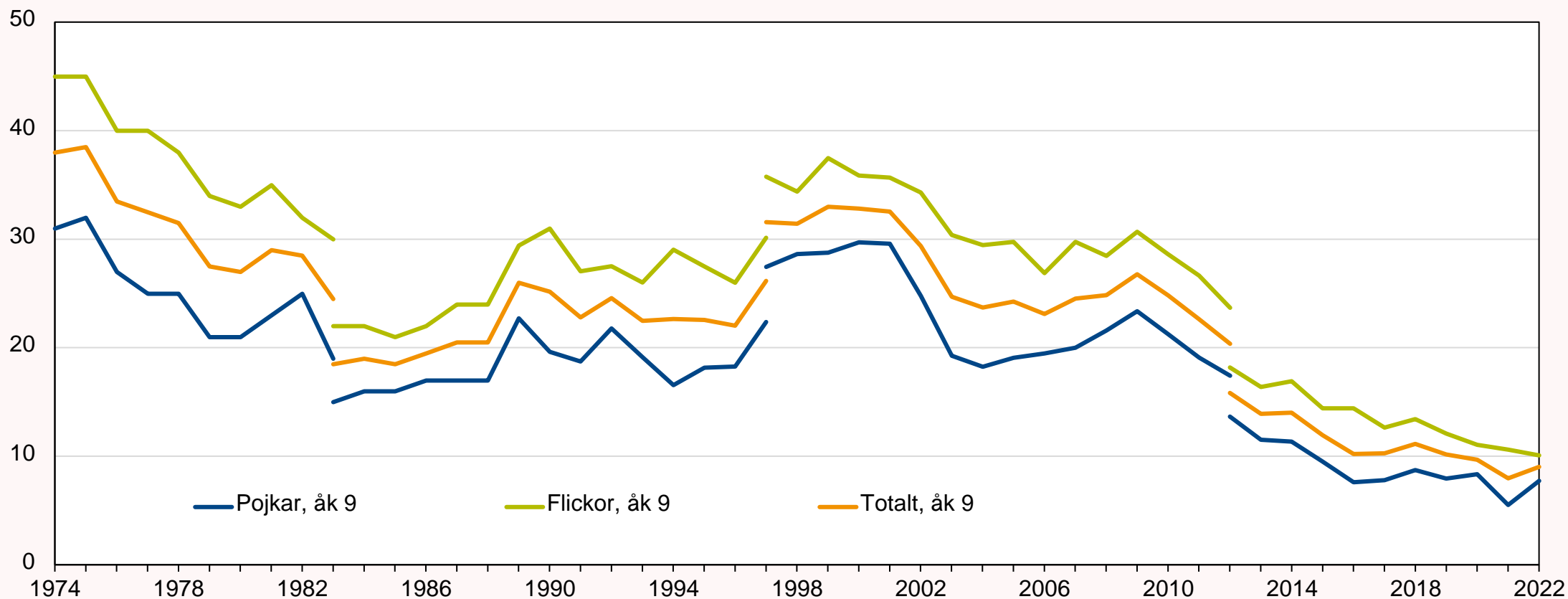
Andelen elever som intensivkonsumerat alkohol minst en gång i månaden, efter kön och årskurs. 1972–2022.

Procent

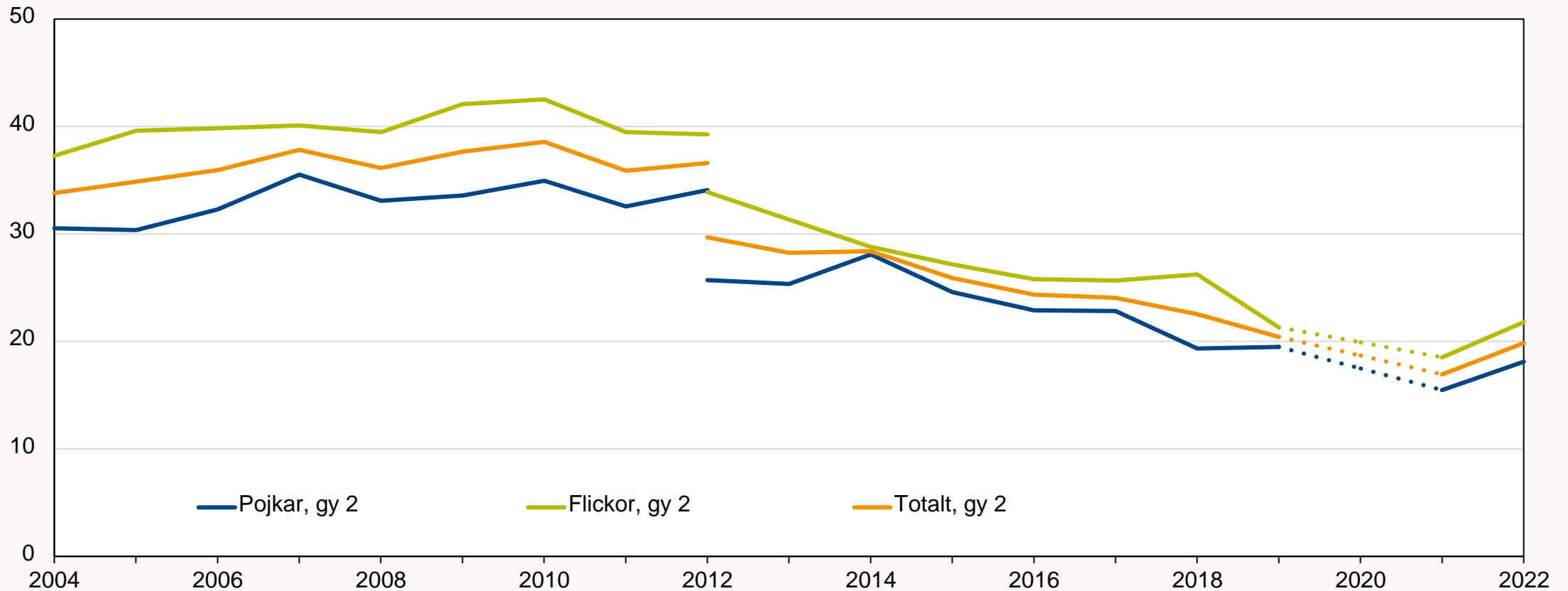
Andelen elever i årskurs 9 som röker (dagligen/nästan dagligen eller sporadiskt), efter kön. 1974–2022.

Procent

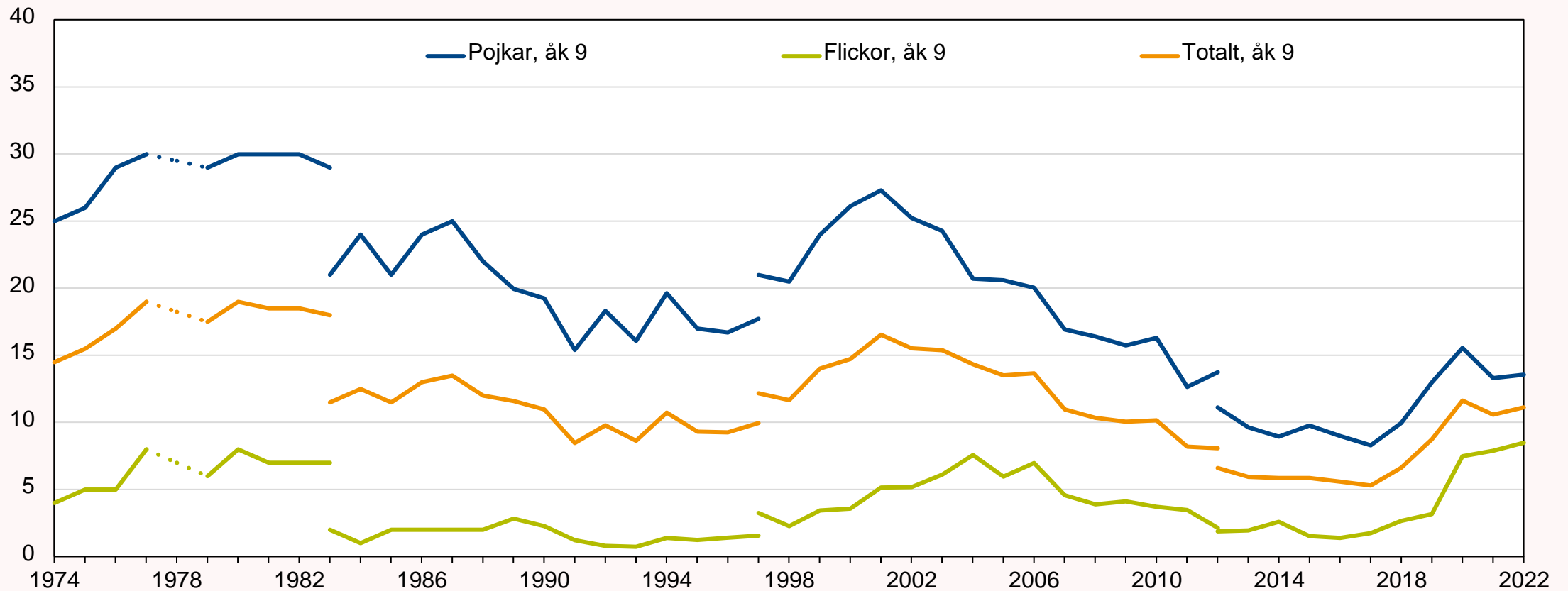
Andelen elever i gymnasiets år 2 som röker (dagligen/nästan dagligen eller sporadiskt), efter kön. 2004–2022.

Procent

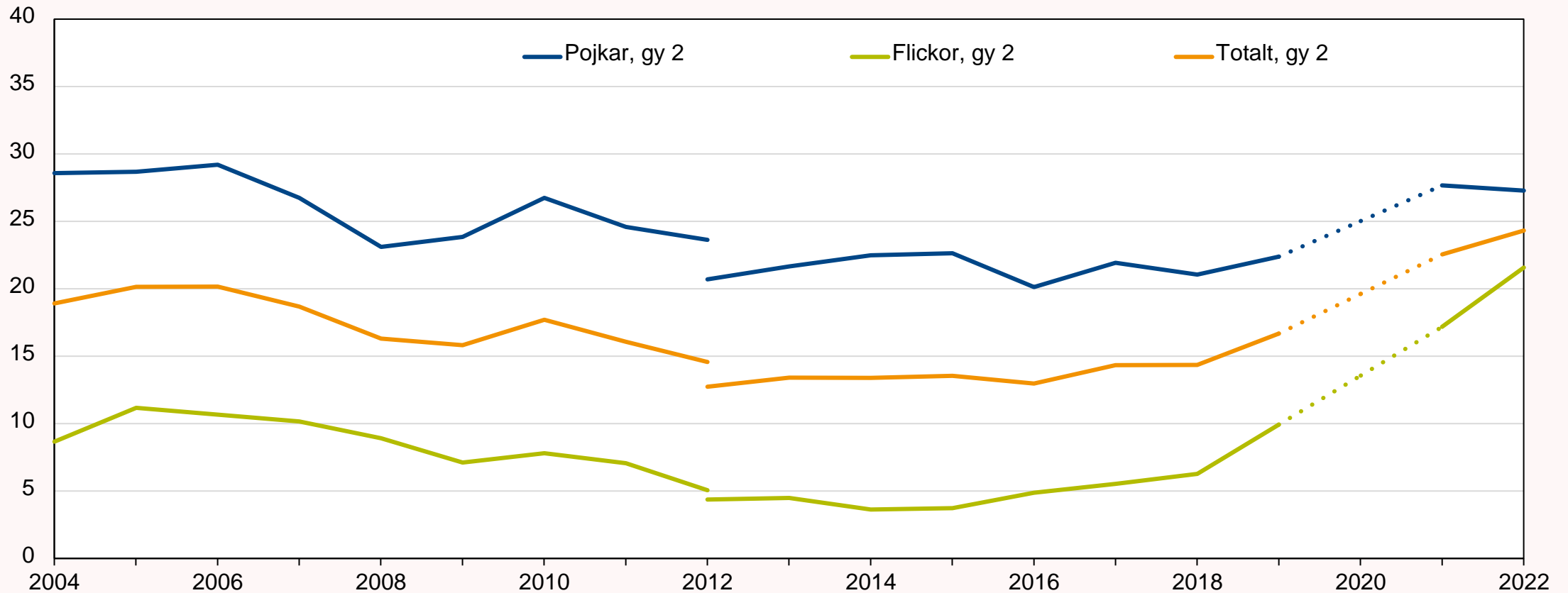
Andelen elever i årskurs 9 som snusar (dagligen/nästan dagligen eller sporadiskt), efter kön. 1974–2022.

Procent

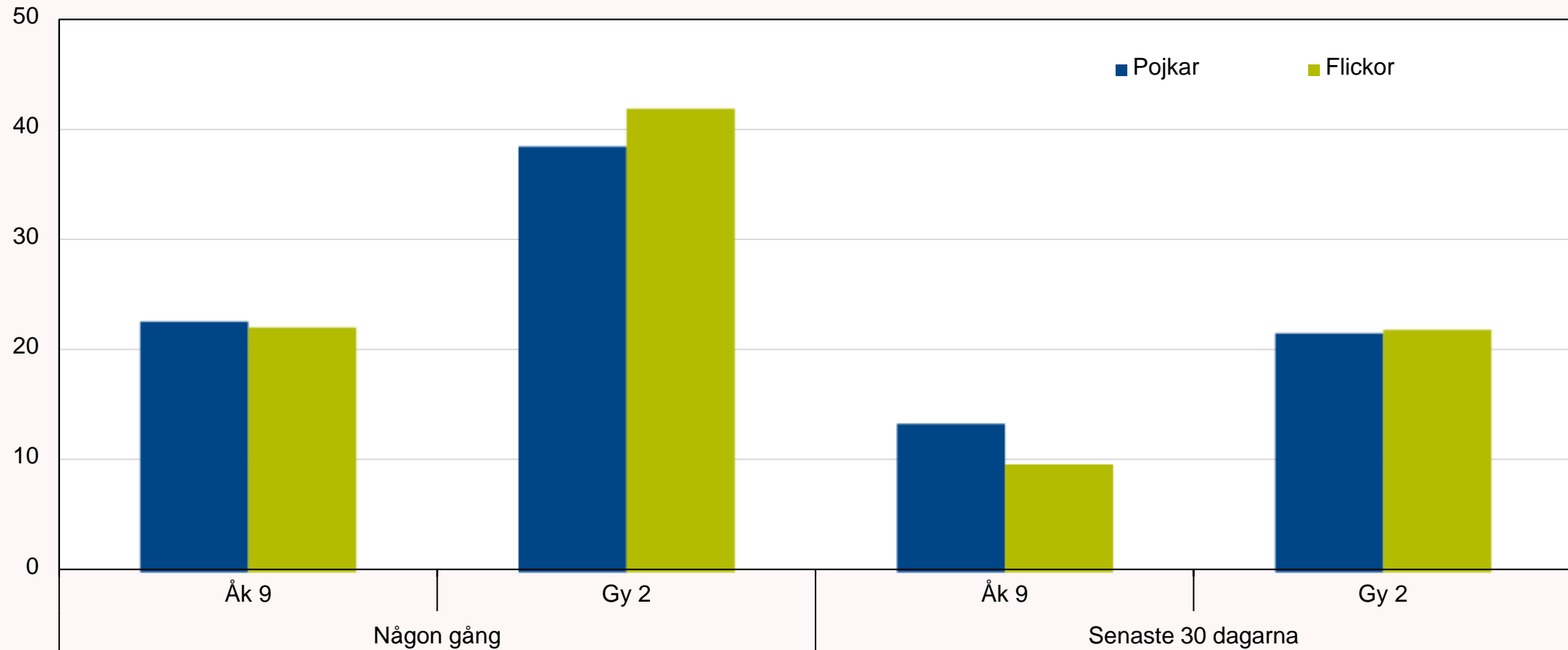
Andelen elever i gymnasiets år 2 som snusar (dagligen/nästan dagligen eller sporadiskt), efter kön. 2004–2022.

Procent

Andelen elever som använt vitt snus någon gång respektive senaste 30 dagarna, efter kön och årskurs. 2022.

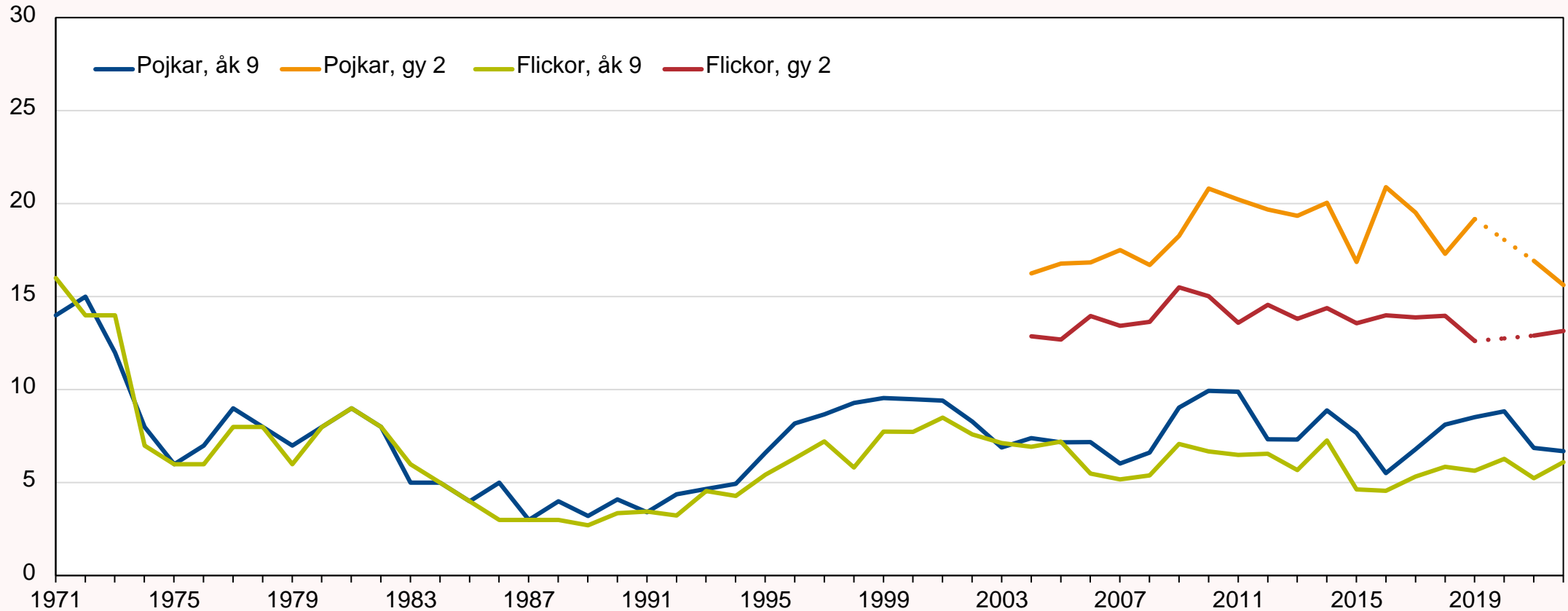
Procent

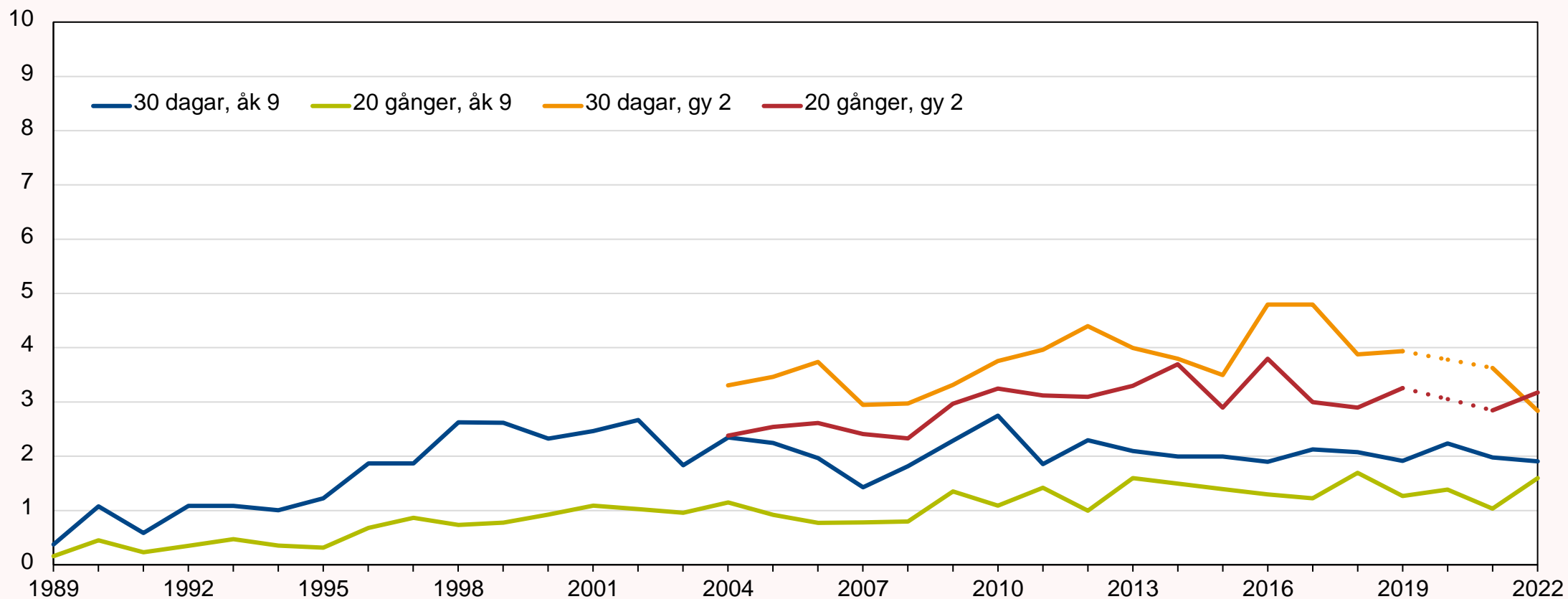
Andelen elever som använt narkotika någon gång, efter kön och årskurs. 1971–2022.

Procent

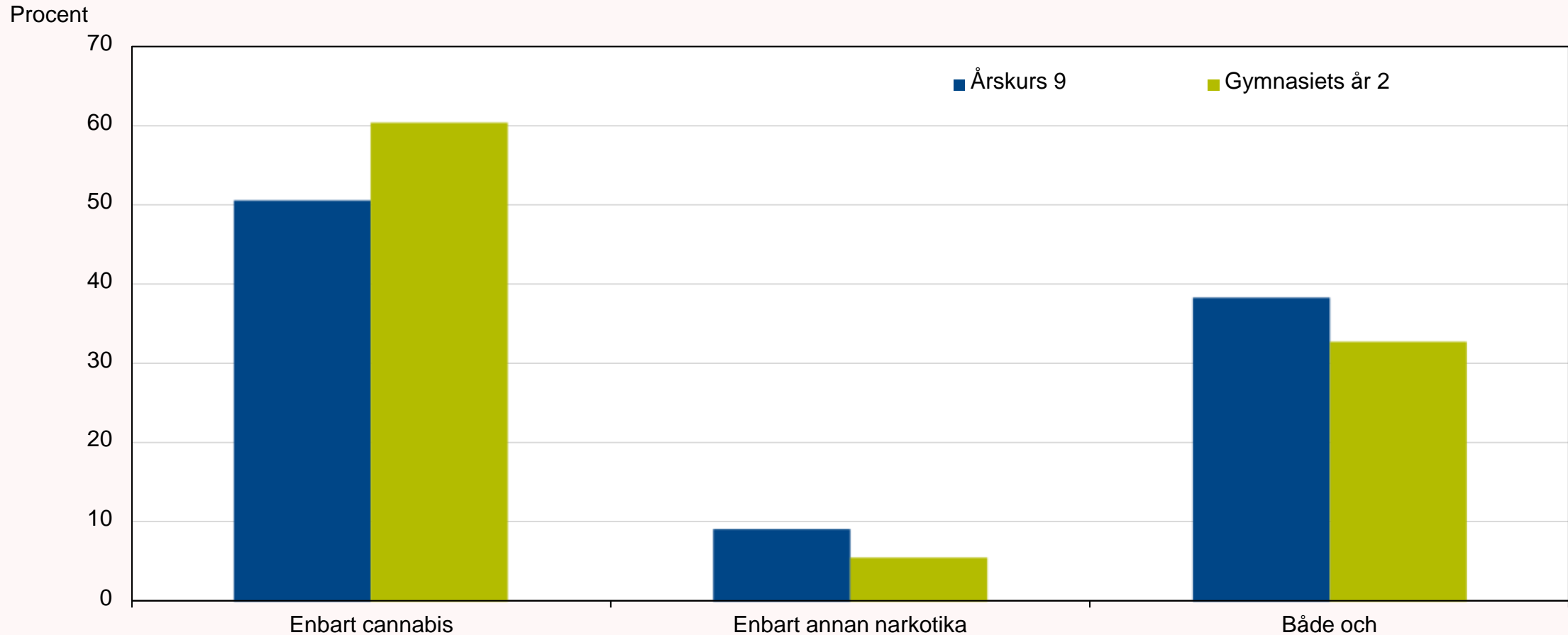

Andelen elever som använt narkotika de senaste 30 dagarna (endast cannabis tom. 1997) respektive fler än 20 gånger, efter årskurs. 1989–2022.

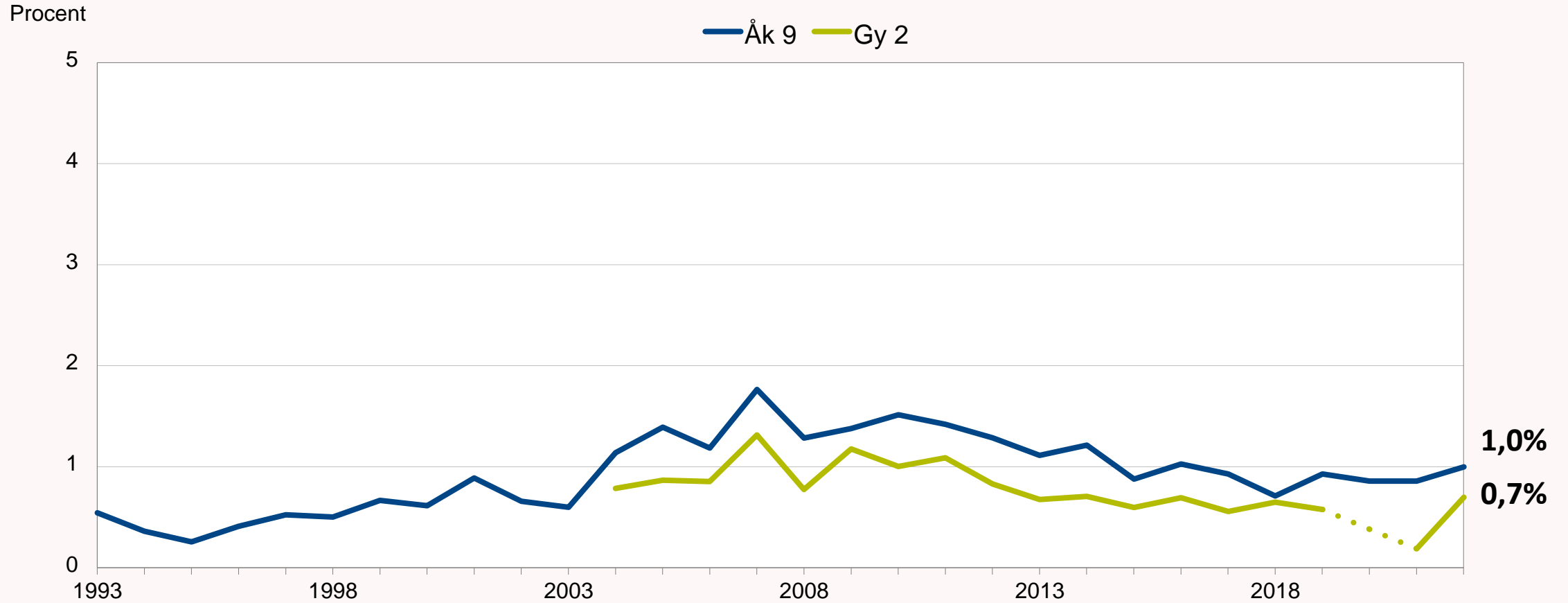
Procent

Andelen narkotikaerfarna elever som enbart använt cannabis, enbart använt annan narkotika respektive använt både cannabis och annan narkotika, efter årskurs. 2022 .

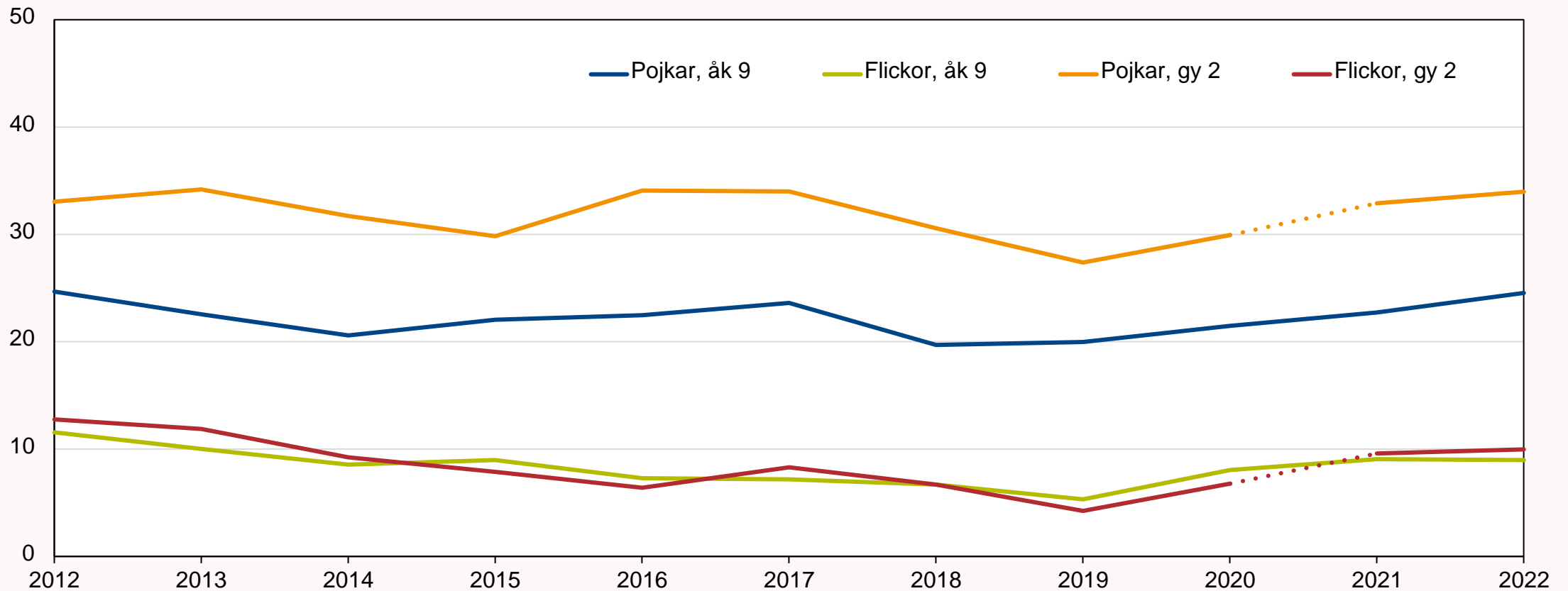

Andel som använt anabola androgena steroider (AAS) någon gång

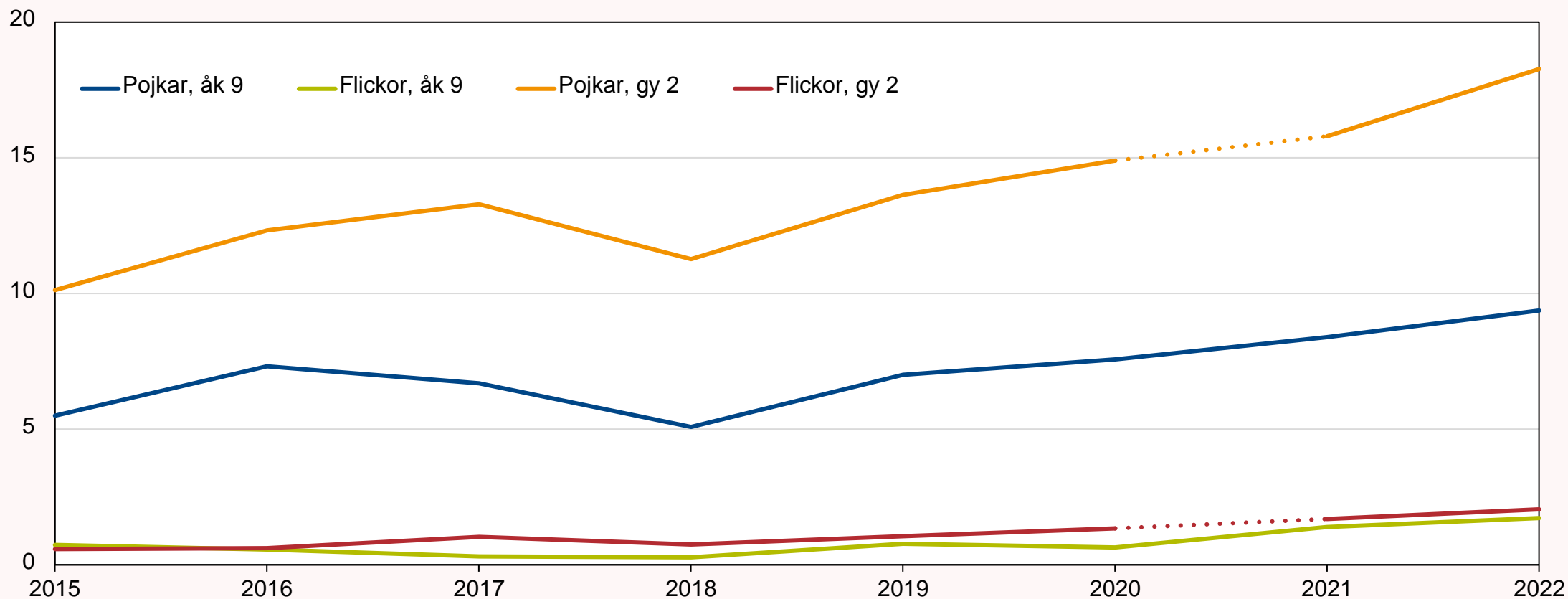
Andelen elever som spelat om pengar de senaste 12 månaderna, efter kön och årskurs. 2012–2022.

Procent

Andelen elever som spelat för 100 kronor eller mer de senaste 30 dagarna, efter kön och årskurs. 2015–2022.

Procent

Vill du veta mer?

Besök vår webbsida can.se

Prenumerera på vårt nyhetsbrev

Läs våra rapporter

Drugsmart.se

Alkohol & Narkotika - alkoholochnarkotika.se

Podden (B)ruset

Följ oss på Facebook

Se våra webbsändningar

**Använd
kunskapen!**

Tack!

Charlotta Rehnman Wigstad
charlotta.rehnman-wigstad@can.se

Paus

Aktuellt nationellt III

Mikael Malm och Lisa Minell, SKR

Nationella strategier

- Myndigheternas förslag till nationell strategi psykisk hälsa och suicidprevention
- Positionspapper psykisk hälsa

Förslag till ny nationell strategi för psykisk hälsa och suicidprevention

- Mål och prioriteringar på 5–10 års sikt.
- Indikatorer för uppföljning.
- Hur myndigheterna kan stödja genomförandet och uppföljningen av strategin.

Ett samhälle som möjliggör en god och jämlik psykisk hälsa i hela befolkningen

Tre övergripande mål:

- En förbättrad psykisk hälsa i hela befolkningen
- Minskade negativa konsekvenser av psykisk ohälsa
- Färre liv förloras i suicid

Sju fokusområden:

- Psykisk hälsa som resurs för individen och för samhället
- Investeringar i barn och ungas psykiska hälsa
- Ett inkluderande och hållbart arbetsliv
- Ökad delaktighet och inkludering i samhället
- Vård och omsorg som möter individens behov
- Stärkt suicidpreventivt arbete
- Forskning och kunskapsutveckling

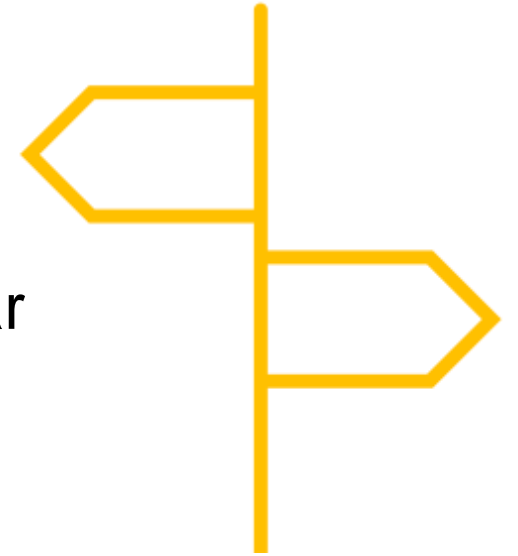
SKR:s Positionspapper för psykisk hälsa

- Under framtagande
- Förhoppningsvis tas i juni
- Politiskt mandat
- Innehåller både SKR anser och SKR avser
- Primärvård och äldreomsorg är ansvarig beredning. Bred förankring görs i andra beredningar och nätverk

Varför ett positionspapper för området psykisk hälsa?

- SKR har länge bedrivit ett långsiktigt utvecklingsarbete och har beslutat sig för att fortsätta det arbetet.
- Pekar ut inriktningen i SKR:s arbete. Intresseområden som är viktiga för regioner och kommuner där SKR på olika sätt ska ge stöd och bidra till långsiktighet.
- Matchar myndigheternas underlag till en nationell strategi. Arbetet är där det är ändamålsenligt samordnat med nationella strategier och stöd. Syfte att stärka medlemmarnas förutsättningar för att styra och leda sin verksamhet samtidigt som synergieffekter kan uppstå genom en gemensam ansats.

Positionsområden

1. Psykisk hälsa – en angelägen och gemensam samhällsutmaning
2. Proaktiva och innovativa strategier för psykisk hälsa
3. Jämlik hälsa genom främjande och förebyggande insatser
  - a) Alla barn och elever ska få förutsättningar att utvecklas i förskolan och skolan
  - b) Tillvarata kompetens och förbättra den psykosociala arbetsmiljön
  - c) Vidareutveckla sociala insatser för psykisk hälsa
  - d) Förebygg suicid och suicidförsök
4. Nära vård extra viktig för grupper med svåra eller sammansatta behov
5. Sök lösningar för samverkan
6. Använd ny kunskap
7. Satsa på digital egenvård, stöd och behandling

Inspel?

- Tankar om nationella strategin för psykisk hälsa och suicidprevention och SKR:s positionspapper?
- Önskemål SKR:s roll för stöd till utveckling av proaktiva och innovativa lösningar?

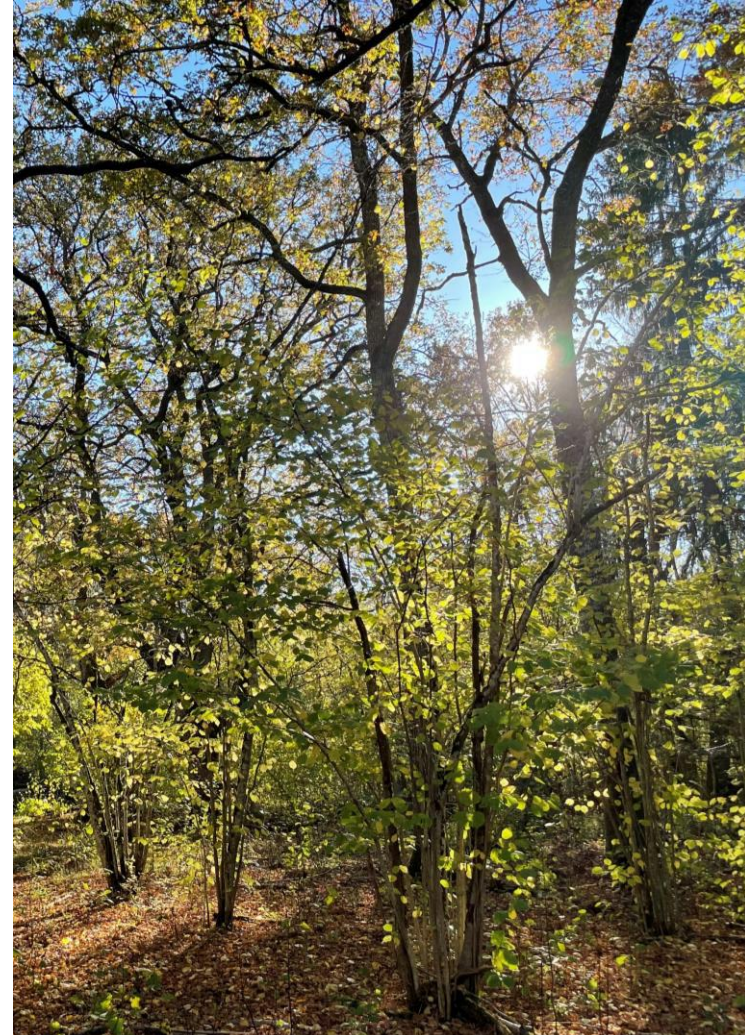
Suicidprevention

- Läns-gemensamma medel inom ÖK
- Kommun-nätverk, nästa träff 11 maj, tema utbildningar.
- Öppen samordning suicidprevention
- Utredning kring "haverikommissioner"
- Fysisk miljö – SKR:s [Inspirationsskrift](#)
- Vård- och insatsprogram- strukturerad suicidriskbedömning

Aktuella frågor suicidprevention

- Efterlevandestöd
- Utredning efter suicid
- Samverkan
- Stigma (FoHM frukostseminarium 26:e maj)
- Prehospital vård och mobila lösningar
- Journalgranskningsstudie
- Nationella suicidpreventiva konferensen 25-26 okt.
<https://suicidprevention2023.se/>
- Socialstyrelsens utbildning. [Förebygga suicid – om bemötande i socialtjänsten](#)

Nationella aktörer

Aktörer

Folkhälsomyndigheten (uppdrag att samordna nationellt)

Socialstyrelsen

Sveriges Kommuner och Regioner

NASP (Karolinska institutet)

Nationellt programområde psykisk hälsa (NPO PH)

Polismyndigheten, IVO, Trafikverket, SiS, Skolverket och övriga myndigheter

Civilsamhällesorganisationer

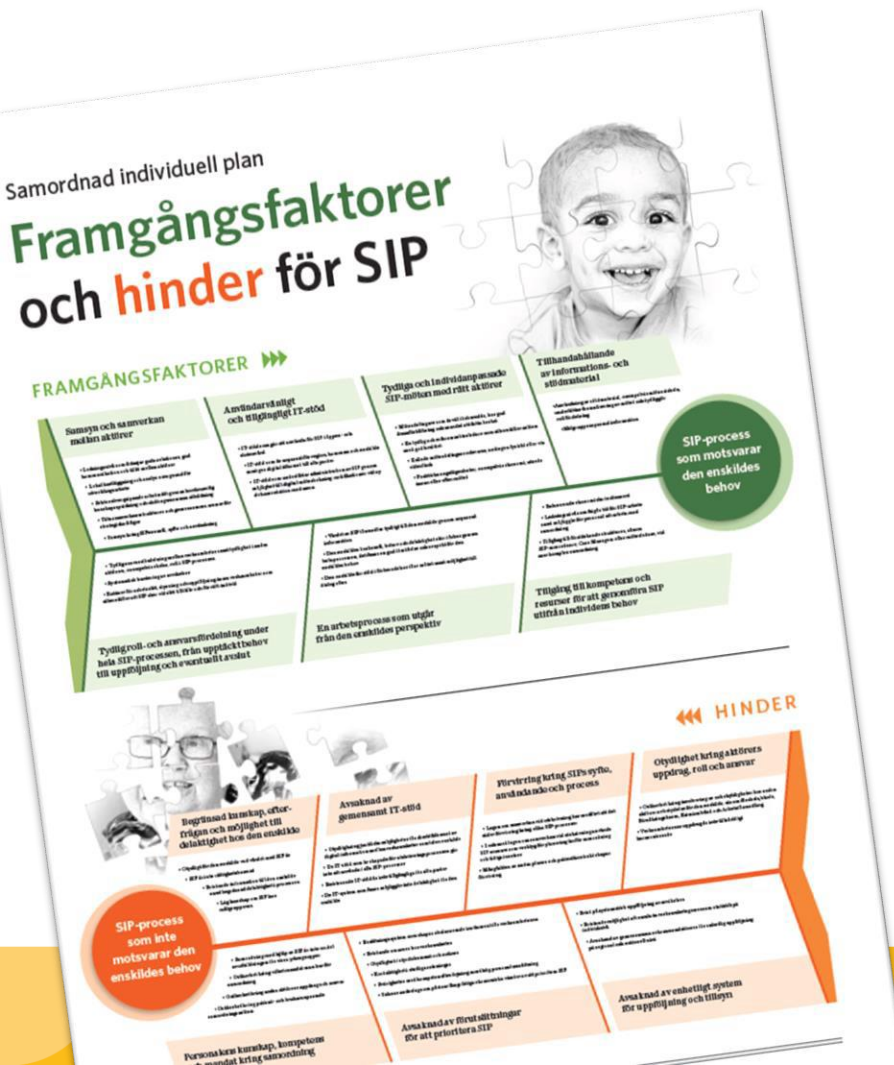
Öppen samordning

- Barn/unga
- Digitala lösningar
- Migration och psykisk hälsa
- Suicidprevention
- Äldre
- Öppna digitala möten för alla som jobbar inom området psykisk hälsa, för kommuner, regioner, civilsamhälle och myndigheter.
- Uppdatering av broschyren Råd för psykisk hälsa

<https://www.uppdragpsyiskhalsa.se/kraftsamling/oppen-samordning-for-psyisk-halsa/>

Samordnad individuell plan (SIP)

- Skrift, använd SIP som verktyg
- Mötescirklar
- Filmer och utbildning
- Fråga Viveca
- Utvecklingsarbete
- Plansch

Vård- och insatsprogram

□ Kunskapsstyrningssystemet och NPO psykisk hälsa

□ <https://www.vardochinsats.se/>

Nationella vård- och insatsprogram   ANVÄNDARGUIDE   OM PROGRAMMEN   NYHETER   MATERIAL

PROGRAM	ANVÄNDARGUIDE	OM PROGRAMMEN	MATERIAL
Adhd	Varje vård- och insatsprogram kan anpassas så att du får just den information du behöver för din verksamhet, yrkesroll och situation. Läs mer →	Programmen är framtagna inom ramen för Nationellt system för kunskapsstyrning och riktar sig till hälso- och sjukvård, socialtjänst och skola. Läs mer →	Material som stöder kommuners och regioners arbete med att införa vård- och insatsprogram. Läs mer →
Depression och ångestsyndrom			
Missbruk och beroende			
Schizofreni och liknande tillstånd			
Självskadebeteende			
	NYHETER		
	En genväg till kunskap om psykisk ohälsa och sjukdom		

Projekt & Ämnen

Visa

[Allt](#)
[Barn & unga](#)
[Vuxna & äldre](#)

Barn & unga , Vuxna & äldre

Stödlista: Psykisk hälsa i kristid

Råd och länkar till information, tips och stöd för psykisk hälsa i kristid.

Barn & unga , Vuxna & äldre

Psykiatri i siffror

Kartläggning av barn- och ungdomspsykiatri, vuxenpsykiatri och rättspsykiatri i samtliga regioner.

Barn & unga

Första linjen

Första linjen möter de barn och unga som lider av lindrig eller måttlig psykisk ohälsa.

Barn & unga , Vuxna & äldre

Öppen samordning för psykisk hälsa

Välkommen att delta i regelbundna fokuserade samordningsmöten inom psykisk hälsa.

Barn & unga , Vuxna & äldre

Huskurer för psykisk hälsa

Enkla knep för att stärka din psykiska hälsa, baserade på forskning och beprövad erfarenhet.

Barn & unga

FamiljehemSverige

E-tjänsten FamiljehemSverige gör det lättare för alla Sveriges kommuner att bedöma personer som vill bli

Barn & unga , Vuxna & äldre

Kraftsamling psykisk hälsa

En gemensam kraftsamling för alla organisationer som arbetar med psykisk hälsa.

Barn & unga , Vuxna & äldre

SIP - Samordnad individuell plan

SIP är ett viktigt verktyg som sätter patienten och brukaren i fokus.

Vuxna & äldre

Riskorienterat arbetssätt för minskad sjukfrånvaro

Tidiga och förebyggande insatser kan minska antalet sjukskrivningar och

www.uppdragpsyiskhalsa.se

Start - Kalender

Kalender

Uppdrag Psykisk Hälsa arrangerar seminarier, utbildningar och konferenser. I kalendern hittar du både kommande och tidigare kunskapstillfällen.

Söker du tidigare event
Se tidigare event ↓

Kommande event

19 träffar

Oktober

19 OCT Nära vård och rätt stöd till psykisk hälsa – barn och unga
Tis 19 oktober 2021, 14:30 | Primärvård
Vid tre tillfällen under hösten 2021 arrangerar SKR webinarier om Nära vård och stöd till psykisk hälsa.

19 OCT Rätt från början – kostnadseffektiv samverkan för barn och ungas hälsa
Tis 19 oktober 2021, 8:30 | Barn och unga
Hur får kommuner och regioner kraft att satsa på barn och ungas hälsa trots ett begränsat ekonomiskt utrymme och en pågående pandemi?

20 OCT Riskorienterat arbetssätt för minskad sjukfrånvaro: arbetsplatsinriktade åtgärder
Ons 20 oktober 2021, 10:00 | Arbetsliv
Förebygga och förkorta sjukskrivningar genom riskorienterat arbetssätt

20 OCT SIP och samverkan vid samsjuklighet, missbruk och beroende – workshop/webbinarium
Ons 20 oktober 2021, 13:00 | SIP

22 OCT Ledarskap under lång tids stress
Fre 22 oktober 2021, 13:00 | Arbetsliv
SKR bjuder in verksamhetschefer och HR-expert till ett webinarium om

Tack för uppmärksamheten!

Lisa.Minell@skr.se

BIRK-nätverket 2023

Höstens möten

- **19 september** digitalt (prel. Kl 9-16)
- **14-15 november** fysiskt på SKR, Hornsgatan 20, Stockholm två heldagar (prel. dag 1 10-17.00, dag 2 08.30-15.45)

Dialog BIRK program under hösten

Gruppdiskussion

- Innehåll höstens möten
- Förslag på föreläsare, goda exempel.

Sammanfattning och avslut

Mikael Malm

Tack för idag!

